

НАЦРТ

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
ОПШТИНЕ ПОЖЕГА
ЗА ПЕРИОД ОД 2024. ДО 2029. ГОДИНЕ

Пожега, 2024. година

САДРЖАЈ

Увод.....	5
ОДЕЉАК 1	6
1.1. Радна група за израду Стратегије	6
1.2. Визија	7
1.3. Мисија	8
1.4. Принципи и вредности	8
ОДЕЉАК 2	9
Документи јавних политика и правни оквир	9
2.1. Међународни правни оквир.....	9
2.2. Национални стратешки оквир	9
2.3. Законодавни оквир	12
ОДЕЉАК 3	17
3.1. Општи подаци о општини Пожега	17
3.1.1. Административни и географски положај.....	17
3.1.2. Кратак историјат општине	18
3.1.3. Културно историјска баштина	18
3.2. Општи подаци о становништву	20
3.2.1. Број становника и густина насељености	20
3.2.2. Старосна и полна структура	20
3.2.3. Образовна структура	21
ОДЕЉАК 4	22
Општи преглед по секторима.....	22
4.1. Запошљавање	22
4.2. Полиција	24
4.3. Здравство	24
4.4. образовање.....	25
4.5. Медији	31
4.6. Невладин сектор - Удружења грађана и социјално хуманитарне организације	31
4.7. Остале важне институције и организације	33
ОДЕЉАК 5	35
Социјална заштита	35
5.1. Основни показатељи друштвеног развоја	37
5.2. Корисници социјалне заштите у општини Пожега	38
ОДЕЉАК 6	41
Капацитети социјалне заштите у општини Пожега	41
6.1. Политика социјалне заштите у општини Пожега	41
6.1.1. Програм унапређења социјалне заштите општине Пожега	42
6.1.2. Одлука о социјалној заштити општине Пожега	43
6.1.3. Програми помоћи и подрике.....	48
ОДЕЉАК 7	52
7.1. Институционални капацитети социјалне заштите.....	52
7.1.1. Локална самоуправа	52
Органи јединице локалне самоуправе	52

7.1.2. Установе социјалне заштите.....	54
7.1.2.1. Центар за социјални рад Пожега.....	54
ОДЕЉАК 8	58
Остваривање социјалне заштите	58
8.1. Подршка појединцима и породицама са ниским приходима	58
8.2. Подршка деци и младима	64
8.3. Подршка особама са инвалидитетом.....	70
8.4. Подршка жртвама насиља	72
8.5. Породични односи	78
8.6. Подршка одраслим особама без одговарајуће породичне подршке	79
ОДЕЉАК 9	80
Општи и посебни циљеви Стратегије развоја социјалне заштите у општини Пожега ..	80
9.1. Општи циљ Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега.....	80
9.2. Посебни циљеви Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега	80
9.3. Стратешки правци за остваривање циљева	81
ОДЕЉАК 10	82
SWOT анализа и приоритетне циљне групе	82
10.1. Приоритетне циљне групе	82
10.1.1. Старија лица	82
10.1.2. Деца и млади	89
10.1.3. Особе са инвалидитетом	98
10.1.4. Жртве насиља	103
10.1.5. Роми	108
10.1.6. Избеглице, интерно расељена лица (ИРЛ) и повратници по основу Споразума о реадмисији	113
ОДЕЉАК 11.....	121
Праћење и извештавање.....	121
Локални акциони план Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године	122

Увод

Социјална заштита је организована друштвена делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености.

Област социјалне заштите се сматра делатношћу са изразито комплексним проблемима и изазовима за реформу и унапређење са којима су посебно суочене локалне самоуправе и институције. Стални захтеви у овој области се првенствено односе на развој услуга, проширење обима и врсте, као и повећање доступности услуга корисницима.

Стратешка сврха развоја социјалне заштите је повећана социјална сигурност свих грађана, као и оснаживање институција, породица и појединаца, развијен систем подршке како би се омогућио достојанствен живот сваком грађанину. У том контексту је развијање нових услуга и мера материјалне помоћи у области социјалне заштите неопходност.

Стратегија развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године је настала као резултат потребе за израдом основног планског документа јавне политике којим се утврђују смернице и правци деловања за развој општинске социјалне политике, ангажујући и повезујући постојеће организационе, људске и финансијске ресурсе из јавног, приватног и цивилног сектора. Уједно, циљ је да се област социјалне заштите у општини Пожега систематски, плански и дугорочно регулише у складу са актуелним законским оквиром у Републици Србији у области социјалне заштите и међународним стандардима.

Овај стратешки документ посебну пажњу посвећује унапређењу инклузије лица из рањивих група, кроз успостављање нових и унапређење постојећих услуга социјалне заштите, односно развоју мреже услуга социјалне заштите. Стратегија не занемарује ни мере материјалне подршке које ће се у наредном периоду фокусирати на појединце и породице којима је овај вид подршке најпотребнији, чиме се излази у сусрет потреби за прецизнијим рангирањем корисника социјалне заштите и постиже висок степен праведности социјалних давања.

Такође, потребно је радити на јачању и развоју институционалног оквира локалног система социјалне заштите и оснаживању капацитета људских ресурса како би се маргинализоване групе имплементирале у изграђен друштвени систем са високим степеном социјалне сигурности. Нужно је успоставити развијен систем транспарентности и информисаности о услугама и правима из области социјалне заштите и начину њиховог остваривања.

Неопходан услов током процеса имплементације стратешког документа је издвајање средстава из буџета општине, као и прибављање екстерних средстава од домаћих и страних донатора.

Све именице које се користе у овом документу у мушком роду, а имају и женски род, подразумевају и истовремено обухватају све именице у женском роду.

ОДЕЉАК 1

1.1. Радна група за израду Стратегије

Ефикасна социјална заштита захтева стратешко планирање, као и доношење мера, активности и механизма којима се обезбеђују најповољнији исходи за кориснике услуга и обавезује локалну самоуправу на активну улогу у креирању и спровођењу социјалне политике на локалном нивоу.

Процес израде Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године текао је уз високу партиципацију свих актера релевантних за систем социјалне заштите у општини Пожега. У њега су, поред представника локалне самоуправе, били укључени и представници социјалних, здравствених и образовних институција, невладин сектор и други.

Радну групу за израду Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године чинили су: Оливера Бркић, координаторка, представница Општинске управе општине Пожега, Тања Дробњак, представница Општинске управе општине Пожега, Милош Бркић, представник Општинске управе општине Пожега, Бранка Тепавчевић, представница сектора социјалне заштите, Весна Чумић, представница сектора здравствене заштите, Тијана Ђурић, представница невладиног сектора.

Улога Радне групе била је да омогући реализацију свих фаза процеса стратешког планирања - прикупљање и анализу података релевантних за процес планирања у области социјалне заштите, дефинисање циљева и активности Стратегије засноване на резултатима анализе података, спровођење консултација, јавне расправе и израду финалног документа Стратегије.

Процес израде Стратегије подразумевао је тзв. "партиципативни приступ". У изради су учествовали представници институција и организација цивилног друштва. Између осталог, примењено је и начело јавности и партнерства, које подразумева да се јавне политике утврђују у оквиру транспарентног и консултативног процеса, односно да се током израде и спровођења планских докумената, као и анализе ефеката и вредновања учинака јавних политика, спроводи транспарентан процес консултација са свим заинтересованим странама и циљним групама.

Стратешки план сачињен је тако што су сагледане актуелне потребе, анализирано постојеће стање и уочени проблеми и недостаци. Документ је фокусиран на развој социјалне политике у општини Пожега, успостављајући интегративни систем социјалне заштите, којим се обједињују активности Општинске управе, установе социјалне заштите, установа образовања, запошљавања, здравства, као и активности организација грађанског друштва.

Приликом израде Стратешког плана Радна група је тимски радила на прикупљању података и дефинисању приоритета. С обзиром на ограничена буџетска средства којима општина располаже, било је потребно јасно и прецизно утврдити приоритете деловања и усмерити активности ка дефинисаним циљним групама и корисницима услуга.

Анализом делатности заинтересованих актера социјалне заштите у општини (локалне самоуправе, институција социјалне заштите, образовних установа, Националне службе за запошљавање, институција здравствене заштите и удружења грађана која функционишу на територији општине као и осталих важних институција) и анализом националног и регионалног оквира којим се регулише област социјалне заштите, структуре становништва, демографских процеса у општини, добијени су резултати које организације пружају услуге социјалне заштите и у ком обиму, да ли је обим пружених услуга довољан и разноврстан, које су социјалне групе у општини најугроженије и које им нове услуге треба пружати да би се побољшали услови њиховог живота.

Као приоритети у побољшању социјалног стања и услова живота маргинализованих група истакнути су: обезбеђење одрживости постојећих услуга социјалне заштите, развој нових услуга социјалне заштите, унапређење заштите најсиромашнијих грађана, пружање нових услуга ванинституционалне заштите, боља информисаност припадника маргинализованих група и грађана о правима из области социјалне заштите и начину њиховог остваривања, као и јачање организационих и људских капацитета у сектору социјалне заштите.

Усвајањем Стратешког плана, којим су утврђени основни правци деловања у области социјалне заштите стварају се могућности да се услуге развијају плански, у складу са идентификованим потребама корисника на основу доброг познавања и дефинисања приоритетних потреба и постојећих ресурса. Развија се холистички приступ у пружању услуга који даје најбоље и најодрживије резултате за појединца и породицу, односно препознаје се породица, сви њени чланови и њихове индивидуалне снаге и слабости, као и функционисање породице у целини.

Неопходно је градити и јачати механизме, програме и капацитете за нематеријалну подршку породици у ризику, посебно породицама са старијима и децом. Холистички приступ подразумева усаглашавање права на материјалну подршку са пружањем услуга у области социјалне заштите. Такође, превазилази границе система социјалне заштите и подразумева сарадњу са другим системима, због чега је неопходно јачање институционалних механизма сарадње између социјалне заштите и других система.

1.2. Визија

Општина Пожега ће бити средина са социјалном сигурношћу и одговорношћу за све њене грађане, безбедна средина у којој владају хумани односи, уз поштовање људског достојанства кроз:

- Рационално, одговорно и посвећено управљање потенцијалима заједнице,
- Доступност и унапређен квалитет услуга социјалне заштите,
- Пружање подршке угроженим грађанима и друштвеним групама,
- Спречавање и сузбијање сваког облика насиља, посебно породичног, партнерског и насиља над децом, као и вршњачког насиља,
- Друштво у коме нема особе која нема приступ услугама социјалне заштите и у коме се активно развија превенција, капацитети породице и појединаца.

Општина Пожега је општина без насиља, криминала, расне и верске нетрпелјивости, општина која пружа једнаке могућности и слободе за све грађане, уз

неговање солидарности и хуманости. Особе из осетљивих група имају исте шансе и могућности за рад и живот, атмосфера у општини је мирна и пријатна, а становници се осећају безбедно.

1.3. Мисија

У циљу постизања добробити за све своје грађане, а нарочито за угрожене категорије становника, општина Пожега посвећена је обезбеђивању континуитета и свеобухватности социјалне сигурности својих грађана кроз:

- Међусекторску сарадњу свих сегмената локалне заједнице,
- Учешће и укључивање корисника у планирање, реализацију и праћење услуга социјалне заштите,
- Ефективну и ефикасну употребу и синергију постојећих ресурса,
- Стални развој услуга социјалне заштите и унапређење стандарда и квалитета рада,
- Уважавање културалних вредности средине,
- Поштовање принципа правичности, једнакости, доступности, солидарности,
- Уважавање људског достојанства.

1.4. Принципи и вредности

Процес израде овог стратешког документа, заснован је на поштовању следећих принципа и вредности:

- Могућост укључивања свих актера заједнице, институција, грађана, угрожених група, локалне самоуправе, у планирање и реализацију стратешког документа,
- Уважавање различитости појединаца и група укључених у процес планирања, према интересима, снази, заступљености у заједници, лоцираности и другим специфичностима,
- Отвореност и транспарентност процеса израде и имплементације документа,
- Подела посла и одговорност укључених актера и усмереност према исходу процеса и крајњем резултату.
- Уважавање људских права, општих етичких принципа и стандарда професионалног понашања,
- Поштовање и испуњавање законских права,
- Једнаке могућности за све грађане општине у остваривању права и коришћењу услуга из области социјалне заштите,
- Спречавање и борба против свих облика дискриминације.

ОДЕЉАК 2

Документи јавних политика и правни оквир

У процесу планирања и дефинисања мисије, визије и циљева развоја социјалне заштите у општини Пожега, правни оквир су чинили релевантни стратешки документи на међународном и националном нивоу, као и законодавни оквир у области социјалне и дечије заштите.

2.1. Међународни правни оквир

Агенда 2030 (УН) – циљеви одрживог развоја за период 2015-2030. године је крвни интернационални документ, усвојен на Самиту о одрживом развоју 25. септембра 2015. године и представља скуп циљева који се односе на будући међународни развој. Агенда је фокусирана на активности смањења сиромаштва, подизање животног стандарда грађана, унапређење здравственог и образовног система, али и заштиту животне средине, родну равноправност, смањење неједнакости и слично. Принцип да „нико не буде изостављен” је темељ агенде 2030 и значи да ниједан циљ не треба да се остварује уколико се не остварује за све грађане и грађанке.

Европска стратегија 2020 је документ у коме се истиче да борба против сиромаштва и искључености подразумева мултисекторски приступ који се ослања на раст и запошљавање, као и на модерну и ефикасну социјалну заштиту. Стратегија препоручује да се иновативне мере социјалне заштите комбинују са великим бројем различитих социјалних политика, укључујући специфичне мере у областима образовања, становања, здравства и породичне заштите. Стратегија придаје велики значај изградњи и јачању партнерства између институција и организација цивилног друштва, како би реформе биле ефикасније.

Европски стуб социјалних права је инструмент Европске уније који осигурава стандарде и координацију у области социјалних права. Савет Европске уније, Европски парламент и Европска комисија 2017. године објавили су Европски стуб социјалних права. Циљ овог инструмента је јачање правних тековина Европске уније у области социјалне заштите и обезбеђивање делотворнијих грађанских права. Чланством у Европској унији Србија ће бити у обавези да развије систем који ће бити у стању да спроведе циљеве и политике дефинисане у Европском стубу социјалних права: једнаке могућности и приступ тржишту рада; динамична тржишта рада и праведни услови рада; социјална заштита и укључивање.

2.2. Национални стратешки оквир

Нацрт Стратегије социјалне заштите 2019 – 2025. У Републици Србији још увек нема важећег стратешког документа, али је израђена иницијална верзија нацрта Стратегије социјалне заштите 2019 – 2025. Општи циљ овог стратешког документа је развијање интегративне и одрживе социјалне заштите која развија услуге за очување и побољшање квалитета живота и благостања рањивих и маргинализованих група и појединаца, пружа подршку породицама у задовољавању животних потреба и ствара

једнаке могућности за самостални живот и независност појединца, подстиче социјално укључивање у заједницу и предупредује зависност од социјалних служби и на тај начин доприноси економском просперитету и одрживом развоју Републике Србије.

У недостатку кохерентног стратешког оквира на националном нивоу, Влада Републике Србије реформе у области социјалне заштите усмерава путем националних извештаја о смањењу сиромаштва и социјалном укључивању. Такође, на иницијативу Европске комисије у процесу европских интеграција припремљен је Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП) који садржи мере из области социјалне заштите до 2020.године. Поред тога, Програм економских реформи (ЕРП) на годишњем нивоу усаглашава мере које се односе на социјалну заштиту, што је од значаја за креирање локалних политика.

Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП) усвојен је 2016. године. Главни идентификовани циљеви односно правци који се тичу социјалне политике, који истовремено представљају и изазове су: повећање обухвата и унапређење адекватности новчаних давања; активна инклузија; повећање подршке (природној) породици у ризику; наставак процеса деинституционализације и развој ванинституционалних услуга у заједници; унапређење система дуготрајне неге; унапређење квалитета услуга; јачање контролних и регулаторних механизма; мониторинга (праћења) и евалуације (вредновања); повезивање Центра за социјални рад са институцијама које обезбеђују услуге из области здравствене заштите, образовања и запошљавања, као и са полицијом, правосудним органима, организацијама цивилног друштва које заступају поједине друштвено осетљиве групе, Црвеним крстом и одговарајућим службама локалне самоуправе.

Програм економских реформи (ЕРП) 2019–2021. године: Структурна реформа 20. - Унапређење адекватности, квалитета и таргетираности мера социјалне заштите: повећану адекватност новчаних давања; бољи квалитет услуга социјалне заштите; већу доступност услуга; успостављене контролне механизме у систему социјалне заштите; повећање ефикасности рада и уштеду времена центара за социјални рад; лакши приступ остваривању права и услуга; бољи обухват новчаним давањима; праведнију расподелу новчаних средстава; већу сарадњу различитих сектора.

Процес преговора о приступању Србије ЕУ је кроз различита поглавља дефинисао и усмерио развој социјалне заштите. Ову област посебно обрађују поглавља 23 (правосуђе и основна права) и 19 (социјална политика и запошљавање). Европске интеграције у Србији представљају важан оквир и узете су у обзир приликом дефинисања приоритета у локалне политике социјалне заштите. Преговарачко поглавље 19 у процесу приступања ЕУ - Социјална политика и запошљавање: Најбитнији циљеви социјалне политике Европске уније јесу постизање јединственог и праведног приступа основним социјалним услугама, унапређење система социјалне заштите, високообразовни степен радне снаге, висока стопа запослености уз посебну бригу за групе које су мање присутне на тржишту рада, постизање сигурних и одрживих прихода, као и достојних услова рада за жене и мушкарце. Преговарачко поглавље 23 у процесу приступања Европској унији - Правосуђе и основна права: Важан аспект Европске уније представља заштита људских права и борба против дискриминације, који грађанима обезбеђује виши ниво заштите и лакше остваривање загарантованих права.

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2016-2025.године дефинише активности и мере у циљу смањења сиромаштва и сузбијања дискриминације Рома и Ромкиња и стварање услова за унапређење социо-економског положаја лица ромске националности. Стратешки документ покрива пет области и то: образовање, становање, запошљавање, здравље и социјалну заштиту, док се већина стратешких мера остварује на локалном нивоу. Област социјалне заштите се наводи у петом посебном циљу Стратегије којим се тежи унапређењу приступа услугама социјалне заштите и доступности новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020-2024.године има за циљ побољшање свеукупног друштвеног и економског положаја особа са инвалидитетом и њихово равноправно учешће у друштву путем уклањања препрека у области приступачности, партиципације, једнакости, запошљавања, образовања, обуке, социјалне заштите, здравства и других аспеката који доприносе изједначавању њихових могућности и остваривању инклузивне једнакости. Стратегијом су дефинисани правци деловања ради остварења општег и посебних циљева, као и мере које се реализују на локалном нивоу.

Стратегија за реинтеграцију повратника по Споразуму о реадмисији- улога локалних самоуправа у овом значајном процесу односи се на успостављање институционалног оквира и координацију активности, како на националном, тако и на локалном нивоу. Предвиђена мера се односи на изградњу и институционализацију међуресорне сарадње кроз развој механизма за имплементацију и праћење политике у области повратка и интеграције. Пружање подршке у утврђивању и реализацији мера на нивоу јединица локалне самоуправе (примајуће заједнице) за помоћ повратницима, а у складу са могућностима и потребама локалне заједнице, је од изузетне важности за одрживу реинтеграцију.

Национална стратегија за младе 2015-2025.године истиче потребу за унапређењем подршке друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености. Анализом специфичних циљева уочава се значајна улога локалних заједница у обезбеђивању услуга и активности од значаја за повећану доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику. Ова Стратегија, такође, предвиђа успостављање међусекторског приступа у планирању, спровођењу и праћењу мера и активности од значаја за социјално укључивање младих.

Национална стратегија социјалног становања поставља основне стратешке институционалне елементе система социјалног становања, који ће се у наредним годинама развијати на републичком и локалном нивоу. У оквиру акционог плана за спровођење Стратегије, једна од мера је даљи развој стратешких докумената у области становања (мера 1.3.), где локалне самоуправе имају задатак да врше израду локалних стамбених стратегија и периодично међусобно усаглашавање са Националном стратегијом социјалног становања.

2.3. Законодавни оквир

Позитивно законодавство релевантно за област социјалне политике и заштите, како на државном тако и на локалном нивоу, у Републици Србији обимно је и обухвата следеће законе:

- Закон о социјалној заштити („Службени гласник Републике Србије”, број 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);
- Закон о социјалном становању („Службени гласник Републике Србије”, број 72/2009);
- Закон о финансијској подршци породици са децом („Службени гласник Републике Србије”, број 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 - одлука УС, 53/2021 - одлука УС, 66/2021, 130/2021, 43/2023-одлука УС, 62/2023 и 11/2024-одлука УС);
- Породични закон („Службени гласник Републике Србије”, број 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015);
- Закон о здравственој заштити („Службени гласник Републике Србије”, број 25/2019 и 92/2023-аутентично тумачење);
- Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Србије”, број 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др.закон, 85/2005, 101/2005 – др.закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 -одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022, 138/2022 и 76/2023);
- Закон о здравственом осигурању („Службени гласник Републике Србије”, број 25/2019 и 92/2023);
- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник Републике Србије”, број 88/2017, 27/2018 –др.закон, 10/2019, 27/2018 –др.закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023);
- Закон о младима („Службени гласник Републике Србије”, број 50/2011 и 116/2022 – др. закон);
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица („Службени гласник Републике Србије”, број 85/2005);
- Закон о родној равноправности („Службени гласник Републике Србије”, број 52/2021);
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник Републике Србије”, број 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017 – др. закон и 49/2021);
- Закон о избеглицама („Службени гласник Републике Србије”, број 18/92, „Службени лист СРЈ“, број 42/2002 – одлука УС и „Службени гласник Републике Србије“, број 30/2010);
- Закон о управљању миграцијама („Службени гласник Републике Србије”, број 107/2012);
- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник Републике Србије”, број 36/2009, 32/2013 и 14/2022 –др. закон);
- Закон о заштити података о личности („Службени гласник Републике Србије”, број 87/2018);
- Закон о слободном приступу инфомацијама од јавног значаја („Службени гласник Републике Србије”, број 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021);
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник Републике Србије”, број

- 18/2016, 95/2018- аутентично тумачење и 2/2023-одлука УС);
- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 30/2018);
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије”, број 129/2007, 83/2014 –др.закон, 101/2016 –др.закон, 47/2018 и 111/2021 –др.закон).
- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник Републике Србије“, број 22/2009 и 52/2021);
- Закон о бесплатној правној помоћи („Службени гласник Републике Србије“, број 87/2018).

На основу **Закону о социјалној заштити**, као кључном пропису у овој материји, јединице локалне самоуправе за делатности социјалне заштите имају право да саме оснивају установе или их могу поверити другима. Центар за социјални рад једино може бити основан од стране јединице локалне самоуправе и та установа се може основати за територију једне или више јединица локалних самоуправа. Центар има широке надлежности, законом прецизиране, у спровођењу поступка за коришћење услуга социјалне заштите и одлучује о правима на разне облике материјалне подршке (новчана социјална помоћ, додатак за помоћ и негу другог лица итд.). Поред тога, јединица локалне самоуправе може предвидети и друге врсте материјалне помоћи грађанима на својој територији (нпр. јавне кухиње). Центар се, првенствено, финансира из буџета Републике, а Закон прецизира која права и услуге се финансирају из буџета јединице локалне самоуправе. Истовремено, надлежни орган сваке јединице локалне самоуправе мора утврдити Програм унапређења социјалне заштите за своју територију.

Законом о социјалном становању утврђено је да јединица локалне самоуправе доноси локалну стамбену стратегију у складу са Националном стратегијом социјалног становања и планира буџетска средства за њено спровођење. Јединица локалне самоуправе прописује услове и мерила за решавање стамбених потреба, а може и да оснује непрофитну стамбену организацију ради обезбеђивања услова за социјално становање и коришћење средстава за те намене („стамбена агенција“).

Закон о финансијској подршци породици са децом има за циљ побољшање услова за задовољавање основних потреба деце, усклађивања рада и родитељства, посебног подстицаја и подршке родитељима да остваре жељени број деце и побољшања материјалног положаја породица са децом, породица са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом и породица са децом без родитељског старања. Члан 11. Закона наводи да јединице локалне самоуправе могу да утврде и друга права, већи обим права и повољније услове за њихово остваривање од оних која обезбеђује национални ниво (нпр. додељују право на дечији додатак и деци вишег реда рођења од четвртог и додатна новчана давања поводом рођења детета – незапосленим породиљама, родитељима близанаца током прве године након рођења и сл.); у мандату јединица локалне самоуправе је и регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица (осим деце из породица корисника новчане социјалне помоћи чији се трошкови покривају из националног буџета).

Породични закон је изузетно важан, јер регулише комплетну материју породично-правних односа и заштите права проистеклих из истих. Овде је посебно наглашена улога Центра за социјални рад, коме је држава поверила те послове јавних овлашћења старатељске заштите (за децу без родитељског старања и одрасла лица

лишена пословне способности). Поред тога, Центар има значајна овлашћења у породично-правној заштити, било као орган који самостално спроводи одређене поступке и доноси одлуке, било као саветодавни орган надлежног суда који решава, у парничним или ванпарничним поступцима, у породично- правним стварима односно као орган који има право да буде странка у поступку у таквим поступцима.

Закон о здравственој заштити регулише друштвену бригу за здравље и на нивоу општине односно града. Јединица локалне самоуправе може донети посебне програме здравствене заштите, за које није донет посебан програм на републичком нивоу, у складу са својим потребама и могућностима. Одређену врсту здравствених установа оснива локална самоуправа (Дом здравља и апотека) и то у складу са Планом мрежа установа који доноси Влада.

Закон о основама система образовања и васпитања – оснивање одређене врсте установе која обавља делатност образовања и васпитања у надлежности је и јединице локалне самоуправе. Ради се о предшколским установама и основним школама, које јединица локалне самоуправе оснива у складу са Актом о мрежи таквих установа. Акт доноси Скупштина јединице локалне самоуправе, на основу критеријума које утврди Влада (а за основне школе и уз сагласност Министарства просвете). Јединица локалне самоуправе може самостално или у сарадњи са другим јединицама локалне самоуправе основати Центар за стручно усавршавање, у складу са законом којим се уређују јавне службе. Инспекцијски и стручно- педагошки надзор над радом установе, као поверени посао, обавља Општинска односно Градска управа. Више Општинских управа може организовати заједничко вршење инспекцијског надзора – заједничку просветну инспекцију.

На основу **Закона о младима** јединица локалне самоуправе је дужна да ради реализације Националне стратегије за младе, утврди Локални акциони план за спровођење Стратегије и да у свом буџету обезбеди средства за реализацију плана. Такође, јединица локалне самоуправе може основати Канцеларију за младе, ради обезбеђења услова за активно укључивање младих у живот и рад друштвене заједнице. Таква канцеларија финансира се из буџета јединице локалне самоуправе. Надлежни орган јединице локалне самоуправе одређује услове доделе средстава из свог буџета односно одобравања и праћења реализације пројеката за задовољавање потреба младих на свом подручју.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица даје Центру за социјални рад („орган старатељства“) улогу саветодавца суда у кривичним поступцима против малолетника односно улогу надзора над извршавањем различитих васпитних мера и других кривичних санкција изреченим од суда.

Законом о родној равноправности уређују се појам, значење и мере политике за остваривање и унапређивање родне равноправности, врсте планских аката у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој реализацији, институционални оквир за остваривање родне равноправности, надзор над применом закона и друга питања од значаја за остваривање и унапређивање родне равноправности.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености даје могућност јединицама локалне самоуправе да оснују Локални савет за запошљавање (за подручје једне или више општина). Такође, јединица локалне самоуправе може усвојити Локални акциони план за запошљавање. Он мора бити усаглашен са Националним акционим планом за запошљавање, који је основни инструмент активне политике запошљавања и усаглашен је са Националном стратегијом за запошљавање. Као једну од мера активне политике запошљавања надлежни орган јединице локалне самоуправе може утврдити делатности, критеријуме и средства за спровођење јавних радова од интереса за ту територију. Програми и мере активне политике запошљавања финансирају се и из средстава јединице локалне самоуправе.

Закон о избеглицама - поред Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, као посебне државне организације, утврђује и за јединице локалне самоуправе одређена права и обавезе у обезбеђивању збрињавања и помоћ у интеграцији и повратку избеглица. Тако јединица локалне самоуправе образује посебна тела ради обављања организационих и других послова везаних за избеглице на својој територији, а уз прибављено мишљење Комесаријата одређује и лице за одржавање везе са истим и обављање одређених послова за њега (повереник за избеглице). Јединица локалне самоуправе учествује, у сарадњи са органима Републике Србије и домаћим и иностраним донаторима, у решавању стамбених потреба избеглица, у процесу њихове интеграције. Такође, Центар за социјални рад сарађује са Комесаријатом у смештају посебно рањивих категорија избеглица (стара, инвалидна и болесна лица; малолетници без родитељског старања).

Закон о спречавању насиља у породици у примени је од 2017. године и њиме се уређује спречавање насиља у породици, поступање државних органа у спречавању насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама насиља. Циљ му је на јединствен начин уређено и организовано поступање државних органа, што ће довести до хитне, благовремене и делотворне заштите. Надлежни органи су полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности и прекршајни судови и центри за социјални рад као установе. Овим Законом су јасно дефинисана општа правила поступања, поступања сваког актера заштите тј. органа, начин сарадње група за координацију на нивоу сваке локалне заједнице. Овим законом одређен је надлежни полицијски службеник који заједно са јавним тужиоцем учествује у обезбеђивању заштите жртава насиља у породици. Центар за социјални рад је једна од карика у ланцу заштите жртава насиља у породици, организује збрињавање жртве и друге видове подршке у складу са Породичним законом и Законом о социјалној заштити.

Закон о планском систему – Циљ овог закона је потреба да се успостави ефикасан, транспарентан, координисан и реалистичан систем планирања Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе који покрива све кључне аспекте социјалне и економске развојне политике, регионалног и просторног развоја. Закон поставља основе за оптимално коришћење буџетских средстава, обезбеђење одрживог раста и развоја Републике Србије, укључујући аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, као и ефикасно спровођење процеса приступања Европској унији. Овим законом се регулише управљање системом јавних политика и средњорочног планирања, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима, предлажу, усвајају и спроводе учесници у планском систему. Поред тога, законом се регулише и међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу

планских докумената.

Закон о локалној самоуправи – Надлежност јединица локалне самоуправе у области социјалне заштите, као и надлежност у области планирања, дефинисана је у смислу да се општина преко својих органа, у складу са Уставом и законом стара о задовољавању потреба грађана у области социјалне заштите; обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група; стара се о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права и родној равноправности.

Закон о забрани дискриминације – Овим законом се уређује општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације.

Закон о бесплатној правној помоћи - Овим законом се утврђује да корисници бесплатне правне помоћи могу да буду појединци из осетљивих друштвених група.

ОДЕЉАК 3

Контекст

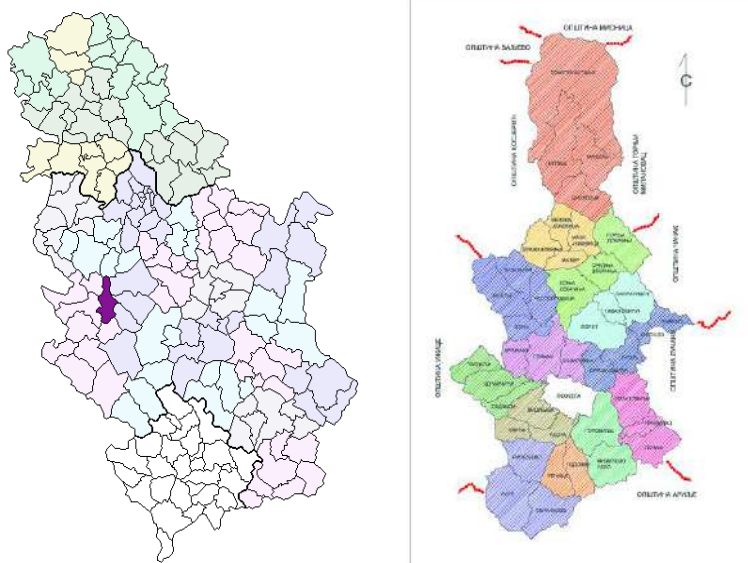
Циљ овог одељка Стратешког плана развоја социјалне заштите општине Пожега јесте да целовито представи локални и шири друштвени контекст, прикаже анализу свих заинтересованих страна и анализу стања у систему социјалне заштите у општини Пожега. Квантитативни подаци наведени у овом одељку су прибављени од релевантних институција и организација и представљају актуелну слику стања.

3.1. Општи подаци о општини Пожега

Географски подаци

3.1.1. Административни и географски положај

Општина Пожега се налази у Западној Србији, у пространој котлини која представља најплоднији и истовремено најнижи део Златиборске области (надморска висина је 312 метара), обухвата површину од 426 км², има 42 насеља са 25.988 становника¹. Према административној подели припада Златиборском управном округу. Граничи се са општинама Ужице и Косјерић на западу, са општином Ариље на југу, на северу је општина Мионица, а на истоку општине Горњи Милановац, Чачак и Лучани. Пожега је значајна саобраћајна раскрсница друмског и железничког саобраћаја. Налази се на магистралном путу М-5 Београд- Црна Гора и удаљена је од Београда 180 км. Тренутно се гради ауто пут Београд-Јужни Јадран коридор 11 (ауто пут Е-75), који према пројекту пролази поред Пожеге, а релативно близу су и два мања аеродрома: Поникве код Ужица (удаљеност 41 км) и Лађевци (60 км) код Краљева. Кроз Пожегу такође пролази магистрална пруга Београд-Бар, крак пруге према Краљеву и регионални пут Ваљево-Ивањица. У Пожеги се налази највећа ранжирна станица на прузи Београд - Бар.

Слика 1. Карта Р. Србије, Просторна мапа организационо груписаних сеоских заједница (МЗ) Општина Пожега

¹ Извор: РЗС, Попис становништва 2022, ажурирано 25.04.2024.

3.1.2. Кратак историјат општине

Пожега по својим историјским, урбанистичким и географским посебностима припада старим насељима у Србији. Одликује се знатном и дуговременом урбанистичком уређеношћу и комуналном опремљеношћу, јер је међу првима у Србији добила регулациони план, електрично осветљење и пошту, а касније телеграфски саобраћај и пругу уског колосека. Књаз Милош Обреновић ју је прогласио варошицом 1832. године и од тада добија данашњи архитектонски облик са тргом у средини града. У Пожеги се најпре развија занатство, а средином XIX века ту је и седиште Ужичке нахије, потом Црногорског, а затим Пожешког среза.

Пожега је градско насеље које се формирало и развило на алувијалној равни Западне Мораве, у делу где се састају Ђетиња и Моравица, на левој обали реке Скрапеж у Пожешкој котлини. По топографским карактеристикама варошица припада равничарском типу, што је условило и њен правилан изглед. У самој Пожеги не постоје трагови старијих насеља, али бројни археолошки локалитети у околини, из доба неолита и римске епохе, указују да је ова област од давнина била погодна за становање и налазила се на раскрсници важних путева, што је остало актуелно и до данашњих дана.

Најстарији помени саме Пожеге су нађени у Дубровачкој архиви од 28.7.1282. године, а касније у турским дефтерима из XV и XVI века, када је она била кадилук у саставу Пожешке нахије, где су одржавани пазари и панађури (вашари). Занимљиво је да је пре Ужица, уочи устанка 1804. године, Пожега имала лаичку школу, а после реорганизације школства и просвете, између 1808. и 1813. године добила је основну школу. Пожега је била седиште Ужичке нахије од 1832-1835. године, а 1833. Године формиран је суд, чија је дрвена зграда касније демонтирана и пресељена у Ужице. У време друге владавине кнежева Милоша и Михаила, 1860. године формиран је Пожешки срез који је припојен Рудничком округу. Варош је том приликом добила зграду Среског начелства, чија је градња трајала од 1860. до 1865. године. У Пожеги је још 1835. године постојала нахијска мензулана тј. поштанска станица. Касније, 31. августа 1864. године указом Министарства унутрашњих дела у Пожеги је основана савремена поштанска станица. Почетком 1869. године у Пожеги су почеле припреме за укључивање варошице у телеграфску мрежу Србије. Пожега је 1912. године добила пругу уског колосека и зграду железничке станице.

3.1.3. Културно историјска баштина

Централни градски трг у Пожеги један је од најлепших градских тргова у Србији, а поред градског трга у Краљеву, један од ретких који за своју основу има круг. Приликом урбанистичког уобличавања места, а према регулационој линији коју је поставио Лазар Зубан, секретар Кнежеве канцеларије још 1832. године, Трг је настао повлачењем средишњих трансверзала у центру на месту где се укрштају главне улице. Касније попуњавање фронта трга новијим објектима елегантних облика хумане размере, у преплету са старијим грађевинским објектима варошице Пожега, као и овомиленијумским уређењем партерног решења трга чине овај трг једним од најпријатнијих урбаних амбијената у градовима Србије.

У Музеју железнице уског колосека налазе се експонати који потичу искључиво из времена када је постојао систем пруга уског колосека на простору Србије и БиХ. У музеју, у близини железничке станице Пожега, на површини од 1,5 ха налази се осам парних локомотива за пруге уског колосека и десетак вагона различите намене, од путничких, преко службених до теретних. У музеју се чува и један од светских раритета парна локомотива *Рама* произведена далеке 1873. Године у немачкој фабрици *Краус* у Минхену. Спада у групу најстаријих босанскохерцеговачких локомотива и претпоставља се да је она довукла први свечани воз у Сарајево. Ту се чува и локомотива *Краљ Србије* која се још назива и *Милан* по српском суверену Милану Обреновићу, а то је прва парна локомотива која је израђена на Балкану.

Спомен комплекс Милоша Обреновића налази се у селу Горња Добриња и састоји се од цркве Светих Апостола Петра и Павла, чардака, звоника и споменика кнезу Милошу. Цркву Светих Апостола Петра и Павла је 1822. године на месту старе цркве брвнаре подигао Милош Обреновић, као своју задужбину. Налази се у центру села. У комплексу се налази и очувани чардак кнеза Милоша. Чардак је од дрвене конструкције, једнопросторна зграда са стрмим пирамидалним кровом покривеним шиндром. Кнез Милош је чардак подигао 1860. године као задужбину свом оцу Теодору. Ово необично здање вредан је споменик народног неимарства. Његова основна функција је била смештај и боравак кнеза и његових гостију за време црквених сабора и других свечаности.

Црква брвнара у Горобилу код Пожеге саграђена је 1705. године и једна је од најстаријих, али и најмањих у Србији. Црква је посвећена Рођењу Светог Јована Крститеља и сигурно је највећа знаменитост у Горобилу. Након сеобе Срба под патријархом Арсенијем Чарнојевићем 1690. године, новодосељено становништво на овом простору затекло је пуст крај, без цркве. Да би црква била што неупадљивија није била издигнута од земље, а врата су била врло ниска. Према народном предању ова црква првобитно је била саграђена у засеоку Слатина, одакле су је Горобилци, када су сазнали да се Турци спремају да је запале, једне ноћи тајно расклопили и пренели у заселак Почеча.

Манастир Светог Ђорђа у селу Годовик потиче из 13. века и задужбина је Немањића. На удаљености 500 м од манастира налази се црква Светог Пророка Илије, која заједно са манастиром чини јединствен комплекс. Овај манастир заузима значајно место у мисији очувања вере и традиције и првих корака описмењавања у овом крају. Године 1808. манастир је посетио вожд Карађорђе, па је касније, у знак сећања, испред улаза у олтар, дозидан надвратник са натписом о његовој посети. Куполна црква са основом у облику уписаног крста, грађена је од две врсте камена сиге-бигра и камена вулканског порекла који су везивани кречним малтером. При манастиру је кратко радила и школа у 18. веку, која је била од значаја за описмењавање народа тог краја у тешким временима, али школа је запаљена и данас од ње нема ни трага. Постојећа црква и манастир налазе се под заштитом Завода за заштиту споменика Краљево. Црква св. Илије налази се у изузетно лошем стању, због чега је обављање свакодневних црквених дужности премештено у манастир.

3.2. Општи подаци о становништву

3.2.1. Број становника и густина насељености

Општина Пожега обухвата површину од 426 км² (учешће у укупној површини Србије је 0,5%), на којој живи **25.988** становника (0,4% укупног броја становника Србије) у 42 насеља, односно 61 становник на км², што је ниже од републичког просека који износи 75 становника на км². Према објављеним резултатима пописа из 2022. године, у укупној популацији има 12.873 мушкараца и 13.115 жена. Пунолетних становника је 21.871. Број становника у односу на попис из 2011. године је мањи за 12.7%. Наставља се тренд негативне стопе природног прираштаја. У градском подручју живи 12.362, а у сеоском 13.626 становника.²

3.2.2. Старосна и полна структура

Старосна и полна структура подразумевају удео становништва у појединим старосним групама и пропорцији мушког и женског становништва изражене у процентима. Старосна структура је у вези са репродуктивном и радном способношћу становништва. Полна структура зависи од наталитета, морталитета, миграције и ратова.

Општина/насеље	пол	Број становника	Старосне групе							
			0-19		20-39		40-59		преко 60	
			број	%	број	%	број	%	број	%
Општина Пожега	у	25988	4617	17,77	5603	21.56	7119	27.39	8649	33.28
	м	12873	2432	18.89	2917	22.66	3552	27.59	3972	30.86
	ж	13115	2185	16.66	2686	20.48	3567	27.20	4677	35.66
Градско насеље	у	12362	2511	20.31	2803	22.67	3505	28.35	3543	28.66
	м	5971	1345	22.53	1411	23.63	1700	28.47	1515	25.37
	ж	6391	1166	18.24	1392	21.78	1805	28.24	2028	31.73
Сеоска насеља	у	13626	2106	15.46	2800	20.55	3614	26.52	5106	37.47
	м	6902	1087	15.75	1506	21.82	1852	26.83	2457	35.60
	ж	6724	1019	15.15	1294	19.24	1762	26.20	2649	39.40

Табела 1: Становништво према старости и полу 2022. године³

Према резултатима пописа из 2022. године, у општини Пожега најмлађи контингент становништва у укупном становништву учествује са 17,77%, а учешће младих је веће у градском насељу. Удео млађег средовечног становништва је већи у градском насељу. У најстаријој старосној групи се уочавају велике разлике у уделу мушког и женског становништва, што је у вези са дужим очекиваним трајањем живота женског становништва.

Просечна старост становништва општине Пожега, према подацима пописа становништва из 2022. године, износи 45,94 година и то 43,56 у градском и чак 48,11 година у сеоским насељима. На основу просечне старости становништва види се да се наша општина налази у стадијуму најдубље демографске старости (гранична вредност

² Извор: РЗС, Попис становништва 2022, ажурирано 25.04.2024.

³ Исто

је 43 године). Градско становништво је нешто млађе, па се налази у стадијуму дубоке демографске старости.⁴

Пројектован број становника за 2041. годину је 23.647 (средња варијанта, нулти миграциони салдо) односно 22.520 (средња варијанта са миграцијама).⁵

3.2.3. Образовна структура

Образовна структура становништва је индикатор писмености и степена завршеног образовања становништва.

Анализа образовне структуре становништва обухвата становништво старо 15 и више година. У сеоским насељима изражена је велика разлика у учешћу мушкараца и жена у најнижим категоријама школске спреме, што се може приписати високом уделу контингента старијих жена, али и због запостављања образовања женске деце. Велика је диференцијација у нивоу образовања између градских и сеоских насеља, где градска насеља имају повољнију образовну структуру управо због већег удела младог становништва. Код лица са вишом и високом стручном спремом се не уочавају битне разлике у уделу мушког и женског становништва.

Према подацима последњег пописа становништва у општини Пожега доминантна категорија су лица за завршеном средњом школом.

Међу издржаваним становништвом доминира младо становништво предшколског и школског узраста, вредности њиховог удела указују на све ниже стопе наталитета. Разлике у полној структури издржаваног становништва израженије су у сеоским насељима, што је последица мање активности женског становништва у селима, односно већег удела домаћица у издржаваном становништву.

	укупно	младићи	девојке	укупно	младићи	девојке
Укупно становништво 15 и више година	25.762	12.482	13.280	15.824	8.299	7.525
Без школске спреме	784	75	709	164	40	120
Непотпуно основно образовање	3.897	1.480	2.417	1.489	459	1.030
Основно образовање	5.841	2.756	3.085	4.387	1.985	2.402
Средње образовање	12.634	6.935	5.669	13.062	7.118	5.944
Више образовање	1.054	502	552	1.209	530	679
Високо образовање	1.488	706	782	2.270	936	1.334
Непознато	64	28	36	84	39	45

Табела 2. Структура становништва старог 15 година и више према школској спреми и писмености^б

⁴ РЗС Попис становништва 2022., Старост и пол, књига 2

⁵ Подаци из Локалног акционог плана запошљавања општине Пожега за 2022/23. годину

^б РЗС Попис становништва 2022., Школска спрема, писменост и компјутерска писменост, књига 3

ОДЕЉАК 4

Општи преглед по секторима

4.1. Запошљавање

Национална служба запошљавања Филијала Пожега (у даљем тексту: НСЗ) је правно лице са статусом организације за обавезно социјално осигурање, сервис који пружа услуге незапосленим лицима и послодавцима у општини Пожега.

Циљне групе које окупља НСЗ су са једне стране незапослена лица, лица која траже промену запослења и друга лица која траже запослење, лица која се воде на посебним евиденцијама, а која су корисници посебне накнаде, као и корисници привремене новчане накнаде. Са друге стране клијенти НСЗ су послодавци који пријављују потребу за запошљавањем НСЗ, запошљавају и уплаћују доприносе за осигурање за случај незапослености. Посебну категорију циљне групе незапослених лица чине теже запошљива лица која због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социодемографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада или због других објективних околности, теже налазе посао.

Одређеним програмима и мерама активне политике запошљавања подстиче се равноправнији положај тих лица на тржишту рада, тако да теже запошљива лица имају приоритет код укључивања у поједине мере.

Општина Пожега као основни инструмент спровођења активне политике запошљавања доноси годишње Локалне акционе планове запошљавања (у даљем тексту: ЛАПЗ). ЛАПЗ утврђује циљеве и приоритете политике запошљавања и утврђује програме и мере који ће се реализовати, како би се достигли постављени циљеви и омогућило одрживо повећање запослености у општини.

Увидом у податке наведене у ЛАПЗ-у за 2022-23. годину издвојени су неки од уобичајених изазова са којима се НСЗ суочава:

- висока стопа незапослености појединих категорија, као што су старији од 50 година, млади, особе са инвалидитетом, корисници новчане социјалне помоћи и Роми,
- недовољне квалификације незапослених лица,
- немогућност задовољавања потреба послодаваца јер нема лица са одређеним квалификацијама, знањима, вештинама, занимањима,
- маргинализовање одређених група,
- несигурност радних места у појединим предузећима – ризик од настанка нових вишкова,
- низак ниво активације незапослених,
- незапослени нерадо прихватају обуке ако им се не гарантује запослење,
- застарела знања и вештине и неадекватне радне навике – посебно незапослених лица која су добила отказ као вишкови,
- нема довољно радних места за особе са инвалидитетом,
- велики број послодаваца који не пријављује раднике – „рад на црно“,

- млади нису добро припремљени за тржиште рада; немају одговарајуће квалификације, знања, вештине, неактивни су.

У 2022/23. години посебна пажња је била усмерена на:⁷

1. Подстицање потражње за радном снагом, односно стварање квалитетних радних места, јачање предузетништва и малих и средњих предузећа, уз побољшање свеукупног економског амбијента, како би се ублажиле препреке на тржишту рада и подстакло укључивање категорија теже запошљивих лица;

2. Унапређење понуде радне снаге, вештина и компетенција и усаглашавање исхода образовања са потребама тржишта рада и делотворног преласка из света образовања у свет рада. Посебну пажњу потребно је усмерити ка лицима из НЕЕТ категорије са циљем њихове активације и партиципације на тржишту рада;

3. Побољшање функционисања тржишта рада, уз јачање социјалног дијалога и борбе против непријављеног рада;

4. Промовисање социјалне укључености, сузбијање сиромаштва и остваривање једнаких могућности за све на тржишту рада.

Локалним акционим планом запошљавања за 2022/23. годину предвиђене су следеће мере и програми политике запошљавања:

- 1) Субвенционисано запошљавање и самозапошљавање
- 2) Јавни радови

Субвенционисано запошљавање и самозапошљавање обухвата две мере: субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих и подршку самозапошљавању.

Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих подразумевају финансијски подстицај у једнократном износу, послодавцима из приватног сектора за запошљавање незапосливиких лица.

Подршка самозапошљавању обухвата стручну помоћ и средства у виду субвенције за самозапошљавање. Стручна помоћ коју може да оствари незапослени који се самозапошљава састоји се од информативних и саветодавних услуга, обуке за развој предузетништва као и подршке у првој години пословања која се реализује кроз менторинг програм и специјалистичке обуке у НЗС, регионалним развојним агенцијама и др.

Јавни радови се организују у циљу радног ангажовања теже запошљивих незапослених лица и незапослених лица у стању социјалне потребе ради очувања и унапређења радних способности незапослених као и остваривања одређеног друштвеног интереса.

Увидом у податке Националне службе за запошљавање⁸, утврђено је да је у 2023. години приметно смањење незапослених лица на евиденцији НЗС, филијала Пожега. Број незапослених који се налазио на евиденцији НЗС је 901 лице, од тога 498 жена. У 2022. години број незапослених је износио 982 лица.

⁷ Локални акциони план запошљавања општине Пожега 2022-2023

⁸ НЗС, Филијала Ужице, Месечни статистички билтен

4.2. Полиција

Полицијска станица Пожега обавља законом утврђене полицијске и друге послове, пружа подршку владавини права у демократском друштву и одговорна је за остваривање безбедности, у складу са законом. Обављањем полицијских послова, полиција свима пружа заштиту њихових права и слобода. Приликом пружања заштите, полиција поједина права и слободе може ограничити само под условима и на начин утврђен Уставом и законом.

4.3. Здравство

Здравствена заштита становништва општине Пожега остварује се у следећим установама:

- Дому здравља Пожега као организационој јединици Здравственог центра Ужице на примарном нивоу и Истуреном одељењу Опште болнице Ужице на секундарном нивоу. Истурено одељење Опште болнице Ужице у Пожеги обезбеђује здравствену заштиту сем за становнике Пожеге и пацијентима из Косјерића и Ариља.
- Приватним клиникама, поликлиникама, ординацијама и амбулантама.
- Апотекарској установи Ужице- Апотека у Пожеги и приватним апотекама.

Адреса	Југ Богданова 1, Пожега
Број становника које покрива	26.060
Број здравствених картона (општа медицина + педијатрија)	23.127
Радно време	7 дана недељно, 2 смене, хитна помоћ нон-стоп и викендом
Службе	<ul style="list-style-type: none">– Служба за здравствену заштиту одраслих становника са Одсеком ХМП и Одсеком за специфичну здравствену заштиту– Служба за здравствену заштиту деце и школске деце– Служба за здравствену заштиту жена– Служба кућног лечења и неге– Служба за лабораторијску дијагностику– Служба поливалентне патронаже– Служба за радиолошку и ултразвучну дијагностику– Служба за физикалну медицину и рехабилитацију– Служба за стоматолошку здравствену заштиту– Специјалистичко консултативна служба са АТД диспанзером

Извор: ДЗ Пожега

Дом здравља Пожега носилац је примарне здравствене заштите у општини и пружа осигураницима превентивне, дијагностичке, терапијске и рехабилитационе услуге у циљу спречавања, сузбијања, раног откривања и лечења болести и повреда. С обзиром на то да се подручје које покрива налази на једном од највећих саобраћајних чворишта и појаса интензивног саобраћаја, ка њему гравитира око 26.000 корисника здравствених услуга из општине Пожега као и део становништва суседних општина и особа у транзиту. Организациону структуру ДЗ чини 11 служби, 2 одсека и 2 теренске

амбуланте, формирани према критеријуму којим је подржано рационално, ефикасно, благовремено и квалитетно пружање здравствене заштите кроз: лабораторијску дијагностику, стоматолошку здравствену заштиту, пнеумофтизиолошку здравствену заштиту, кућно лечење и негу, здравствену заштиту деце и школске деце, радиолошку и ултразвучну дијагностику, физикалну медицину и рехабилитацију, поливалентну патронажу, диспанзера за жене и здравствену заштиту одраслих становника. У оквиру матичне установе - Дома здравља налазе се две активне теренске амбуланте у Жејевици и Горњој Добрињи и две стоматолошке амбуланте у основним школама, као и одсеци: за хитну медицинску помоћ и одсек за специфичну здравствену заштиту радника, специјалистичко - консултативне службе (неуропсихијатријска, интернистичка, офтамолошка и ОРЛ амбуланта).

У оквиру Службе за здравствену заштиту одраслог становништва пружа се хитна медицинска помоћ 24 сата дневно, седам дана у седмици, рад осталих служби организује се радним данима у две смене. У Дому здравља није формирана посебна служба хитне медицинске помоћи (служба се формира у складу са законским и подзаконским актима за територију од 25.000 становника). Одсек хитне медицинске помоћи Службе за здравствену заштиту одраслих становника, збрињава ургентне случајеве у амбуланти и на терену. Због најквалитетније и најбезбедније помоћи акутно оболелима и повређенима и избегавања нежељених догађаја, формирање Службе хитне медицинске помоћи приоритетан је стратешки програм Дома здравља.

Истурено одељење опште болнице Ужице (Болница Пожега), функционише са три одељења: Одељење интерне медицине, Одељење пнеумофтизиологије и Одељење палијативног збрињавања и два одсека: Одсек за лабораторијску дијагностику и Одсек кухиње и хигијене.

4.4. Образовање

Образовање на подручју општине Пожега реализује се преко следећих образовних институција: једне предшколске установе (Предшколска установа „Олга Јовичић Рита“), две матичне основне школе (ОШ „Емилија Остојић“ и ОШ „Петар Лековић“) и средњих школа (Гимназија „Свети Сава“, Техничка школа и Пољопривредна школа „Љубо Мићић“ са домом ученика).

У општини Пожега, постоје и средња медицинска школа „Доситеј“ и музичка школа „Војислав – Лале Стефановић“ из Ужица, издвојено одељење у Пожеги.

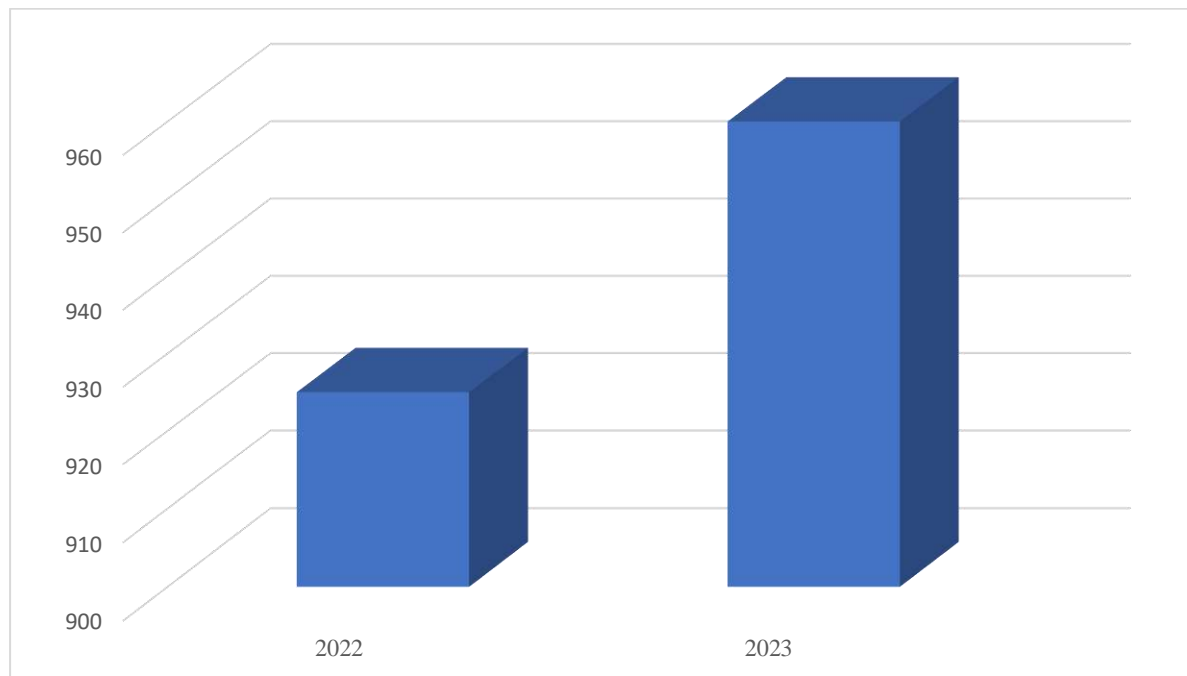
Предшколска установа „Олга Јовичић-Рита“ Пожега

У предшколској установи „Олга Јовичић-Рита“ Пожега остварује се предшколско васпитање и образовање за децу узраста од годину дана до поласка у школу, у складу са основама програма предшколског васпитања и образовања.

Предшколска установа обавља делатност предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста и делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно-здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста, у складу са законом.

Делатност предшколског васпитања и образовања обавља се у објектима предшколских установа у седишту предшколске установе и објектима ван седишта предшколске установе - издвојеним одељењима, у складу са законом.

У Предшколску установу „Олга Јовичић Рита“ Пожега је 2022. године уписано 925-оро деце, а 2023. године уписано је 960-оро деце.

Графикон 1: Број уписане деце 2022/2023 год.. у Предшколску установу „Олга Јовичић – Рита“

Програм васпитно - образовног рада реализован је у 3 објекта у седишту Установе (" Бамби ", " Пчелица " и " Лептирић ") и у пригодним, адаптираним просторима школа у 7 издвојених одељења, у 7 сеоских месних заједница. Четворочасовни припремни предшколски програм у издвојеним одељењима, ван седишта Установе, реализован је у просторијама основних школа „Емилија Остојић” и „Петар Лековић”.

Деца су укључена у 3 објекта а распоређена у 34 васпитне групе различитог узраста (јаслени узраст - 9 група); вртић, целодневни (24 групе); припремно - предшколски програм целодневни (6 група); припремно - предшколски програм 4 сата (1 група); припремно - предшколски програм у издвојеним одељењима (4 групе), мешовите групе у издвојеним одељењима (4 групе), укупно (8 група).

За потребе реализације васпитно - образовног рада са децом ангажовано је 74 васпитача, 27 медицинских сестара - васпитача и 2 стручна сарадника.

Објекти су за реализацију васпитно - образовног рада отворени сваког радног дана у периоду од 05.30 до 17.30 сати, у складу са потребама породице и деце.

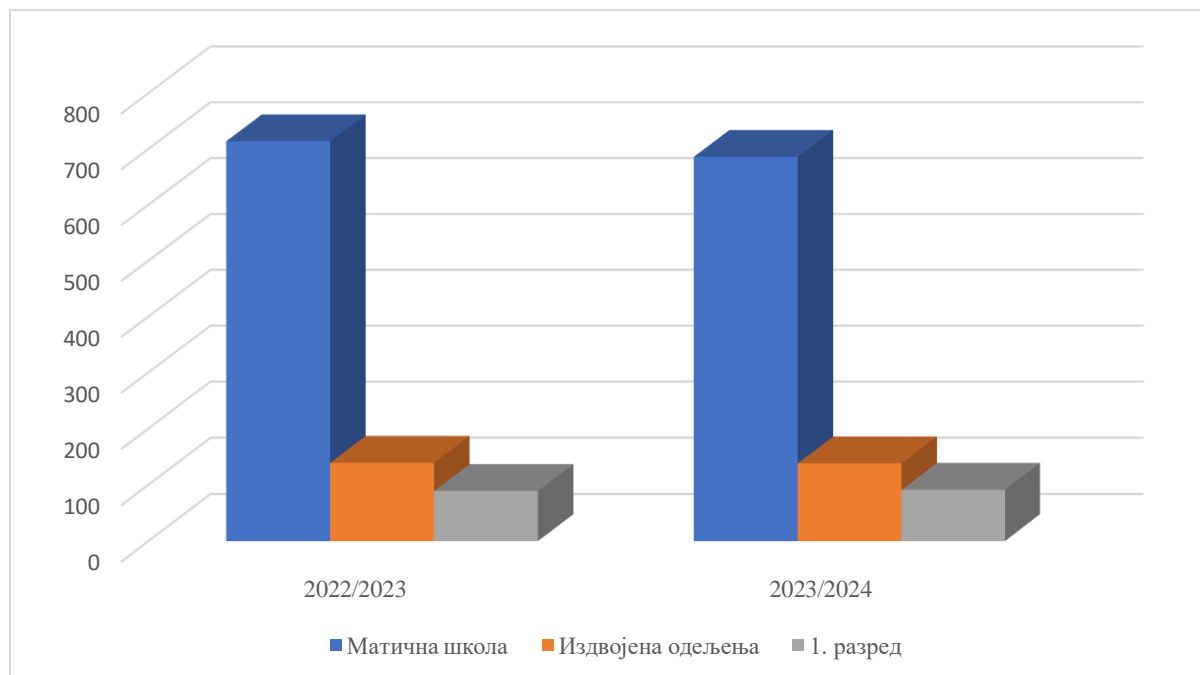
Основна школа „Емилија Остојић“ Пожега

Зграда Основне школе „Емилија Остојић“ изграђена је 1911. године. До 1956. године у њој ради нижа реална гимназија а од 1956. године са радом наставља осмољетка која касније добија назив основна школа. Због повећања броја ученика школа се 1960. године дели на прву и другу основну школу, да би 1963. године решењем Скупштине општине Пожега Прва основна школа добила назив основна школа „Емилија Остојић”. У њеном саставу се налази 8 издвојених одељења, по месним заједницама и селима

општине Пожега (Доња Добриња, Средња Добриња, Горња Добриња, Прилипац, Роге, Лопаш, Горобиље, Пилатовићи).

Укупан број ученика у школској 2022/23. години је износио 853, од чега 714 ученика у матичној школи и 139 ученика у издвојеним одељењима. У први разред је уписано 89 ученика. У 2022/23. години укупан број запослених износио је 124, од чега 90 наставни кадар и 34 ваннаставни.

Укупан број ученика у школској 2023/24. години је 824, од чега 686 ученика у матичној школи и 138 ученика у издвојеним одељењима. У први разред уписан је 91 ученик. У школској 2023/24. години укупан број запослених је 125, од чега 93 наставни и 32 ваннаставни кадар.

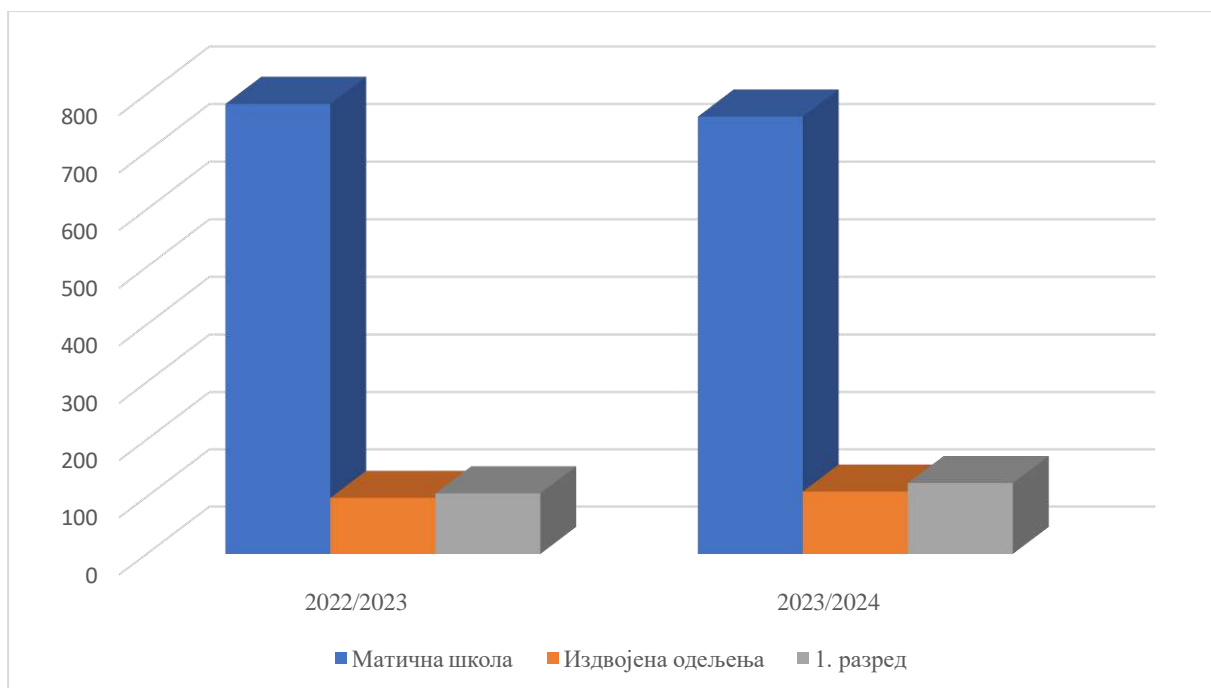
Графикон 2: Број ученика у школској 2022/2023 и 2023/2024 год. у ОШ „Емилија Остојић“

Основна школа „Петар Лековић” Пожега

Основна школа „Петар Лековић” основана је 1960. године. Интеграцијом са ОШ „Димитрије Туцовић” из Жежевице 1991. године, постаје једна од највећих школа Златиборског округа. Територијално покрива велико подручје, од Годовика до Тометиног Поља у правцу север-југ, у дужини од 60 километара. Поред матичне школе са одвојеним објектима за млађе и старије разреде, у саставу школе је девет издвојених одељења са наменским школским зградама и пратећим објектима: Здравчићи, Висибаба, Глумач, Узићи, Годовик, Засеље, Жежевица, Душковци и Тометино Поље.

Укупан број ученика у школској 2022/23. години је износио 881, од чега 783 у матичној школи и 98 у издвојеним одељењима. У први разред је уписано 106 ученика. У 2022/23 години укупан број запослених износио је 118, од чега 86 наставника и 32 члана ненаставног особља.

Укупан број ученика у школској 2023/24. години је 870, од чега 761 у матичној школи и 109 у издвојеним одељењима. У први разред је уписано 124 ученика. У школској 2023/24. години укупан број запослених је 119, од чега 83 наставника, а 36 запослених је ненаставно особље.

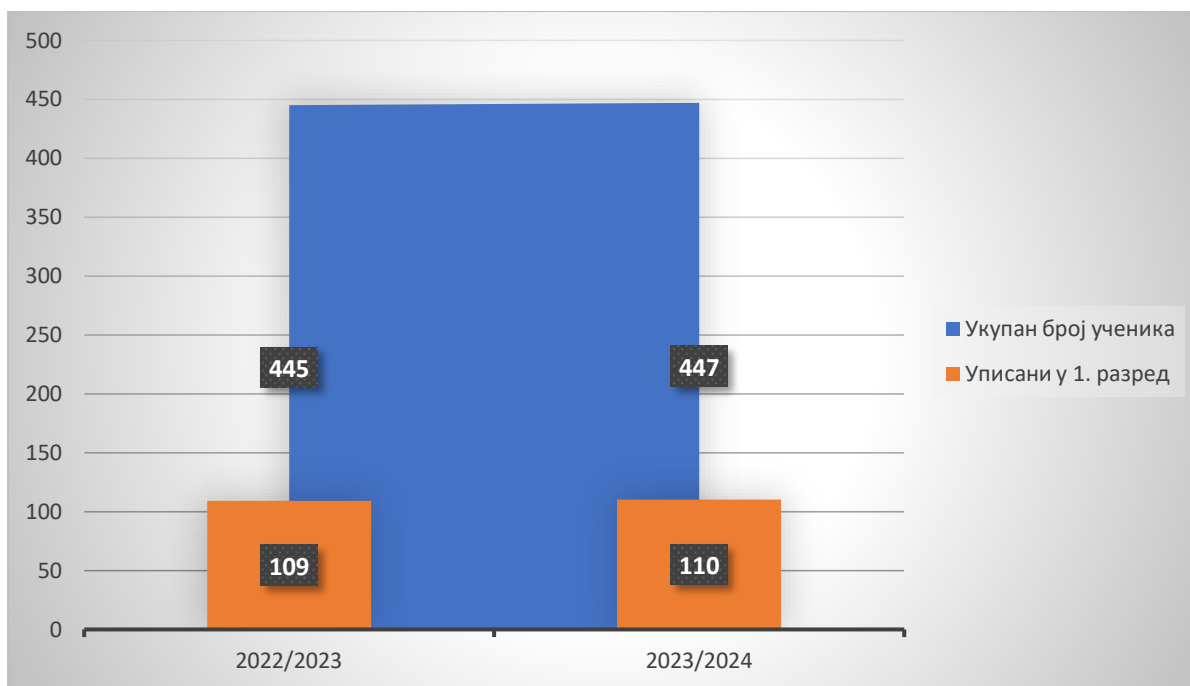
Графикон 3: Број ученика у школској 2022/2023 и 2023/2024 год. у ОШ „Петар Лековић“

Гимназија „Свети Сава“ Пожега

Гимназија у Пожеги постоји од 1921. године. Данашњи назив Гимназија „Свети Сава“ носи од 1991. године. Школа располаже модерном и добро очуваном зградом са 15 учионица, три кабинета за информатику, једном специјализованом учионицом, библиотеком, фискултурном салом, канцеларијама и другим помоћним просторијама. Гимназија поседује спортске терене за кошарку, рукомет, мали фудбал и тенис.

Гимназија „Свети Сава“ Пожега у школској 2022/2023 години у склопу свог рада имала је три образовна смера: друштвено-језички, природно - математички и одељење ученика са посебним способностима за рачунарство и информатику. У школској 2022/2023. години укупан број ученика износио је 445. У први разред уписано је 109 ученика. Укупан број запослених у школи био је 55, од чега 45 наставника, 2 стручна сарадника и 8 ваннаставног особља.

У школској 2023/2024. години настава се одвија у 17 одељења, и то 8 одељења друштвено – језичког смера, 4 одељења природно – математичког смера, 5 одељења ученика са посебним способностима за рачунарство и информатику. У школској 2023/2024 години укупан број ученика је 447. У први разред уписано је 110 ученика. Укупан број запослених у школи је 53, од чега 43 наставника, 2 стручна сарадника и 8 ваннаставног особља.

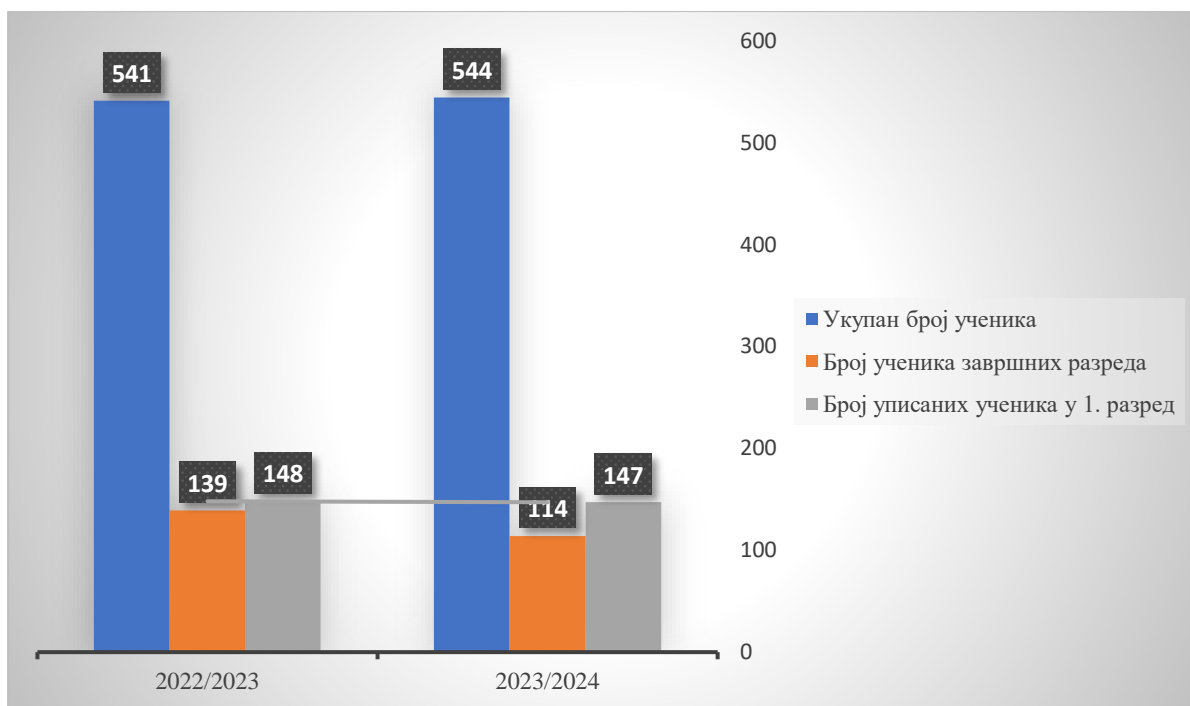
Графикон 4: Број ученика гимназије „Свети Сава“ у школској 2022/2023 и 2023/2024 год.

Техничка школа у Пожеги

Техничка школа у Пожеги носи традицију образовања од 1902. године, када је основана као Женска радничка школа, и након низа промена од 1990. године издвајањем гимназије из Образовног центра постоји као данашња установа. Школа образује кадар за више верификованих подручја рада: машинство и обрада метала; електротехника; економија, право и администрација; трговина, угоститељство и туризам, у трогодишњем и четворогодишњем школовању. Јавно је признат организатор за образовање одраслих (ЈПОА), верификована установа за сертификавање претходно признатог учења (ППУ) и у поступку верификације Тренинг центра за CNC технологије.

Техничка школа у Пожеги у школској 2022/23. години образовала је кадар за 4 верификована подручја рада и 6 образовних профила. У 2022/23. години укупан број ученика износио је 541. Број ученика завршних разреда износио је 139. Уписано је 148 ученика у први разред. Укупан број запослених био је 71 (1 директор, 1 секретар, 1 шеф рачуноводства, 1 помоћни наставник, 1 домар, 1 ложач, 4 чистачице, 1 педагог, 1 психолог, 1 библиотекар, 1 координатор за образовање одраслих, 1 организатор практичне наставе и 56 наставника).

У школској 2023/24 години Техничка школа у Пожеги образује кадар за 4 верификована подручја рада и 7 образовних профила. У школској 2023/24. години укупан број ученика је 544. У овој школској години уписано је 147 ученика у први разред. Број ученика завршних разреда износи 114. Укупан број запослених је 71 (1 директор, 1 секретар, 1 шеф рачуноводства, 1 помоћни наставник, 1 домар, 1 ложач, 4 чистачице, 1 педагог, 1 психолог, 1 библиотекар, 1 координатор за образовање одраслих, 1 организатор практичне наставе и 56 наставника).

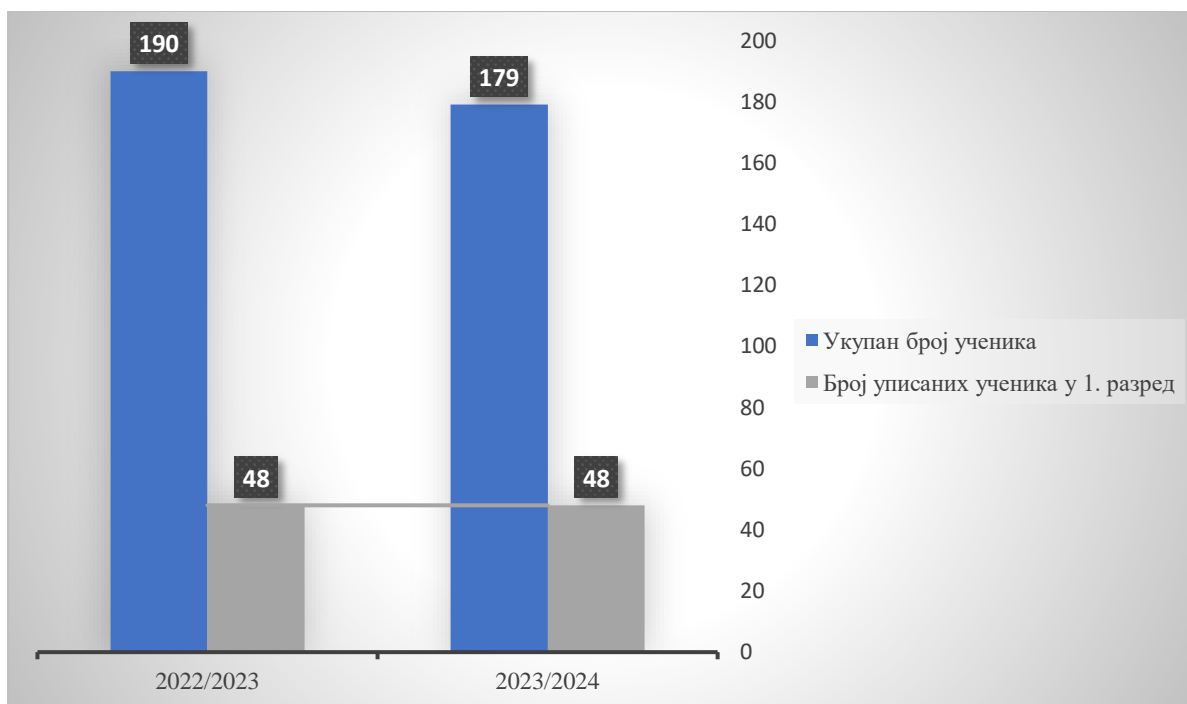
Графикон 5: Број ученика Техничке школе у Пожеги у школској 2022/2023 и 2023/2024 год.

Пољопривредна школа са домом ученика „Љубо Мићић”

Пољопривредна школа „Љубо Мићић” са домом ученика је основана 1956. године. Основна делатност школе је средње стручно образовање у области пољопривреде, производње и прераде хране у трогодишњем и четворогодишњем трајању.

У школској 2022/23. години школа је образовала ученике за 6 образовних профила. Укупан број ученика био је 190. У први разред је уписано 48 ученика. Укупан број запослених био је 87, од чега наставно особље 44 и 6 васпитача, остало ваннаставно особље је бројило 37 запослених.

У школској 2023/24. години школа је образовала ученике за 6 образовних профила. Укупан број ученика је 179. У први разред је уписано 48 ученика. Укупан број запослених је 84, од чега је наставно особље 41 запослен и 6 васпитача остало ваннаставно особље чине 37 запослених.

Графикон б: Број ученика Пољопривредна школа „Љубо Мићић“ у школској 2022/2023 и 2023/2024 год.

4.5. Медији

На територији општине Пожега постоји медијска мрежа коју, сем локалних медија - Радио Пожега и ТВ Пожега, чине и медији са регионалним и националним фреквенцијама и релевантни интернет портали у области информисања Западне Србије.

4.6. Невладин сектор - Удружења грађана и социјално хуманитарне организације

На територији општине Пожега делују невладине организације и удружења, од којих се неке баве социјалном заштитом: Црвени крст Пожега, Друштво за церебралну и дечију парализу општине Пожега, Удружење ратних војних инвалида Пожега, Друштво за спорт и рекреацију инвалида Пожега, Савез удружења Грађанска алијанса за социјалну инклузију – ГАСИ, Ромски центар Пожега, Удружење Форум цивилне акције ФОРЦА Пожега.

Црвени крст Србије - Црвени крст Пожега

Црвени крст Србије је хуманитарна, независна, непрофитна и добровољна организација. Црвени крст има за циљ да олакшава људску патњу, са задатком да пружа помоћ угроженим лицима у случају ратних сукоба, природних, еколошких или других несрећа ради спасавања угрожених живота и здравља људи и обезбеђења поштовања хуманитарног права, и у случају стања потреба за социјалном заштитом и збрињавањем, као и са задатком превентивног деловања и просвећивања грађана у области здравствене и социјалне заштите и унапређења хуманитарних вредности друштва.

Црвени крст Пожега је основан за пружање помоћи становништву општине

Пожега. Црвеном крсту је поверено да врши следећа јавна овлашћења, која су утврђена Законом о Црвеном крсту Србије:

- 1) покретање, организовање и спровођење или учествовање у редовним и ванредним акцијама солидарности у Републици Србији за помоћ угроженим лицима и жртвама природних, еколошких и других несрећа и оружаних сукоба, као и обезбеђење, у складу са законом, обуке људи, материјалних, финансијских и других средстава за те акције;
- 2) оспособљавање грађана, добровољно организованих за обављање послова цивилне заштите на територији Републике Србије, за пружање прве помоћи у случају природних, еколошких и других несрећа, као и оружаних сукоба;
- 3) организовање, обучавање и припремање екипа за прву помоћ, хигијенско-епидемиолошку заштиту, негу повређених и оболелих, социјални рад, психолошку помоћ становништву и техничку помоћ за извршавање задатака у случају природних, еколошких и других несрећа, као и оружаних сукоба;
- 4) популарисање добровољног давалаштва крви и, у сарадњи са службама и здравственим установама за трансфузију крви, учествовање у организовању акција добровољног давања крви.

У оквиру рада Црвеног Крста Пожега постоји и Омладинска теренска јединица "Tutti Fratelli". ОТЈ "Tutti Fratelli" спроводи акције које су у складу са принципима Црвеног Крста. С обзиром на то да овакве акције окупљају велики број младих, оне су и сјајна прилика за дружење теренаца. Те акције су углавном показне вежбе поливалентних екипа, припрема за слање помоћи угроженима, пружање прве помоћи на спортским такмичењима, рад са младима, едукација младих чланова, што им омогућава да стекну знање које немају прилике да стекну у школи.

Данас ова организација располаже довољним стамбеним простором, кухињом, рестораном, возилима и стручним и опремљеним кадром који омогућавају њено правилно функционисање.

Друштво за церебралну и дечију парализу општине Пожега

Друштво за церебралну и дечију парализу општине Пожега је основано 2007. године. Друштво тренутно окупља 95 чланова и присутан је константан пораст броја чланова. Основни циљ Друштва је пружање подршке особама са инвалидитетом да унапреде квалитет свог живота кроз широк спектар активности, као и стварање инклузивног друштва у којем сви чланови имају подједнаке могућности. Кроз различите активности и програме Друштво пружа подршку и едукацију, оснажује чланове да остваре своје потенцијале и постану активни чланови заједнице, омогућавајући им да буду видљивији, самосталнији и функционалнији у свакодневном животу. Тежи се томе да свака особа са инвалидитетом буде препозната и уважена у друштву, уз могућност да без баријера учествује у свим аспектима живота.

У Друштву се организују различите активности које утичу на побољшање квалитета живота особа са инвалидитетом. Неке од активности су: психосоцијална подршка, инклузивне активности, едукативне радионице, стваралачко-креативне радионице, радионице редукације психомоторике, спортске активности, радно-окупациона терапија итд. Такође, организују се излети, спортске активности, посете

различитим местима, јавним установама, као и дружење са особама типичне популације како би се развијало међусобно разумевање и прихватање.

За рад са корисницима и организацију радионица задужен је дефектолог, уз асистенцију медицинске сестре. Дефектолог врши процену потреба и способности корисника, прави план и организацију активности у складу са њиховим могућностима, реализује све наведене радионице, прати напредак корисника, пружа психосоцијалну подршку корисницима и њиховим породицама. Медицинска сестра учествује у свим активностима, уз смернице дефектолога, а поред тога брине о здрављу и хигијени корисника, пружа им прву помоћ, савете и едукацију у вези са здравственим питањима, брине о хигијени чланова Друштва и простора у коме се реализују радионице.

Друштво обележава важне датуме (Светски дан церебралне парализе, Међународни дан особа са инвалидитетом, Нову годину, Савиндан, 8. март, Васкрс, славу Друштва, као и рођендане својих чланова) у својим просторијама. Међународни дан особа са инвалидитетом Друштво обележава изложбом слика и радова у Градској галерији, а за Светски дан церебралне парализе чланови Друштва у зеленим мајицама на тргу у Пожеги пуштају зелене балоне и остављају зелене отиске шака. О својим активностима Друштво информисе јавност путем прилога на телевизији и радију, као и на друштвеним мрежама.

Друштво за спорт и рекреацију инвалида Пожега

Друштво за спорт и рекреацију инвалида Пожега основано је 1974. године. Окупља велики број чланова (око 400), а такође има и велики број следбеника и симпатизера из Пожеге, али и из других општина и градова Србије. Активности Друштва су усмерене на развијање спортских садржаја и активности особа са инвалидитетом и пензионера. Међу члановима Друштва велики је број риболоваца (око 40 активних), шахиста, куглаша, играча пикада, али и чланова који се баве бацањем плочица, брзим ходањем и боћањем. Велики успех су остварили риболовци Друштва на МОСИ играма 2003. године када су освојили прво место. Такође, Друштво сваке године организује међуопштинске спортске игре у којима учешће узима око 150 учесника из 14 градова Србије. Друштво је носилац бројних признања наше Општине, али и других општина и градова. Организује бројне манифестације и излете у циљу унапређења свакодневног живота особа са инвалидитетом и пензионера. У сарадњи са Домом здравља редовно организује превентивне прегледе контроле крвног притиска и шећера, као и контроле вида и слуха. Остварена је и сарадња са ученицима средњих школа и наставницима, као и студентима, који им редовно долазе у посете. Ове године Друштво слави 50 година постојања.

4.7. Остале важне институције и организације

Основни суд у Пожеги има надлежност да у првом степену суди за кривично дело за које је као главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора до десет и десет година ако за поједино кривично дело није надлежан други суд и одлучује о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде за кривично дело из своје надлежности. Такође, у првом степену суди у грађанскоправном спору ако за поједини грађанскоправни спор није надлежан други суд и води извршни ванпарнични поступак,

осим ако законом није другачије прописано.

Основни суд пружа грађанима правну помоћ, међународну правну помоћ ако није надлежан други суд и врши друге послове одређене законом.

Прекршајни суд у Пожеги у првом степену суди у прекршајном поступку, пружа међународну правну помоћ у оквиру своје надлежности и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Основно јавно тужилаштво Пожега врши надлежност за гоњење учинилаца кривичних дела и других кажњивих дела, коришћењем одговарајућих законом предвиђених средстава и своју функцију врши искључиво на основу Устава и закона.

ОДЕЉАК 5

Социјална заштита

Социјална заштита у Републици Србији је дефинисана као организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самостални продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености.⁹

Циљеви социјалне заштите су

- достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању животних потреба;
- обезбедити доступност услуга и права у социјалној заштити;
- створити једнаке могућности за самосталан живот и подстицати на социјалну укљученост;
- очувати и унапредити породичне односе, као и унапредити породичну, родну и међугенерацјску солидарност;
- предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију, односно отклонити њихове последице.¹⁰

Социјална заштита се остварује путем пружања услуга социјалне заштите и обезбеђивањем различитих врста материјалне подршке.

Услуге социјалне заштите су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живе у друштву.¹¹ Услуге социјалне заштите су подељене у следеће групе: услуге процене и планирања, дневне услуге у заједници, услуге подршке за самосталан живот, саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге и услуге смештаја.

Услуге процене обухватају процену стања, потреба, снага и ризика корисника и других лица значајних за корисника, процену старатеља, хранитеља и усвојитеља.¹² Планирањем је обухваћено индивидуално планирање услуга, ради њиховог коришћења или одређивања мера заштите.

Дневне услуге у заједници обухватају активности које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу.¹³

Услуге подршке за самосталан живот пружају се појединцу да би се његове могућности за задовољење основних потреба изједначиле са могућностима осталих чланова друштва.¹⁴ Такође, пружањем ове групе услуга тежи се побољшању квалитета живота и омогућавању активног и самосталног живота у друштву.

Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге пружају се као вид помоћи појединцима и породицама које су у кризи, ради унапређивања породичних односа и превазилажења кризних ситуација. Овом групом услуга се доприноси и достизању вештина корисника за самостални продуктиван животу друштву.

Услуге смештаја обухватају смештај корисника у сродничку, хранитељску и другу породицу, затим смештај у дом, прихватилиште као и друге одговарајуће врсте

⁹ Члан 2. Закона о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – Одлука УС)

¹⁰ Исто, чл. 3.

¹¹ Исто, чл. 5.

¹² Исто, чл. 40.

¹³ Исто, чл. 40.

¹⁴ Исто, чл. 40.

смештаја.¹⁵ Пружањем услуга породичног смештаја деци и младима се привремено, а најкасније до завршетка школовања, обезбеђују нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу.¹⁶ Ова услуга обухвата припрему за повратак родитељима односно други стални животни аранжман, као и припрему за самосталан живот. Породичним смештајем се одраслим и старијим особама омогућава одржавање или побољшање квалитета живота. Смештајем у дом се кориснику обезбеђује становање и задовољење основних животних потреба, као и здравствена заштита. У оквиру ове услуге, деци се омогућава приступ образовању.

Прихватилиште је облик краткотрајног смештаја којим се тежи да се кориснику осигура безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољење основних потреба и приступ другим услугама.

Услуге социјалне заштите могу се пружати у виду неодложних интервенција ради осигурања безбедности у ситуацијама које угрожавају живот, здравље и развој корисника. Ова врста услуга се обезбеђује 24 сата у току дана.

Право на различите врсте материјалне подршке остварује се ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника. Материјална подршка кориснику се остварује путем новчане социјалне помоћи, додатка за помоћ и негу другог лица, увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, помоћи за оспособљавање за рад, једнократне новчане помоћи, помоћи у натури и других врста материјалне подршке.

Новчана социјална помоћ је конципирана као инструмент социјалне заштите који се активира након што се исцрпе сви остали механизми подршке и спада у групу социјалних давања за обезбеђење гарантованог минималног дохотка. Признавању права на новчану социјалну помоћ претходи утврђивање материјалног стања корисника уз проверу висине прихода и имовине којом располаже.

Додатак за помоћ и негу другог лица је намењен лицима која, због телесног или сензорног оштећења или интелектуалних потешкоћа не могу самостално да обављају основне дневне активности. Признавање права на овај вид новчане подршке обавља се искључиво на основу здравственог стања корисника без обзира на материјалне околности.

Помоћ за оспособљавање за рад обухвата подршку при образовању и оспособљавању за рад. Корисници овог вида материјалне подршке су деца и млади са сметњама у развоју, као и одрасле особе са инвалидитетом које се, према психо - физичким способностима и годинама живота, могу оспособити за одређени рад, а то право не могу да остваре по другом правном основу. Право на помоћ за оспособљавање за рад се остварује у виду трошкова оспособљавања за рад, трошкова смештаја у дом ученика, односно студената, као и у виду накнаде трошкова превоза.

Путем једнократне помоћи пружа се подршка особама које су се изненада или тренутно нашле у стању социјалне потребе, као и особама које се упућују на породични смештај или смештај у дом. Једнократна помоћ може бити новчана или у натури.

Корисник социјалне заштите је појединац, односно породица која се суочава са препрекама у задовољавању потреба, услед чега не може да достигне или да одржи квалитет живота. Такође, корисници социјалне заштите су грађани који немају довољно средстава за подмирење основних животних потреба, а не могу да их остваре својим радом, приходом од имовине или из других извора.

Деца и млади до 26. година старости, користе социјалну заштиту када им је услед

¹⁵ Члан 47. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁶ Исто, чл. 48.

породичних и других животних околности, угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке система социјалне заштите не могу да достигну оптимални ниво развоја.

Одрасли и старији користе социјалну заштиту када је њихово благостање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожен ризицима услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности.

Социјална заштита нарочито обухвата следеће околности и потребе грађана:

- ако је дете без родитељског старања или у ризику од губитка родитељског старања;
- ако родитељ детета, старатељ или друго лице које се о њему непосредно стара није у стању да се о њему стара без подршке система социјалне заштите, услед здравствених разлога, менталног обољења, интелектуалних тешкоћа или неповољних социо-економских околности;
- ако дете има сметње у развоју, а потребе за негом и материјалном сигурношћу превазилазе могућности породице;
- ако особа има телесне, интелектуалне, сензорне или менталне тешкоће или тешкоће у комуникацији и када се, услед друштвених или других препрека, сусреће с функционалним ограничењима у једној или више области живота;
- ако се особа суочава с тешкоћама због поремећених односа у породици;
- ако је дете у сукобу са родитељима, старатељем и заједницом и ако својим понашањем угрожава себе и околину;
- ако се особа суочава с тешкоћама због злоупотребе опојних средстава или због других облика друштвено неприхватљивог понашања;
- ако постоји опасност да ће особа постати жртва или ако јесте жртва злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације, односно ако су физичко, психичко или емоционално благостање и развој детета угрожени деловањем или пропустима родитеља, старатеља или друге особе која се о њему непосредно стара;
- ако је особа жртва трговине људима;
- ако је особа страни држављанин и лице без држављанства у потреби за социјалном заштитом;
- ако се родитељи детета споре око начина вршења родитељског права;
- ако особа има потребу за смештајем или ако има друге потребе за коришћењем социјалне заштите.

5.1. Основни показатељи друштвеног развоја

Према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину, општина Пожега спада у **другу групу**, коју чине 34 јединице локалне самоуправе чији је степен развијености у распону од 80% до 100% републичког просека.¹⁷

¹⁷ Индекс друштвеног развоја градова и општина (socijalnoukljucivanje.gov.rs)

5.2. Корисници социјалне заштите у општини Пожега

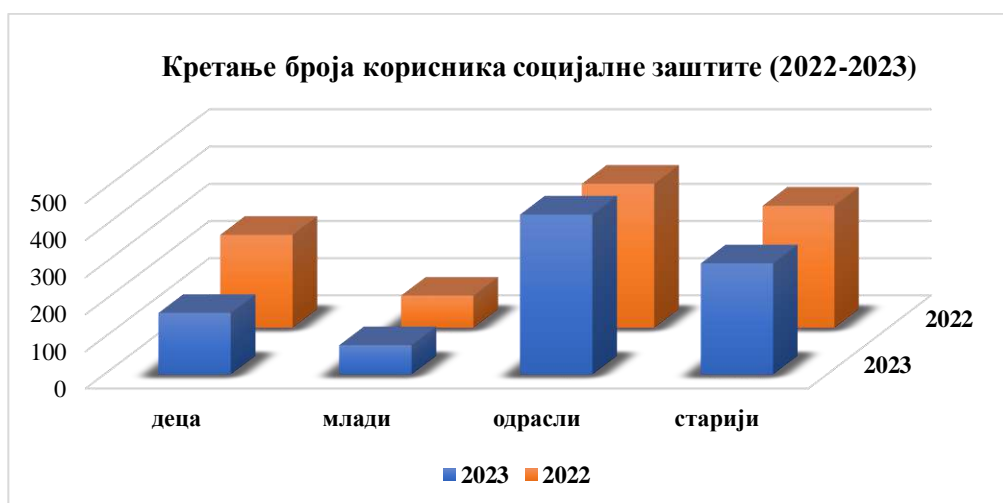
Током 2023. године у општини Пожега је било 976 грађана који су у Центру за социјални рад евидентирани као корисници, што је мање у односу на 2022. годину када је евидентирано укупно 1 055 корисника. Имајући у виду да Центар за социјални рад одлучује у првом степену о правима из социјалне и породично – правне заштите, сви корисници су евидентирани у документацији ове установе.

Кретање броја корисника У ЦСР у току 2022. године					
	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно	Стављени у пасиву
Деца (0-17)	118	125	8	251	80
Млади (18-25)	44	40	3	87	20
Одрасли (26-64)	235	131	22	388	107
Старији (65 и више)	194	134	1	329	64
Укупно	591	430	34	1055	271

Табела 3: Структура корисника на активној евиденцији ЦСР Пожега у 2022. години¹⁸

Кретање броја корисника У ЦСР у току 2023. године					
	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно	Стављени у пасиву
Деца (0-17)	66	84	16	166	62
Млади (18-25)	49	27	3	79	33
Одрасли (26-64)	228	141	62	431	192
Старији (65 и више)	200	78	22	300	94
Укупно	543	330	103	976	381

Табела 4: Структура корисника на активној евиденцији ЦСР Пожега у 2023. години¹⁹

Графикон 7: Кретање броја корисника социјалне заштите

¹⁸ Извор: Центар за социјални рад Пожега, април 2024.

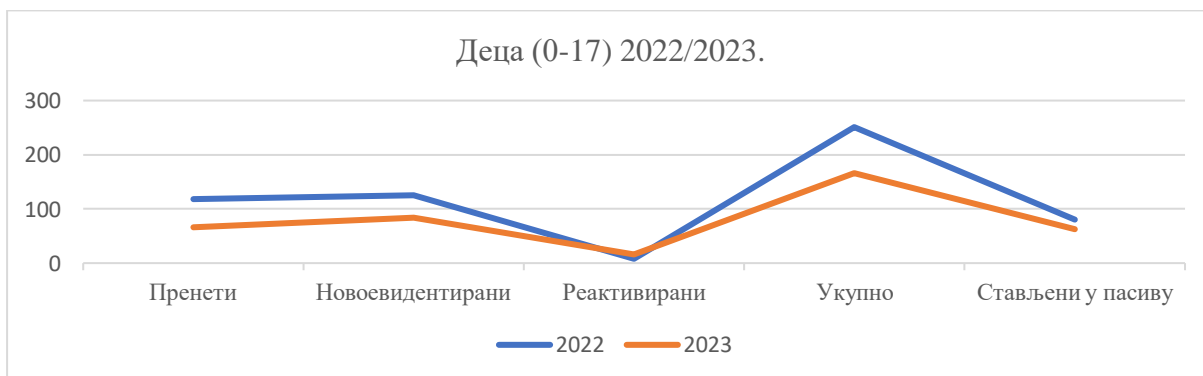
¹⁹ Исто

Графикон 8: Кретање броја корисника у ЦСР 2022. години

Графикон 9: Кретање броја корисника у ЦСР 2023. години

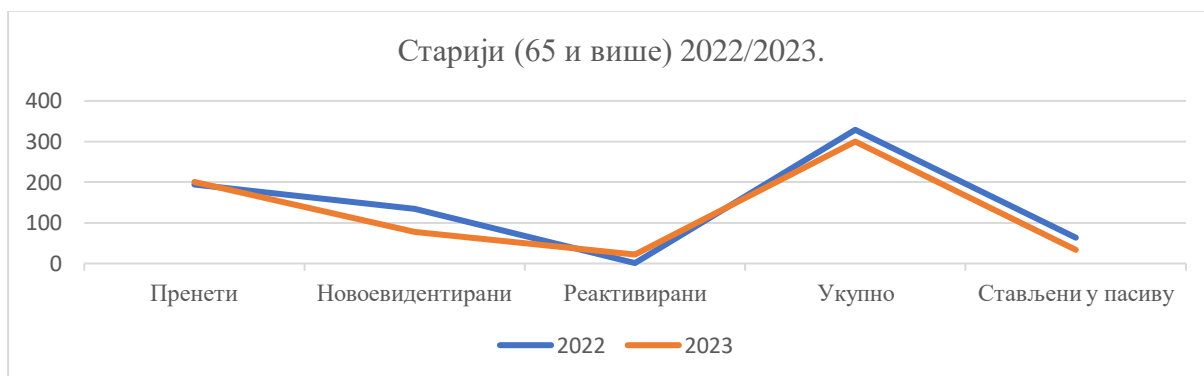
Графикон 10: Поређења корисника ДЕЦА (0-17) 2022. и 2023.

Графикон 11: Поређења корисника МЛАДИ (18-25) 2022. и 2023.

Графикон 12: Поређења корисника ОДРАСЛИ (26-64) 2022. и 2023.

Графикон 13: Поређења корисника СТАРИЈИ (65 и више) 2022. и 2023.

ОДЕЉАК 6

Капацитети социјалне заштите у општини Пожега

Капацитете социјалне заштите чини скуп политика и средстава, како организација и појединаца, тако и новчаних средстава која се усмеравају ка остваривању социјалне заштите.

6.1. Политика социјалне заштите у општини Пожега

Кровни извор јавних политика у јединицама локалне самоуправе је план развоја. У општини Пожега, за сада је важећа Стратегија развоја општине Пожега 2016-2021.године. Овом Стратегијом предвиђени су, између осталих, и стратешки циљеви везани за друштвени развој општине Пожега:

1. Успостављање функционалног система за подршку и афирмацију породице уз обезбеђено квалитетно школовање, здравствену и социјалну заштиту становништва и безбедно окружење за живот и рад. Овај стратешки циљ је подразумевао неопходно планирање пројеката чији су конкретни резултати везани за очување и афирмацију породице и породичних вредности, даљу модернизацију школских програма и додатну афирмацију програма неформалног образовања, као и унапређење услуга здравствене заштите и побољшање постојећих и увођење нових услуга социјалне заштите;

2. Унапређење квалитета живота и креирање подстицајног амбијента за рањиве и угрожене групе. Најважније активности које су требале да допринесу реализацији овог циља односиле су се на спровођење програма подршке локалне самоуправе пројектима и програмима за економско оснаживање младих. Истовремено, требало је реализовати активности које ће допринесити развоју толеранције, солидарности, равноправности као и активности које унапређују услове живота и рада особа са инвалидитетом.

У општини Пожега до сада није рађена Стратегија развоја социјалне заштите, као посебан документ јавне политике, те су прве смернице за достизање исхода социјалне заштите постављене овом Стратегијом.

Током процеса израде Стратегије детектовано је шест кључних изазова са којима се суочава социјална заштита у општини Пожега. Оцењено је да локална самоуправа нема довољно средстава, што се негативно одражава на обим опредељених средстава из локалног буџета и учешће у развојним пројектима. Ризик одрживости постојећих услуга социјалне заштите је оцењен као висок, уз истовремену потребу развоја нових сервиса. Као посебан изазов је истакнута сарадња и међусобни односи свих актера пружања услуга социјалне заштите. Изражена је потреба за повећањем доступности услуга социјалне заштите, као и за бољом информисаношћу грађана о правима из ове области. Такође, посебна пажња је усмерена на коришћење алтернативних извора финансирања услуга социјалне заштите.

Стратегијом развоја социјалне заштите општине Пожега за период 2024 – 2029. године је утврђена мисија за плански период, стратешки правци и циљеви и приоритетне циљне групе. Стратегија представља основни легислативни документ којим су уређена

права у области социјалне заштите, носиоци права, обим, услови и начин остваривања права на социјалну заштиту, за чије обезбеђивање је надлежна општина Пожега.

Стратегијом је издвојено шест приоритетних циљних група: старије особе, деца и млади, особе са инвалидитетом, жртве насиља, Роми, избеглице, интерно расељена лица и повратници по основу споразума о реадмисији. Утврђено је по неколико специфичних циљева за сваку циљну групу, као и задаци чије је обављање планирано ради достизања тих циљева. Констатовано је да су старије особе изложене сиромаштву и изолацији, те да је посебан изазов пружање подршке овој циљној групи. Деца и млади су препознати као једна од најугроженијих корисничких група због високог степена ризика од социјалне искључености и високог нивоа зависности, како од родитеља, тако и од шире друштвене заједнице. Највећи проблем младих је велика стопа незапослености и низак стандард живота. Квалитет живота особа са инвалидитетом је угрожен сиромаштвом, лошом образовном структуром, незапосленошћу, социјалном искљученошћу и изложеношћу различитим предрасудама и препрекама. Жртве насиља су обухваћене стратегијом као посебно угрожена циљна група која, поред тога што трпи или је претрпела насиље изложена је и другим облицима социјалне искључености и дискриминације. Планирана је подршка ромској заједници да преброди изазове лошијих услова живота и социјалне искључености, уз истовремено неговање културе и идентитета ове националне мањине. Иако је положај избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији значајно побољшан, и даље су изражени проблеми социјалне изолације и нерешеног стамбеног питања, због чега ова група и даље припада категорији маргиналних група.

6.1.1. Програм унапређења социјалне заштите општине Пожега

Програм унапређења социјалне заштите у општини Пожега, у складу са Законом о социјалној заштити, обухвата мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите²⁰ и доноси се на годишњем нивоу.

Према одредбама Закона о планском систему, програм је документ јавне политике, ужег обухвата од стратегије који, по правилу, разрађује посебан циљ стратегије или неког другог планског документа у складу са којим се доноси.²¹ Програм представља групу независних али тесно повезаних мера и/или сродних (компатибилних) пројеката, којима се управља и координира како би се остварили циљеви који се не могу остварити управљањем сваким од елемената програма појединачно, односно независно. Програм се усваја по правилу за период до три године, а остваривање циљева програма планира се и прати посредством акционог плана за спровођење програма.

У општини Пожега је у јануару 2024. године усвојен Програм унапређења социјалне заштите општине Пожега за 2024. годину. Преамбулом овог Програма је наведено да се, поред мера и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите, овим документом утврђују активности у области унапређења положаја социјално угрожених појединаца и породица: Програм садржи општи циљ и

²⁰ Члан 20. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²¹ Члан 14. Закона о планском систему Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 30/2018)

специфичне циљеве који су разврстани по корисничким групама. Такође, у програму се наводе видови материјалне подршке, као и услуге социјалне заштите које обезбеђује општина Пожега на основу Одлуке о социјалној заштити општине Пожега. Садржај програма је проширен мерама популационе политике и пружањем бесплатне правне помоћи, које су утврђене законом и релевантним одлукама Скупштине општине.

6.1.2. Одлука о социјалној заштити општине Пожега

Одлуком о социјалној заштити општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 7/24) утврђено је да су корисници права на социјалну заштиту држављани Републике Србије који имају пребивалиште на територији општине Пожега.

Изузетно, право на социјалну заштиту у складу са одредбама ове одлуке признаје се и:

- лицима која имају боравиште на територији Општине, а која се нађу у стању потребе за услугама социјалне заштите и мерама материјалне подршке;
- лицима која се нађу у скитњи или им је из других разлога потребно обезбедити право на социјалну заштиту;
- корисницима социјалних услуга који имају пребивалиште на територији других општина, у складу са одредбама међуопштинског споразума о пружању услуга социјалне заштите;
- страним држављанима и лицима без држављанства у потреби за социјалном заштитом, у складу са Законом и међународним уговорима.²²

Права на социјалну заштиту предвиђена Одлуком о социјалној заштити општине Пожега су права на услуге социјалне заштите и мере материјалне подршке.

Групе услуга социјалне заштите у смислу одредаба Одлуке о социјалној заштити општине Пожега, у складу са Законом о социјалној заштити, су:

- дневне услуге у заједници
- услуге смештаја
- услуге подршке за самосталан живот
- саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге
- остале услуге социјалне заштите у складу са потребама локалне заједнице
- иновационе услуге

²² Одлука о социјалној заштити општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 7/24)

Шема 1: Услуге социјалне заштите

Дневне услуге у заједници су:

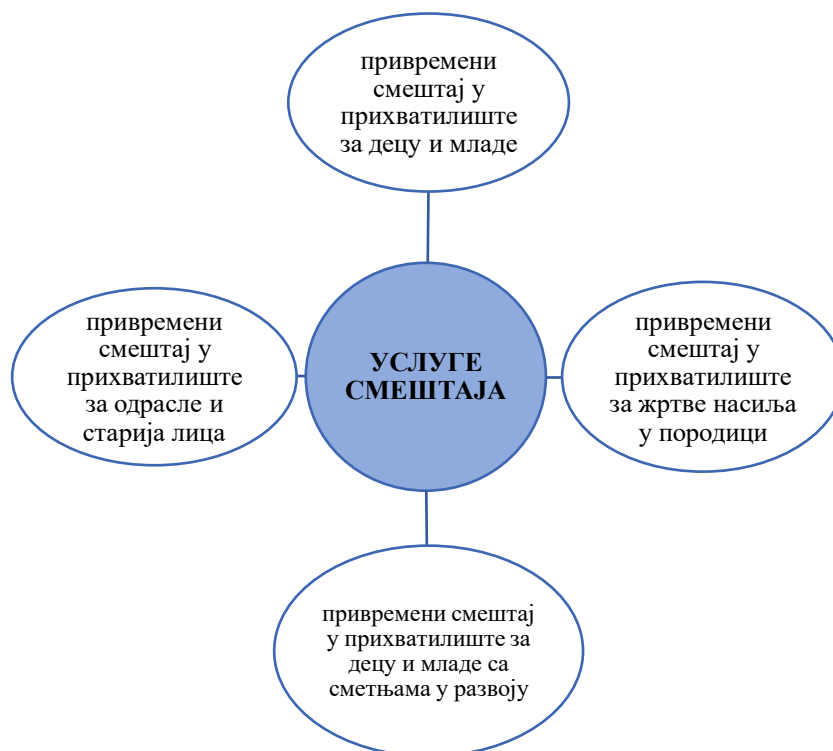
- помоћ у кући за старе и особе са инвалидитетом
- дневни боравак за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом
- лични пратилац детета

Шема 2: Дневне услуге у заједници

Услуге смештаја су:

- привремени смештај у прихватилиште за децу и младе
- привремени смештај у прихватилиште за одрасла и старија лица
- привремени смештај у прихватилиште за жртве насиља у породици
- предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју

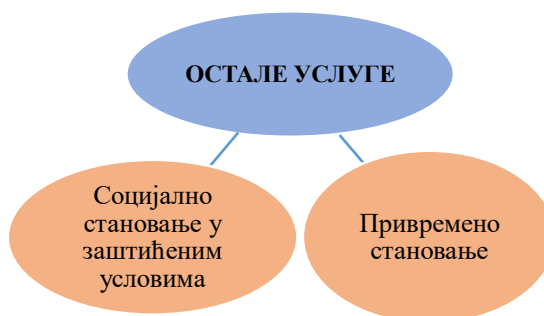
Шема 3: Услуге смештаја

Услуга подршке за самосталан живот:

- Персонална асистенција

Остале услуге:

- Социјално становање у заштићеним условима
- Привремено становање

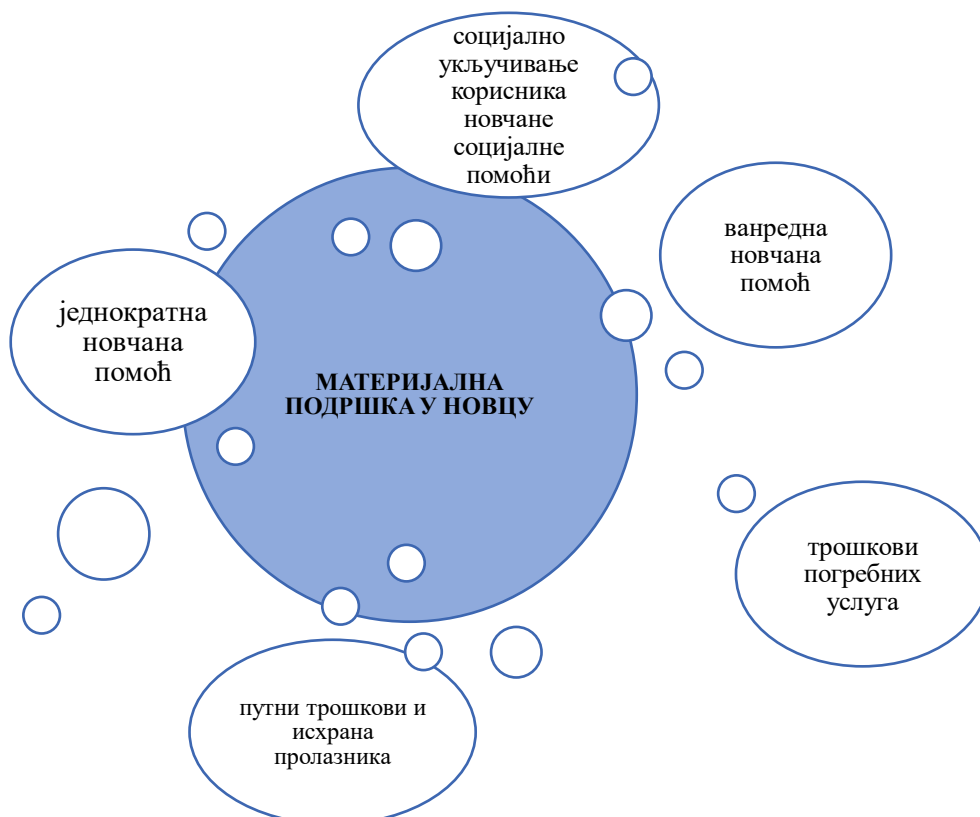
Шема 4: Остале услуге

- Иновационе услуге:
- Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом²³

Мере материјалне подршке су:

1. Материјална подршка у новцу

- 1.1 једнократна новчана помоћ
- 1.2 ванредна новчана помоћ
- 1.3 трошкови погребних услуга
- 1.4 путни трошкови и исхрана пролазника
- 1.5 социјално укључивање корисника новчане социјалне помоћи

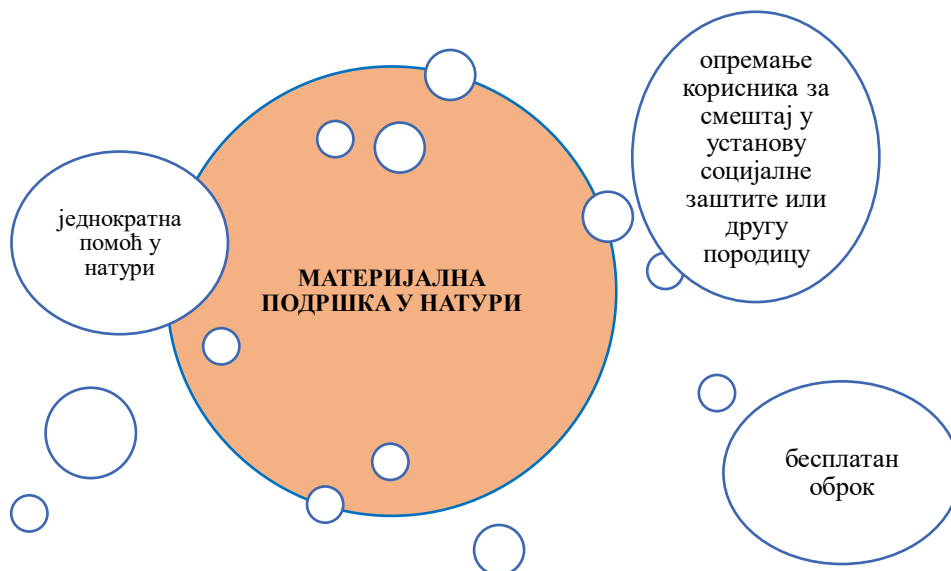
Шема 5: Материјална подршка у новцу

2. Материјална подршка у природи

- 2.1 једнократна помоћ у природи
 - 2.1.1. набавка огрева (угаљ, дрва), ако се појединац односно породица греје на чврсто гориво
 - 2.1.2 набавка прехранбених намирница и средстава за хигијену
 - 2.1.3. набавка уџбеника за школу

²³ Одлука о социјалној заштити општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 7/24)

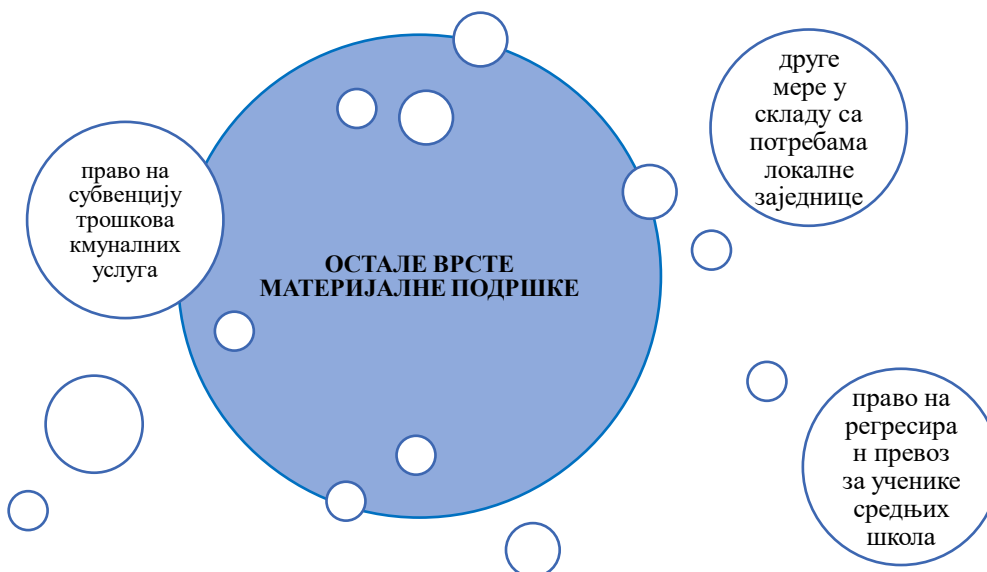
- 2.2 бесплатан оброк
 - 2.2.1. бесплатан оброк у Народној кухињи
 - 2.2.2. бесплатна ужина у ђачкој кухињи
- 2.3 опремање корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу²⁴

Шема 6: Материјална подршка у натури

3. Остале врсте материјалне подршке

- 3.1 право на субвенцију трошкова комуналних услуга
- 3.2 право на регресира н превоз за ученике средњих школа
- 3.3 друге мере у складу са потребама локалне заједнице²⁵

Шема 7: Остале врсте материјалне подршке

²⁴ Одлука о социјалној заштити општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 7/24)

²⁵ Исто

Центар за социјални рад одлучује у првом степену о захтевима за остваривање права и услуга у области социјалне заштите. Поступак за остваривање права и услуга у области социјалне заштите покреће се на захтев корисника, односно његовог законског заступника или старатеља, као и по службеној дужности. Процену услова за признавање права и коришћење услуга изсистема социјалне заштите обавља Центар, који процењује стање социјалне угрожености, на основу следећих индикатора процене:

- броја чланова домаћинства и узраста;
- укупних прихода;
- разлике између прихода домаћинства и прорачунатог минимума социјалне сигурности, од стране Републике Србије;
- покретне и непокретне имовине породице, узимајући у обзир величину животног простора, техничке опремљености, величину имања, поседовање аутомобила и машина за рад;
- броја чланова домаћинства на школовању;
- радне способности и здравственог стања чланова породице;
- процене ангажовања чланова породице, за побољшање сопственог стања;
- додатних прихода, по било ком основу (издржавање од сродника, приватни и привремени послови, накнаде за расељена лица и др.)²⁶

6.1.3. Програми помоћи и подршке

У циљу уређивања области пружања услуга социјалне заштите општина Пожега донела је правилнике о пружању услуга социјалне заштите којима је утврђена сврха услуга, критеријуми и мерила за избор корисника услуга, финансирање услуга, начин обезбеђивања услуга, нормативи и стандарди за пружање услуга итд.

Правилници којима је регулисана област пружања услуга социјалне заштите:

Правилник о условима обезбеђивања и пружања услуге лични пратилац детета („Службени лист општине Пожега” број 8/19, 14/21, и 16/23),

Правилник о условима обезбеђења и пружања услуге персонална асистенција („Службени лист општине Пожега” број 18/23),

Правилник о критеријумима и мерилима за пружање услуге помоћ у кући за старе и особе са инвалидитетом („Службени лист општине Пожега” број 1/23),

Правилник о критеријумима и мерилима за пружање услуге Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом („Службени лист општине Пожега” број 7/23 и 13/23).

Општина пружа разне облике помоћи у заједници, односно додатну подршку породицама и појединцима :

- пружање подршке особама са инвалидитетом (остваривање права на бесплатно коришћење посебно обележеног паркинг места на јавним паркиралиштима на територији општине за особе са инвалидитетом);
- пружање бесплатне правне помоћи грађанима који нису у могућности да плате услуге адвоката, а имају неопходну потребу да остварују своја права и учествују у поступцима пред судовима, државним органима и органима управе;

²⁶ Одлука о социјалној заштити општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 7/24)

- унапређење постојећих мера популационе политике (једнократне новчане помоћи породици за новорођенчад, новчане помоћи породицама ученика првог разреда основне школе, субвенционисање трошкова комуналних услуга породицама са троје и више деце и породицама детета са сметњама у развоју, додела „картица 3+” породицама са троје и више деце на основу којих се добијају попусти у бројним правним субјектима, додела бесплатних ауто седишта за децу што је уједно и унапређење безбедности деце у саобраћају, учешће у трошковима вантелесне оплодње за парове) у циљу спровођења пронаталитетне политике општине Пожега;
- доделу бесплатних уџбеника за ученике основних школа из категорије социјално/материјално угрожених породица (од школске 2024/25 године планира се додела бесплатних уџбеника за све ученике основних школа) ;
- регресиван превоз за ученике средњих школа чији су родитељи корисници материјалног обезбеђења или се налазе у стању социјално-материјалне угрожености;
- доделу новчаних награда ученицима основних и средњих школа, и то „ђацима генерације” и носиоцима дипломе „Вук Караџић”; доделу новчаних награда студентима који постижу изузетне резултате током студирања.

Наведени видови помоћи и материјалне подршке које општина Пожега пружа грађанима, регулисани су такође, одлукама и правилницима.

Ради унапређења положаја особа са инвалидитетом донет је Правилник о категоријама особа са инвалидитетом које могу бесплатно да користе посебно обележена паркинг места на јавним паркиралиштима на територији општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 3/17, 2/20 и 2/23).

Услови, начин, критеријуми и поступак за остваривање права на субвенционiranу цену комуналних услуга утврђени су Правилником о субвенционисању трошкова комуналних услуга породици са троје и више деце и дететом са сметњама у развоју („Службени лист општине Пожега” број 17/19).

У циљу унапређења мера популационе политике, односно укључивања што већег броја парова у поступак вантелесне оплодње донета је Одлука о остваривању права на финансијску помоћ за вантелесну оплодњу („Службени лист општине Пожега” број 8/20 и 18/22).

Одлуком о једнократној помоћи породици за новорођенчад („Службени лист општине Пожега” број 10/20 и 18/22) уређује се финансијска подршка породици са децом на територији општине Пожега, у циљу побољшања услова за задовољавање основних потреба деце и подстицања рађања.

Одлука о једнократној новчаној помоћи породицима ученика првог разреда основне школе („Службени лист општине Пожега” број 5/19 и 15/21) донета је као једна од мера популационе политике. а у циљу стварања повољнијег окружења за децу и унапређење њиховог образовања.

Одлуком о награђивању ученика основних и средњих школа утврђен је правни основ којим се уређују услови за доделу награда ученицима основних и средњих школа

на територији општине Пожега који су носиоци дипломе „Вук Караџић” и ученицима генерације, као и основ за исплату награда („Службени лист општине Пожега” број 5/19).

Услови и поступак доделе новчаних награда за студенте уређени су Одлуком о новчаној награди студентима са територије општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 3/08 и 9/08).

Превоз деце и ученика регулисан је Одлуком о накнади трошкова превоза деци и ученицима („Службени лист општине Пожега” број 9/21 и 19/21) и Правилником о поступку остваривања права на накнаду трошкова превоза деце и ученика („Службени лист општине Пожега” број 11/21 и 6/22).

Општина обезбеђује регресирани превоз за ученике чије је пребивалиште на територији Општине, чији су родитељи корисници материјалног обезбеђења или се налазе у стању тренутне социјално-материјалне угрожености, а који путују до једне од средњих школа у Општини или до школа које се налазе у нама суседним општинама. Ово право је утврђено Одлуком о условима и начину обезбеђивања превоза ученика средњих школа („Службени лист општине Пожега” број 1/13).

Општинска управа Пожега је сваке године спроводила активности у сарадњи са Центром за социјални рад, основном школом „Емилија Остојић” и основном школом „Петар Лековић”, ради набавке бесплатних уџбеника за децу основно школског узраста, у складу са Одлуком о правима и услугама у социјалној заштити општине Пожега („Службени лист општине Пожега” број 5/11).

Општина Пожега сваке године објављује Јавни позив за доделу бесплатних ауто седишта за децу, што је поред вида подршке, веома значајно и за унапређење безбедности деце у саобраћају.

Као вид подршке удружењима, а уједно и као меру унапређења социјалне заштите општина Пожега спроводи Јавни конкурс за доделу средстава из буџета општине Пожега за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења, у области социјалне заштите (заштита лица са инвалидитетом, борачко инвалидска заштита, заштита и унапређење људских и мањинских права, друштвена брига о деци и младима, друштвена брига о осетљивим групама). Услови, критеријуми, начин, поступак доделе, као и начин и поступак контроле коришћења и враћања средстава за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења, средствима из буџета Општине, утврђени су Одлуком о поступку доделе средстава из буџета Општине за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења („Службени лист општине Пожега” број 13/22).

Средства за финансирање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења обезбеђују се у буџету општине Пожега. Јавни конкурс за финансирање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења се расписује једном годишње, на основу утврђених конкурсних процедура за избор програма /пројеката за доделу средстава из буџета општине.

Под програмима од јавног интереса за општину Пожега, поред осталих, сматрају се програми које спроводе удружења у областима: социјална заштита; борачко-инвалидска заштита; заштита лица са инвалидитетом; друштвена брига о деци и младима; друштвена брига о старијим особама; превенција свих облика насиља и дискриминације; заштита и помоћ жртвама насиља у породици; заштита и промовисање/унапређење људских и мањинских права; подршка социјално угроженим грађанима; друштвена брига о осетљивим групама.

Приликом дефинисања приоритетних области од јавног интереса које одлуком утврђује Општинско веће општине Пожега, у складу са Одлуком о утврђивању јавног интереса у општини Пожега („Службени лист општине Пожега” број 13/22), имају се у виду крајњи корисници јавног интереса који треба да буду припадници рањивих група – жене, деца, стари, млади, једнородитељске породице, жртве насиља, особе са инвалидитетом и припадници других рањивих група на територији општине Пожега.

Средства се додељују удружењима на основу спроведеног јавног конкурса и закљученог уговора о реализацији одобрених програма.

ОДЕЉАК 7

7.1. Институционални капацитети социјалне заштите

Институционалне капацитете социјалне заштите чине органи локалне самоуправе и организације социјалне заштите. Организације социјалне заштите у ужем смислу су установе социјалне заштите, пре свега Центар за социјални рад и пружаоци услуга социјалне заштите. Шире посматрано, у организације социјалне заштите би могле да се уврсте и невладине организације, чије је деловање од значаја за социјалну заштиту.

7.1.1. Локална самоуправа

Органи јединице локалне самоуправе

Општина Пожега (у даљем тексту: Општина) је основна територијална јединица у којој грађани остварују локалну самоуправу у складу са Уставом. Локална самоуправа је право грађана да непосредно и преко слободно изабраних представника управљају јавним пословима од непосредног заједничког и општег интереса за локално становништво, као и право и обавеза органа локалне самоуправе да, у складу са законом, планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.²⁷ Општина има својство правног лица. Органи општине су: Скупштина општине, Председник општине, Општинско веће и Општинска управа. Скупштина општине је највиши орган општине који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и статутом власти.²⁸ Извршни органи општине су Председник и Општинско веће. Председник општине представља и заступа општину, и врши и друге послове утврђене законом, статутом и другим актима општине. Општинско веће, поред осталог, предлаже одлуке и акте које доноси Скупштина, непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката, врши надзор над радом Општинске управе, решава у управном поступку у другом степену о управним стварима из надлежности општине и стара се о извршавању поверених надлежности из оквира права и дужности Републике.²⁹ Општинска управа образује се као јединствени орган, којим руководи начелник. У Општинској управи Пожега основне организационе јединице су: Одељење за привреду и локално економски развој; Одељење за буџет, финансије и јавне набавке - Служба за буџетско рачуноводство; Одељење за утврђивање и наплату јавних прихода; Одељење за урбанизам, грађевинарство и стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине; Одељење за друштвене делатности; Одељење за општу управу, скупштинске и заједничке послове; Одељење за инспекцијске послове и Кабинет председника.

Јединица локалне самоуправе се преко својих органа, између осталог, стара о задовољавању потреба грађана у области социјалне и дечије заштите.

²⁷ Члан 2. Закона о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон)

²⁸ Исто, чл. 28

²⁹ Исто, чл. 45

Из буџета јединице локалне самоуправе финансирају се:

- 1) дневне услуге у заједници;
- 2) услуге подршке за самосталан живот, осим услуге становања уз подршку за особе са инвалидитетом;
- 3) услуга становања уз подршку особа са инвалидитетом у јединицама локалне самоуправе чији је степен развијености, утврђен у складу са прописима којима се уређује разврставање јединица локалне самоуправе према степену развијености – изнад републичког просека;
- 4) саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге, осим саветовања и обуке хранитеља и усвојитеља;
- 5) остале услуге социјалне заштите у складу са потребама локалне самоуправе;
- 6) једнократне помоћи и други облици помоћи;
- 7) програми рада установа чији је оснивач јединица локалне самоуправе;
- 8) програми унапређења социјалне заштите у јединици локалне самоуправе;
- 9) иновационе услуге.³⁰

Радна тела у општини значајна за социјалну заштиту су стална радна тела Скупштине општине и остала радна тела. Савети и комисије Скупштине општине релевантни за област социјалне заштите су Савет социјалну политику, Савет за родну равноправност, Савет за младе, Савет за здравље, Савет за друштвене делатности, Савет за развој општине. Остала радна тела су Тим за инклузивно образовање, Тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња, Радно тело за инклузивно образовање...

Послове социјалне заштите у Општинској управи општине Пожега обавља Одељење за друштвене делатности.³¹

Одељење за друштвене делатности врши послове управе у непосредном спровођењу Закона и других прописа који су поверени општини у остваривању права грађана у области социјалне заштите, здравствене заштите, друштвене бриге о деци и омладини, предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, ученичког и студентског стандарда, културе, спорта и борачко-инвалидске заштите.

Обавља послове подстицања и организовања младих, и пружа помоћ у остваривању и заштити њихових права и интереса. Сарађује са омладинским организацијама и удружењима у остваривању сарадње која се односи на омладину и улогу младих на територији општине Пожега.

Врши управне послове у области борачко-инвалидске заштите и породилског одсуства; послове који се односе на признавање права на допунску заштиту бораца, војних инвалида и њихових породица; стручне послове у вези са статусом избеглица на територији општине Пожега.

³⁰ Члан 209. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 - одлука УС)

³¹ Одлука о организацији општинске управе општине Пожега

Одељење за друштвене делатности прати здравствено стање становништва на подручју општине и стара се о унапређивању услова којима се доприноси очувању и унапређивању здравља грађана у општини.

7.1.2. Установе социјалне заштите

7.1.2.1. Центар за социјални рад Пожега

Центар за социјални рад Пожега (у даљем тексту: Центар) је установа социјалне заштите коју оснива јединица локалне самоуправе и у којој се остварују права, примењују мере породичне и правне заштите, обезбеђује пружање услуга и обављају други послови у области социјалне заштите. Према Закону о социјалној заштити, Центар у оквиру јавних овлашћења процењује потребе и снаге корисника, ризике по њега, планира пружање услуга социјалне заштите, спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите, предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим поступцима, води прописане евиденције и стара се о чувању документације корисника.

У вршењу јавних овлашћења, Центар одлучује о следећим правима и услугама о чијем се обезбеђењу стара Република Србија: остваривању права на новчану социјалну помоћ, права на додатак за помоћ и негу другог лица и права на увећани додаток за помоћ и негу другог лица, права на помоћ за оспособљавање за рад, о услузи породичног смештаја, домског смештаја, становања уз подршку за особе са инвалидитетом осим у јединицама локалне самоуправе које су према степену развијености изнад републичког просека, смештају за жртве трговине људима, праву на једнократну помоћ у случају угрожености већег броја грађана, хранитељству, старатељству, одређивању и промени личног имена, мерама превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права и обавља друге послове предвиђене Законом и другим прописима везаним за права и заштиту малолетника у сукобу са законом, заштиту жртава насиља и сл.

Поред наведених послова и задатака Центар обавља и стручне послове у спровођењу социјалне заштите, социјалног рада, породично-правне заштите и старатељства: открива и прати социјалне потребе грађана и проблеме у области социјалне заштите, предлаже и предузима мере у решавању социјалних потреба грађана и прати њихово извршење, развија и унапређује превентивне активности које доприносе спречавању и сузбијању социјалних проблема, подстиче, организује и координира професионални и добровољни хуманитарни рад у области социјалне заштите, учествује у пословима планирања и развоја социјалне заштите у јединици локалне самоуправе и обавља друге послове утврђене Законом и другим прописима.

Центар одлучује у првом степену о коришћењу права и услуга социјалне заштите које обезбеђује јединица локалне самоуправе у складу са Законом о социјалној заштити и Одлуком о социјалној заштити општине Пожега.

У 2023. години број запослених радника у Центру се није променио у односу на претходну годину. Запослено је 13 радника који се финансирају из буџета Републике Србије, од којих је 10 радника запослено на неодређено и 3 на одређено време, до истека мандата директора.

Локална самоуправа финансира два радника за послове који су Центру поверени у надлежност према Закону о социјалној заштити.

Извор финансирања	ВРСТА ПОСЛОВА				
	Руводећи	Стручни послови	Административно - финансијски	Остали	Укупно
Република Србија	1	8	3	1	13
Укупно	1	8	3	1	13

Табела 5: Структура запослених у ЦСР Пожега у току 2023.године

Стручни радници обављају следеће послове:

- водитељ случаја: 3 социјална радника, 1 педагог, 1 психолог
- супервизор и водитељ случаја (комбиновано): 1 психолог
- стручни радник на управно- правним пословима: 1 правник

Током 2023. године Центар је преко Националне службе запошљавања (програм „Моја прва плата“) ангажовао једно лице на пословима административно-финансијске струке.

7.1.2.2. Установа Домског одељења за смештај старих и пензионера „Пожега“ Центра за социјални рад у Пожеги

Домско одељење за смештај старих и пензионера Пожега

Домско одељење за смештај старих и пензионера Пожега (у даљем тексту: Домско одељење) основано је 2003. године као посебна организациона јединица Центра. Установа има капацитет од 50 корисника, а располаже и са 4 прилагођене и адаптиране просторије у којима се збрињавају корисници смештени по хитном поступку када је попуњеност смештајних капацитета 100%. Делатност Домског одељења усмерена је на институционалну заштиту одраслих и старијих лица кроз услуге смештаја, становања, исхране, услуге примарне здравствене заштите, као и радно-окупационе активности и активности културно-забавног садржаја.

Активности помоћи и подршке корисницима у циљу задовољавања основних потреба и осигурања безбедног и пријатног окружења су: обезбеђивање исхране у складу са утврђеним јеловником, помоћ при облачењу и свлачењу, помоћ при храњењу и обављању личне хигијене, помоћ при одржавању хигијене простора, помоћ при кретању, пратња корисника при одласку код лекара или до других служби ван установе (по потреби), помоћ при бријању и шишању, помоћ при обављању физиолошких потреба, давање прописане терапије, нега и санирање мањих повреда, контрола виталних функција, чишћење соба и заједничких просторија, прање и пеглање одеће и постелног рубља. Активности усмерене ка очувању и развијању потенцијала корисника су:

подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са другим лицима у окружењу, организовање радно-окупационих активности, подршка у одржавању контаката са породицом и другим блиским особама, организовање слободног времена у складу са интересовањима и потребама корисника, организовање културних и забавних садржаја, развој комуникацијских вештина. Правна подршка корисницима обезбеђује се уз активно саветовање и усмеравање, утврђивање и решавање грађанско-правног статуса корисника.

У Домском одељењу је у 2023. години било запослено 18 радника, укључујући и запослене на одређено време - замену. На неодређено време установа је имала 15 запослених радника и то: један руководећи радник-руководилац Домског одељења (чија се зарада финансира из буџета Републике Србије), две медицинске сестре (чије се зараде финансирају од стране Републичког фонда за здравствено осигурање), шест неговатељица (чије се зараде финансирају из сопствених прихода установе тј. из цене смештаја) и један самостални финансијско-рачуноводствени радник (чија се зарада финансира из цене смештаја). Техничко особље установе чине: један главни кувар, један помоћни кувар, једна спремачица, један радник магационер-возач, један техничар на одржавању одеће (зараде ових запослених се финансирају из прихода установе тј. из цене смештаја).

Извор финансирања	ВРСТА ПОСЛОВА					
	Руководећи	Медицинске сестре	Неговатељице	Финансијско-рачуноводствен и радник	Остали	Укупно
Република Србија	1	0	0	0	0	1
Републички фонд за здравствено осигурање	0	2	0	0	0	2
Сопствени приходи установе-цена смештаја	0	0	6	1	5	12
Укупно	1	2	6	1	5	15

Табела 6: Структура запослених у Домском одељењу Пожега у току 2023. године

У току 2023. године установа је имала 3 радника запослена на одређено време и то: лекара опште праксе са трећином радног времена (чија се зарада финансира од стране Републичког фонда за здравствено осигурање), неговатељицу на замени одсутне неговатељице ради коришћења породилског одсуства и спремачицу на замени одсутне спремачице услед боловања.

Током 2023. године, установа је учешћем на конкурс у Националне службе запошљавања преко програма „Моја прва плата“ ангажовала једно лице без радног

искуства и млађе од 30 година на пословима радно-окупационог терапеута. Наведено лице завршило је свој ангажман пре истека уговора, у марту 2023. године услед радног ангажовања на другом месту.

Укупан број корисника који се у току 2023. године налазио на смештају у установи је 50 корисника (попуњеност капацитета 100%), услед чега је формирана листа чекања са захтевима нових корисника за смештај у установу, а на дан 31.12.2023. године у установи је било смештено укупно 48 корисника, за два корисника мање од максималног капацитета јер је једна корисница преминула дана 26.12.2023. године, док је један корисник напустио установу дана 30.12.2023. године, па упражњена места нису попуњена услед недостатка времена.

7.1.2.3. Пружаоци услуга социјалне заштите

У општини Пожега, у складу са Законом о социјалној заштити и Одлуком о социјалној заштити општине Пожега, од 2019. године пружа се услуга лични пратилац детета као дневна услуга у заједници, а од 2023. године услуга персонална асистенција као услуга подршке за самосталан живот.

Услуга лични пратилац детета пружа се од овлашћеног пружаоца услуге Друштва за церебралну и дечију парализу општине Ивањица, Ивањица.

Предметном услугом су обухваћене услуге личног пратиоца детета са сметњама у развоју, у складу са посебним минималним структуралним стандардима за ангажовање личног пратиоца, предвиђеним Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Службени гласник РС”, бр. 42/13,89/18,73/19) и Правилником о условима обезбеђивања и пружања услуге лични пратилац детета („Службени лист општине Пожега” број 8/19, 14/21 и 16/23.)

Услуга персонална асистенција пружа се од стране овлашћеног пружаоца услуге Удружења дистрофичара Златиборског округа, Ужице.

Предметном услугом су обухваћене услуге персоналног аистента, у складу са Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Службени гласник РС”, бр. 42/13,89/18,73/19) и Правилником о условима обезбеђења и пружања услуге персонална асистенција („Службени лист општине Пожега” број 18/23).

ОДЕЉАК 8

Остваривање социјалне заштите

Имајући у виду групе корисника наведене у Закону о социјалној заштити, њихове потребе за чије испуњење је друштво преузело одговорност, као и комплементарну примену Породичног закона, Закона о финансијској подршци породици са децом, Закона о спречавању насиља у породици и Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника, остваривање социјалне заштите се може структурно поделити на шест области:

- Подршка појединцима и породицама са изразито ниским приходима;
- Подршка деци и младима;
- Подршка особама са инвалидитетом;
- Подршка жртвама насиља;
- Породични односи;
- Подршка одраслим особама без одговарајуће подршке породице.

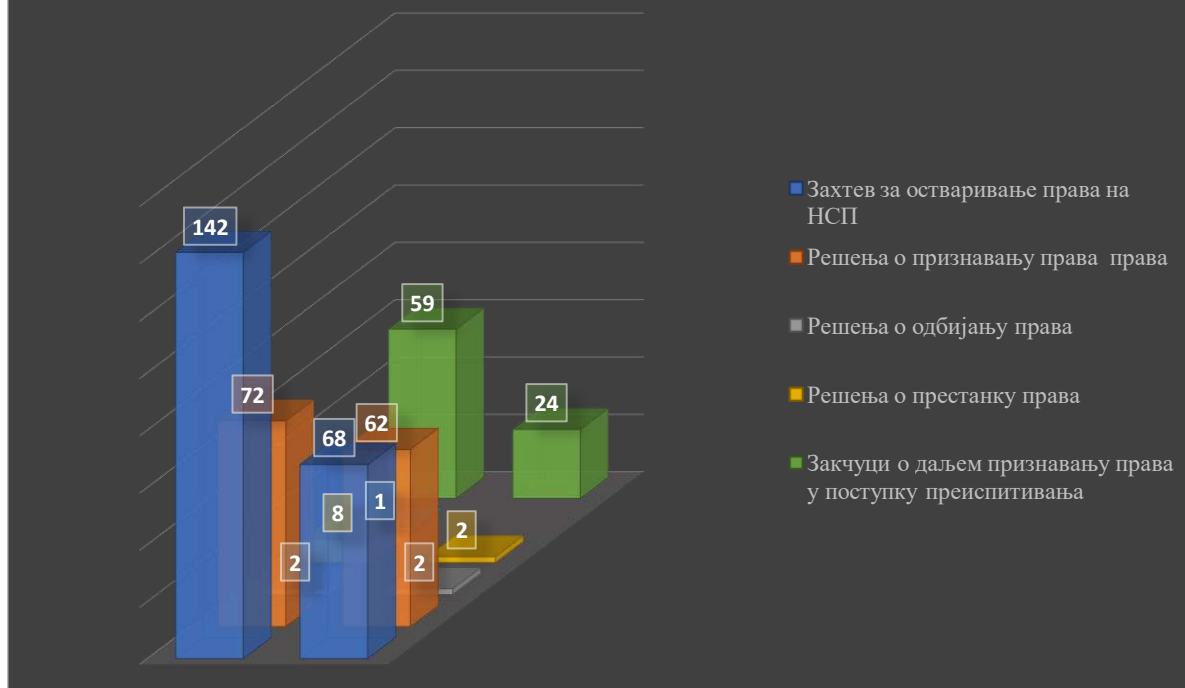
8.1. Подршка појединцима и породицама са ниским приходима

Основни вид социјалне заштите којим се пружа подршка појединцима и породицама са ниским приходима је новчана социјална помоћ (у даљем тексту: НСП). Право на НСП припада појединцу, односно породици, који својим радом, приходима од имовине или из других извора остварују приход мањи од износа новчане социјалне помоћи утврђеног Законом. Овај вид материјалне подршке спада у групу социјалних давања за обезбеђење гарантованог минималног дохотка и признаје се уз проверу материјалног стања, односно дохотка и имовине. За остваривање права на НСП узимају се у обзир новчана примања и приходи појединца и породице.

Током 2022. године Центру је поднето 142 захтева за остваривање права на НСП од чега су донета 72 решења о признавању права и два решења којима се одбија захтев за признавање права. У току исте године донето је и 8 решења о престанку права у поступку преиспитивања, као и 59 закључака о даљем признавању права у поступку преиспитивања. Такође, као чланови породица корисника НСП евидентирано је седамдесетосморо (78) деце.

У току 2023. године дошло је до смањења броја поднетих захтева Центру за остваривање права на НСП у односу на претходни период (68 поднетих захтева). Од укупног броја донета су 62 решења о признавању права, 2 решења којима се одбија захтев за признавање права и 2 решења о престанку права у поступку преиспитивања. У односу на претходну годину, донето је знатно мање закључака о даљем признавању права у поступку преиспитивања (24 закључка). У току 2023. године није евидентирано ниједно дете као члан породице корисника НСП.

БРОЈ ПОДНЕТИХ ЗАХТЕВА НСП 2022/2023

Графикон 14: Број поднетих захтева за НСП у 2022/2023³²

У консултативном процесу, са стручним радницима из области социјалне заштите у општини Пожега, указано је на две подгрупе, изван главних корисничких група, на које је потребно обратити посебну пажњу. Породице деце са сметњама у развоју су посвећене перманентној нези детета, што једног од родитеља често доводи у позицију искључивања са тржишта рада. Овим се битно смањују приходи породице, док се расходи повећавају услед пружања неге која, по правилу изискује додатне трошкове. Друга подгрупа су пензионери са ниским приходима. Иако пензије значајно смањују ризик од сиромаштва, пре свега због редовне и извесне исплате, старији са ниским приходима су посебно изложени социјалним ризицима због смањене могућности да својим радом унапреде материјални положај.

Значајан вид финансијске подршке породици са децом, посебно са ниским примањима је дечији додатак. Право на дечији додатак има један од родитеља или старатеља детета који непосредно брине о детету, за прво, друго, треће и четврто дете у породици. Дечији додатак припада детету ако има својство ученика основне школе, односно својство редовног ученика средње школе, односно верске школе црква и верских заједница уписаних у Регистар црква и верских заједница у складу са законом којим се уређују цркве и верске заједнице до завршетка средњошколског образовања, најдуже до навршених 20 година живота. Дечији додатак припада и детету које из оправданих разлога не започне школовање у основној или средњој школи, односно верској школи црква и верских заједница уписаних у Регистар црква и верских заједница у складу са законом којим се уређују цркве и верске заједнице, односно које започне школовање касније или прекине школовање у својству редовног ученика у

³² Извор: Центар за социјални рад Пожега

средњој школи односно верској школи црква и верских заједница уписаних у Регистар црква и верских заједница у складу са законом којим се уређују цркве и верске заједнице, и то за све време трајања спречености, до завршетка средњошколског образовања, а најдуже до 21. године живота.³³

Дечији додатак припада за дете са сметњама у развоју и дете са инвалидитетом за које је донето мишљење Интерресорне комисије, све док је обухваћено васпитно образовним програмом и програмом оспособљавања за рад, а за дете над којим је продужено родитељско право најдуже до 26 година.

Признавању права на дечији додатак претходи процена материјалног стања породице на основу месечних прихода који не треба да прелазе утврђени цензус и утврђеног месечног катастарског прихода.

Право на дечији додатак без поновног достављања доказа о материјалном стању породице остварује корисник новчане социјалне помоћи чија деца редовно похађају основну школу, а независно од материјалних услова породице корисник чије дете остварује додатак за помоћ и негу другог лица.³⁴

Једнократна новчана помоћ као вид материјалне подршке је помоћ која се обезбеђује лицу које се изненада или тренутно нађе у стању социјалне потребе, које не може само превазићи. Висина једнократне новчане помоћи утврђује се у сваком конкретном случају у зависности од материјалне ситуације и трошкова који су задесили појединца коме се пружа помоћ.

Износ једнократне новчане помоћи не може бити већи од просечне зараде по запосленом у Општини у месецу који претходи месецу у коме се врши исплата.

Према Одлуци о социјалној заштити општине Пожега, једнократна новчана помоћ може се одобрити за:

- социјалну егзистенцију (набавка прехранбених намирница и средстава за хигијену);
- куповину лекова и медицинских помагала за помоћ у лечењу;
- лечење једног или више чланова породице (болест, тешка инвалидност, трудноћа и слично);
- куповину уџбеника и школског прибора;
- набавку огрева (угаљ, дрва) ако се појединац, односно породица греје на чврсто гориво,
- накнаду трошкова за прибављање неопходне личне документације (лична карта, пасош), при чему се висина накнаде обезбеђује у износу стварних трошкова прибављања документације;
- накнаду путних трошкова до здравствене установе ван територије Општине уколико накнада не може да се оствари по другом основу, при чему се накнада обезбеђује у висини стварних трошкова превоза;
- накнаду трошкова одеће, обуће и трошкова превоза неопходних за реализацију

³³ Члан 26. Закона о финансијској подршци породици са децом ("Сл.гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021–одлука УС, 51/2021–одлука УС, 53/2021–одлука УС, 66/2021 и 130/2021)

³⁴ Исто, чл. 30

- смештаја за лица које се упућује на домски смештај или породични смештај, а које нема средстава да обезбеди исте;
- у другим изузетно тешким ситуацијама у којима се нађе појединац или породица, по процени Центра, при чему Центар у решењу прецизно наводи намену једнократне новчане помоћи.³⁵

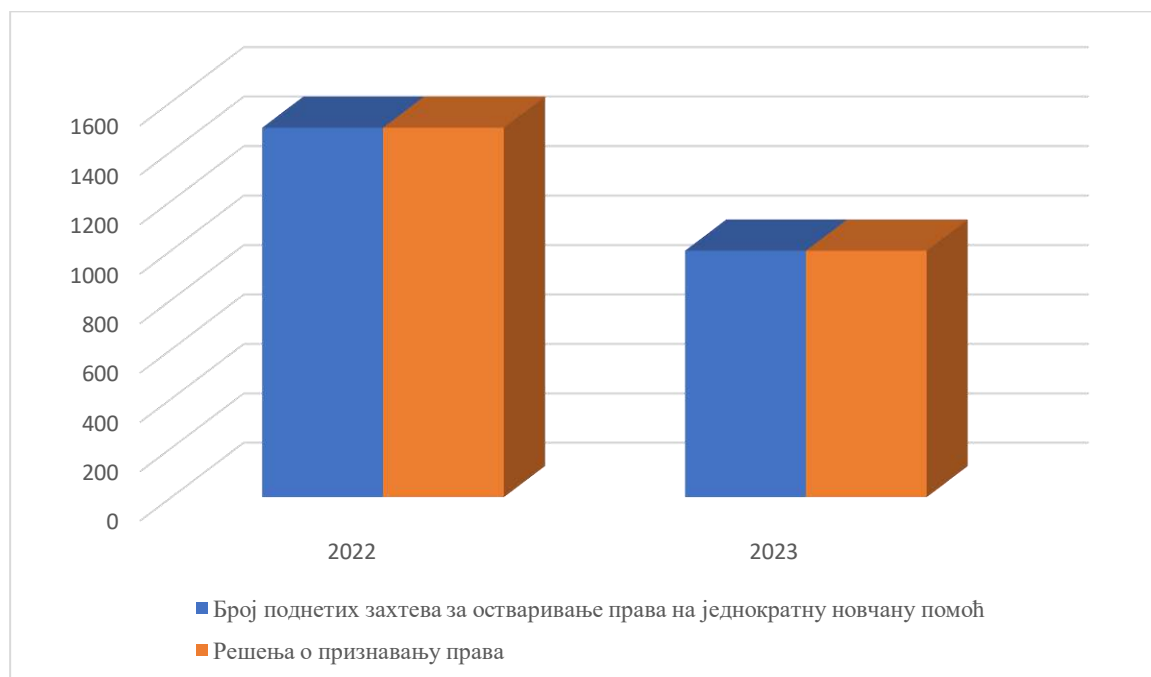
Једнократна помоћ у природи може се одобрити појединцу односно породици која се налази у стању социјалне потребе, у зависности од потреба и стања корисника.

Помоћ у природи може се признати у следећим случајевима: набавке огрева (угаљ, дрва) ако се појединац, односно породица греје на чврсто гориво, набавке прехранбених намирница и средстава за хигијену и набавке уџбеника.

Једнократна помоћ у природи обезбеђује се из средстава буџета општине Пожега, као и из других извора (невладиних организација, донација домаћих и иностраних институција и слично).

Вредност једнократне помоћи у природи не може бити већа од просечне зараде по запосленом у Општини у месецу који претходи месецу у коме се врши исплата.³⁶

Број поднетих захтева за остваривање права на једнократну новчану помоћ у 2022. години је 1495 захтева, од чега је донето 1495 решења о признавању права, што је знатно више у односу на 2023. годину када је поднето 998 захтева за остваривање права на једнократну новчану помоћ и донето исто толико решења.

Графикон 15: Број поднетих захтева за остваривање права на једнократну новчану помоћ у 2022 и 2023 години³⁷

³⁵ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

³⁶ Исто

³⁷ Извор: Центар за социјални рад Пожега

Додатни вид подршке лицима са ниским примањима у општини Пожега је ванредна новчана помоћ, која се исплаћује лицима, односно породицама, на основу захтева и приложене медицинске и друге одговарајуће документације, у следећим случајевима:

- теже болести једног или више чланова породице (малигна обољења, тежи облици дијабетеса, хемофилија, тешка психичка обољења и поремећаји, прогресивна нервно-мишићна обољења, церебрална парализа, мултиплекс склероза, реуматска грозница, коронарне и цереброваскуларне болести, системске аутоимуне болести, хронично бубрежна инсуфицијенција и цистична фиброза, ретке дечије болести са повећаним трошковима лечења и издржавања и друге болести са тешким последицама);
- дужег лечења у специјализованим установама, уколико се лечење плаћа, односно уколико остварени трошкови прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице, на месечном нивоу, што се потврђује рачунима или предрачунима;
- учешћа у набавци неопходних медицинских помагала и медикамената, уколико се исти плаћају, а не рефундирају се из Републичког фонда за здравствено осигурање и уколико остварени трошкови прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице, на месечном нивоу, што се потврђује рачунима или предрачунима;
- учешћа у трошковима операција, уколико се исте плаћају, односно уколико остварени трошкови прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице на месечном нивоу, што се потврђује рачунима или предрачунима;
- смрти једног или више чланова породице, несрећним случајем, или смрти услед дуге и тешке болести;
- отклањања оштећења на стамбеним објектима који су проузроковани непогодама (пожар, поплава, земљотрес, еколошко загађење и друго).

Износ ванредне новчане помоћи не може бити већи од три просечне нето зараде по запосленом у Републици Србији, у месецу који претходи месецу у коме се врши исплата.³⁸

У 2022. години није имало поднетих захтева за остваривање права на ванредну новчану помоћ, а у 2023. години је поднето 48 захтева.

Према Одлуци о социјалној заштити као посебан вид материјалне подршке предвиђена је и накнада за трошкове погребних услуга која се признаје за:

- корисника права на новчану социјалну помоћ који нема сроднике који су у законској обавези издржавања или нису у могућности да сnose трошкове сахрањивања;
- лице које није било корисник права на новчану социјалну помоћ, а које нема сопствених средстава, нити сродника који су у могућности да сnose трошкове сахрањивања;
- лице неутврђеног идентитета;
- лице непознатог пребивалишта/боравишта, које се у тренутку смрти нађе на

³⁸ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

подручју Општине;
-изузетно за лица која нису у систему социјалне заштите, а налазила су се у стању социјалне потребе по процени Центра.

Накнада трошкова се признаје у висини стварних трошкова учињених за набавку најнеопходније погребне опреме (сандук најниже вредности, покров, крст са натписом, превоз, сахрањивање).³⁹

Још један вид материјалне подршке у општини Пожега јесте накнада за путне трошкове и исхрану пролазника која се признаје лицу које се нађе на територији Општине, ван свог пребивалишта/боравишта, у стању социјалне потребе, без средстава за повратак у место пребивалишта/боравишта. Износ накнаде за реализацију овог права утврђује се у висини стварних трошкова превоза аутобусом или возом и трошкова исхране.⁴⁰

Као додатни вид подршке лицима са ниским приходима предвиђене су и мере социјалне укључености као активности које омогућавају превазилажење неповољне социјалне ситуације корисника новчане социјалне помоћи који је способан за рад у смислу прописа о раду, прописа о запошљавању, прописа о пензијском и инвалидском осигурању, прописа који уређују образовање, прописа који уређују здравствену заштиту и прописа о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом и којима се обезбеђује његова социјална укљученост.

Радно способни корисници новчане социјалне помоћи могу бити упућени у јавно предузеће, установу или другу јавну службу чији је оснивач Општина, ради обављања одређеног броја сати друштвено-корисног рада сразмерно висини новчане помоћи. Накнада за један сат друштвено-корисног рада утврђује се у висини минималне нето зараде по радном часу у моменту упућивања корисника на рад.⁴¹

Право на бесплатан оброк се реализује као оброк у Народној кухињи и ужина у ђачкој кухињи. Право на бесплатан оброк у Народној кухињи има лице које је корисник права на новчану социјалну помоћ, као и друга лица у стању социјалне потребе по стручној процени Центра. Оброк у Народној кухињи садржи један топли оброк дневно, односно пакет намирница за кориснике руралних подручја. Количина намирница зависи од броја чланова породичног домаћинства који остварују ово право.

Право на ужину у ђачкој кухињи признаје се ученицима основних школа из породица које остварују право на новчану социјалну помоћ и социјално угрожених породица, за време трајања наставног периода. Изузетно, корисници овог права могу бити деца без родитељског старања, деца из једнородитељских породица и деца са сметњама у развоју/инвалидитетом. Право на бесплатну ужину обезбеђује се преко ђачких кухиња основних школа са територије Општине, које су задужене за припрему, дистрибуцију и расподелу ђачке ужине.⁴²

Услуга социјалног становања у заштићеним условима обезбеђује се појединцу и породици у стању социјалне потребе, који немају решено стамбено питање. Право на услугу социјално становање у заштићеним условима имају стамбено необезбеђена лица

³⁹ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

⁴⁰ Исто

⁴¹ Исто

⁴² Исто

и породице у стању социјалне потребе, који немају решено питање становања и то:

- корисници права на новчану социјалну помоћ;
- стара лица (самци или парови) способна да живе самостално;
- једнородитељске породице;
- лица која су као малолетна била под посебном заштитом државе (старатељство, хранитељство, смештај у установу социјалне заштите или другу породицу);
- лица и породице, које због физичких или менталних болести, хроничне болести или инвалидитета члана породице не могу да обезбеде основне стамбене услове за живот;
- жртве насиља;
- избегла и интерно расељена лица;
- друга лица, на основу стручне процене Центра.

Услуга социјалног становања пружа се у наменски изграђеним објектима у власништву Општине, без могућности откупа и стицања станарског права.

8.2. Подршка деци и младима

Основни принцип социјалне заштите у раду са децом и младима је поштовање њиховог најбољег интереса који има предност над интересима родитеља односно старатеља, установе или заједнице, у ситуацијама када се ови интереси разликују. Партиципација детета или младе особе обезбеђује се тако што они треба да се питају, да добију адекватне информације и могућност да изразе своје жеље, ставове и мишљење о свим питањима која их се тичу и у свим фазама процеса заштите, на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације.

Закон о социјалној заштити прописује да је малолетно лице (дете) и пунолетно лице до навршених 26 година живота (млада особа) корисник права и услуга у систему социјалне заштите када му је услед породичних и других животних околности угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке система социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја, а нарочито:

- ако је без родитељског старања или у ризику од губитка родитељског старања;
- ако његов родитељ, старатељ или друго лице које се о њему непосредно стара није у стању да се о њему стара без подршке система социјалне заштите, услед здравствених разлога, менталног обољења, интелектуалних тешкоћа или неповољних социо-економских околности;
- ако има сметње у развоју (телесне, интелектуалне, менталне, сензорне, говорно-језичке, социо-емоционалне, вишеструке), а његове потребе за негом и материјалном сигурношћу превазилазе могућности породице;
- ако је у сукобу са родитељима, старатељима и заједницом и ако својим понашањем угрожава себе и околину;
- ако се суочава са тешкоћама због злоупотребе алкохола, дрога или других опојних средстава;

- ако постоји опасност да ће постати жртва или ако јесте жртва злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације, односно ако су му физичко, психичко или емоционално благостање и развој угрожени деловањем или пропустима родитеља, старатеља или друге особе која се о њему непосредно стара;
- ако је жртва трговине људима;
- ако је страни држављанин односно лице без држављанства, без пратње;
- ако се његови родитељи споре око начина вршења родитељског права;
- ако има друге потребе за коришћењем социјалне заштите.

Друштвена подршка деци и младима се остварује комплементарном применом породично-правне и социјалне заштите, што се првенствено односи на старатељску заштиту и надзор над вршењем родитељског права.

Под старатељство се ставља дете без родитељског старања, а за старатеља се поставља лице које има лична својства и способности потребне за обављање дужности старатеља, а пристало је да буде старатељ. Дететом без родитељског старања сматра се дете које нема живе родитеље, дете чији су родитељи непознати или је непознато њихово боравиште, дете чији су родитељи потпуно лишени родитељског права односно пословне способности, дете чији родитељи још нису стекли пословну способност, дете чији су родитељи лишени права на чување, подизање и васпитавање и дете чији се родитељи не старају о детету или се старају на неодговарајући начин. За старатеља се првенствено поставља сродник или хранитељ штићеника, осим ако интерес штићеника не налаже другачије. Центар може одлучити, ако је то у интересу штићеника, да лицу не поставља старатеља већ да дужност старатеља врши непосредно. Такође, Центар може да постави привременог старатеља штићенику, као и детету под родитељским старањем ако процени да је то неопходно ради привремене заштите личности, права или интереса штићеника. Старатељ је дужан да се савесно стара о штићенику што обухвата старање о личности, заступање, прибављање средстава за издржавање, као и управљање и располагање имовином штићеника.

Мере надзора над вршењем родитељског права се примењују као вид превенције неадекватног родитељског старања. Превентивни надзор над вршењем родитељског права Центар обавља када доноси одлуке којима омогућава родитељима да врше родитељско право, а које су му стављене у надлежности у складу са законским процедурама. Корективни надзор над вршењем родитељског права обавља орган старатељства када доноси одлуке којима исправља родитеље у вршењу родитељског права. У обављању корективног надзора орган старатељства доноси одлуке којима: упозорава родитеље на недостатке у вршењу родитељског права, упућује родитеље на разговор у породично саветовалиште, захтева од родитеља да положи рачун у управљању имовином детета, покреће судске поступке у складу са законом.

Као најзначајнији вид подршке деци без родитељског старања, односно деци са неодговарајућим родитељским старањем, јесу услуге смештаја којима се обезбеђује становање и задовољавање основних животних потреба детета.

Услуга породичног смештаја се привремено пружа деци и младима без родитељског старања, односно са неодговарајућим родитељским старањем, а најкасније до завршетка редовног школовања, односно до навршене 26. године живота. Овом услугом се обезбеђује нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу. Породични смештај обухвата и припрему за повратак родитељима, други стални животни аранжман и припрему за самосталан живот.

Домски смештај се обезбеђује детету коме се не могу обезбедити, или није у његовом најбољем интересу, останак у породици, услуге у заједници или породични смештај као привремени видови подршке. Детету које је млађе од три године се не обезбеђује домски смештај, осим у изузетним околностима, ако за то постоје нарочито оправдани разлози, с тим што на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности ресорног министарства. Поред становања и задовољавања основних животних потреба, домским смештајем се детету обезбеђује приступ здравственој заштити и образовању. Услуга се пружа тако да обезбеђује припрему детета за повратак у биолошку породицу, одлазак у другу породицу, односно припрему за самосталан живот.

Одлуком о социјалној заштити општине Пожега предвиђена је и услуга привременог становања чија је сврха да се пружи подршка младима у осамостаљивању и изласку из система социјалне заштите, ради оспособљавања за самосталан живот и интеграцију у заједницу. Услуга се пружа младима који немају решено стамбено питање и то у стамбеним јединицама у власништву Општине или закупљеним стамбеним јединицама, на период до две године. Изузетно, период коришћења услуге се може продужити за годину дана, по процени Центра. Услуга привременог становања се обезбеђује младима који се осамостаљују по престанку смештаја у установи социјалне заштите или хранитељској породици, као и по престанку боравка у установи за васпитање деце и омладине, под условом да не могу да се врате у биолошку или сродничку породицу, а немају решено стамбено питање. Услуга се пружа младој особи од 18 до 26 година под условом да је Планом за осамостаљивање младих особа и изласка из система социјалне заштите који доноси Центар, утврђено да је привремено решавање питања даљег збрињавања на овај начин најцелисходније односно да нема могућности повратка у сопствену породицу или да се на други начин не може решити проблем збрињавања, да немају евидентиране проблеме на плану понашања, да је завршило школовање, да је предузело мере за запослење. Трошкови инвестиционог одржавања стамбене јединице за привремено становање финансирају се из буџета Општине. Центар врши надзор над коришћењем стамбене јединице.

Одлуком је предвиђено и обезбеђивање услуге привременог смештаја у прихватилиште за децу и младе којим се обезбеђује привремени смештај деце и младих чији је развој ометен породичним приликама или се налазе у другим социјалним ризицима у којима је потребан хитан краткотрајни прихват или смештај до обезбеђивања адекватног облика заштите. Ова услуга обезбеђује смештај, исхрану, процену актуелних потреба, здравствену заштиту корисника, образовно-васпитне, културно-забавне и друге активности. Корисници услуге могу бити деца и млади напуштени од родитеља или старатеља, деца и млади који се нађу у скитњи, просјачењу и без пратње, деца и млади

жртве насиља, злостављања, занемаривања, трговине људима, деца и млади изложени другим социјалним ризицима. Услуга се пружа до успостављања другог одговарајућег облика заштите или оспособљавања за безбедан, самосталан живот и укључивање у заједницу, а најдуже до шест месеци. Изузетно, боравак у прихватилишту за децу и младе може се продужити када за то постоје оправдани разлози, по процени Центра и пружаоца услуге, у складу са законом.

Додатна подршка система социјалне заштите потребна је деци и младима са сметњама у развоју која се обезбеђује кроз одговарајућу материјалну подршку и пружање услуга смештаја, дневног боравка, Клуба, личног пратиоца детета и персоналног асистента.

Сврха услуге дневног боравка састоји се у унапређењу квалитета живота корисника у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот. Кроз услугу дневног боравка корисници у организованом окружењу, и уз потребан надзор, задовољавају развојне потребе, стичу и развијају животне вештине, личну и друштвену одговорност ради развоја самосталности, социјалних, сазнајних и других важних функција. Услуга дневног боравка се реализује кроз осмишљене програме, у планираним и ограниченим временским периодима.

Као посебна услуга смештаја за децу са сметњама у развоју предвиђена је и услуга предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју. Сврха услуге је краткорочни и повремени смештај детета са сметњама у развоју, који се обезбеђује као дневни, викенд или вишедневни смештај, чиме се пружа подршка како детету тако и породици детета у одржавању и подизању квалитета њиховог живота с циљем останка детета у породици. Предах смештајем обезбеђује се краткорочна и повремена нега деци и младима са сметњама у развоју, унапређују се и развијају вештине самосталног живота, стварају могућности за укључивање у заједницу, као и за развијање, очување и унапређење снага породице. Предах смештајем обезбеђује се смештај, исхрана, здравствена заштита корисника, процена актуелних потреба, образовно-васпитне, културно забавне и друге активности.

Корисници услуге могу бити деца и млади са сметњама у развоју узраста од 5 до 26 година и то: са интелектуалним тешкоћама и аутизмом; са вишеструким сметњама у развоју; са сензорним инвалидитетом; са физичким инвалидитетом.

Услуга предах смештаја пружа се најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету, до успостављања другог одговарајућег облика заштите. Изузетно, услуга предах смештаја може се продужити, по процени Центра и пружаоца услуге, у складу са законом.⁴³

Право на услугу личног пратиоца има дете са инвалидитетом односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења

⁴³ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

и комуникације са другима, под условом да је укључено у васпитно-образовну установу, односно школу и то до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе. Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање детету одговарајуће индивидуалне практичне подршке ради укључивања у редовно школовање, активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности. Услугу непосредно пружа лични пратилац детета кроз активности које се планирају и реализују у складу са индивидуалним потребама детета у области кретања, одржавања личне хигијене, облачења, храњења и комуникације са другима. Услуга се може користити до краја редовног школовања укључујући завршетак средње школе.⁴⁴

Активности услуге личног пратиоца детета обухватају: помоћ код куће (у облачењу, одржавању личне хигијене, при храњењу, припрему књига и опреме за вртић односно школу), као и помоћ у заједници (помоћ у коришћењу градског превоза, помоћ у кретању, одлазак на игралишта односно места за провођење слободног времена, укључујући културне или спортске активности и друге сервисе подршке).

Као услуга подршке младима за самостална живот, Одлуком је предвиђена и услуга персоналне асистенције. Услуга је намењена пунолетним лицима са инвалидитетом, којима је утврђена потреба за првим или другим степеном подршке, који остварују право на увећани додатак на туђу негу и помоћ, имају способност за самостално доношење одлука, радно су ангажовани или активно укључени у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључени су у редовни или индивидуални образовни програм. Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Активности услуге персоналне асистенције укључују: помоћ у одржавању личне хигијене и хигијене стана, помоћ у обављању свакодневних активности и задовољавању основних животних потреба, подизање, премештање (трансфер) и помоћ при кретању унутар и изван корисниковог стамбеног простора, радног места и места где се одвијају друштвене и образовне активности, помоћ у коришћењу превоза, помоћ у коришћењу терапеутских и здравствених услуга и коришћењу и одржавању помагала, помоћ при комуникацији, социјалним контактима и задовољавању социјалних, културно-забавних и других потреба и помоћ при обављању различитих радних, образовних и друштвених активности.

Као посебан вид подршке Одлуком је предвиђена и услуга Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом. Услуга је намењена деци, младима и одраслим особама са сметњама у развоју/инвалидитетом узраста од 7 до 45 година старости. Сврха пружања услуге Клуба је оспособљавање корисника за самосталан живот, унапређивање њихових психо-моторних, интелектуалних, креативних и других потенцијала, као и јачање капацитета за њихово запошљавање.

⁴⁴ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

У Клубу се реализују активности индивидуалног и групног рада са корисницима услуге. Индивидуални рад подразумева услуге дефектолошке подршке, а групни рад подразумева радно-окупациону терапију, васпитно-образовни рад, рад у секцијама за спорт, рекреацију и рехабилитацију, информатичку обуку, драмске секције, ликовне и друге креативне радионице које се организују у зависности од потреба особа са сметњама у развоју/инвалидитетом. Реализацијом активности Клуба обезбеђује се одговарајућа подршка која, у складу са потребама корисника, може обухватати: негу и заштиту корисника, овладавање вештинама самопослуживања, васпитно-образовне активности, креативне активности, радно-окупационе активности, слободне активности којима се кроз културно-забавне активности корисницима омогућава квалитетно провођење слободног времена, активности интеграције и спортско-рекреативне активности.⁴⁵

Такође, Општина обезбеђује регресиван превоз за ученике чије је пребивалиште на територији Општине, чији су родитељи корисници материјалног обезбеђења или се налазе у стању тренутне социјално-материјалне угрожености, а који путују до једне од средњих школа у Општини или до школа које се налазе у нама суседним општинама.

Као додатни вид материјалне подршке предвиђено је и право на субвенционисање трошкова комуналних услуга које има породица са троје и више деце, док у породици постоји најмање троје деце до завршетка средње школе и ако:

- чланови породице имају пријављено пребивалиште на територији Општине, односно боравиште за расељена лица, најмање једну годину пре дана рођења трећег, односно сваког наредног детета;
- чланови породице станују на адреси стана за који траже умањење обавеза плаћања комуналних услуга;
- породица непосредно брине о деци и ако немају деце у установи социјалне заштите и хранитељству;
- да у моменту подношења захтева за субвенционисану цену комуналне услуге нема дуговања по основу извршених комуналних услуга према јавном предузећу.

Право на субвенционисање трошкова комуналних услуга има породица са дететом са сметњама у развоју док се дете налази на редовном школовању, под наведеним условима.⁴⁶

Још једна посебно рањива категорија становништва су деца и млади са проблемима у понашању. Проблеми у понашању деце се најчешће перципирају као понашање које доводи до сукоба деце и младих са социјалном средином, друштвеним и законским нормама и обухвата антисоцијално понашање, деликвенцију и поремећаје понашања. Пружање подршке деци са проблемима у понашању је условљено њиховим

⁴⁵ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

⁴⁶ Исто

статусом у односу на кривично-правни систем. Наиме, дете које није навршило 14 година не може бити обухваћено кривичним поступком, већ се подршка овој деци пружа путем услуга социјалне заштите и уз одговарајућу примену породично-правне заштите.

8.3. Подршка особама са инвалидитетом

Особе са сметњама у развоју/инвалидитетом су лица са урођеном или стеченом физичком, сензорном, интелектуалном или емоционалном онеспособљеношћу, која услед друштвених или других препрека немају могућности или имају ограничене могућности да се укључе у активности друштва на истом нивоу са другима, без обзира на то да ли могу да остварују поменуте активности уз употребу техничких помагала или служби подршке.

Република Србија је одредбама Закона о социјалној заштити преузела одговорност да пружи подршку особама са телесним, интелектуалним, сензорним или менталним потешкоћама или тешкоћама у комуникацији. Ово подразумева и подршку у условима када се ова група корисника, услед друштвених или других препрека, сусреће са функционалним ограничењима у једној или више области живота, због чега је питање приступачности (физичке, информационе, друштвене) веома значајно. Када се говори о особама са инвалидитетом и њиховом праву приступа физичком окружењу, услугама и производима, приступачност се повезује и са људским правима и правним механизмима њихове заштите. Приступачност је предуслов за самосталан живот, пуно и равноправно учешће особа са инвалидитетом у друштву и неограничено остваривање свих људских права и основних слобода, равноправно са другим члановима друштва. Неопходно је идентификовати и отклонити кључне препреке и баријере у приступачности у односу на зграде, путеве, превозна средства и друге погодности у затвореном и на отвореном простору, укључујући школе, стамбене објекте, здравствене објекте и радна места, као и у односу на информације, комуникације и друге услуге, укључујући и електронске услуге и хитне службе.

Као вид подршке особама са инвалидитетом предвиђене су услуге смештаја, дневног боравка, помоћи у кући, Клуба, услуге личног пратиоца и персоналног асистента за децу и младе, као и додатак за помоћ и негу другог лица као специфичан вид материјалне подршке. Такође, као вид подршке особама са инвалидитетом примењују се и одговарајуће мере породично-правне заштите.

Пунолетно лице које због болести или сметњи у психо-физичком развоју није способно за нормално расуђивање, те због тога није у стању да се само стара о себи и о заштити својих права и интереса, може бити лишено пословне способности. Такође, ако пунолетно лице које због болести или сметњи у психо-физичком развоју својим поступцима непосредно угрожава сопствена права и интересе или права и интересе других лица, може бити делимично лишено пословне способности. Одлуком о делимичном лишењу пословне способности одређују се правни послови које лице делимично лишено пословне способности може, односно не може самостално предузимати.

Особе које су лишене пословне способности стављају се под старатељску заштиту која може бити стална и привремена. Привремена старатељска заштита се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса лица без претходне одлуке суда о лишавању пословне способности.

Услуга дневног боравка се пружа деци и младима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом, надзором и подршком у одржању и развијању потенцијала, на начин који не омета њихово школовање, као и одраслим особама са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, које имају потребу за дневном негом, надзором и подршком у одржању и развијању њихових потенцијала. Сврха услуге дневног боравка састоји се у унапређењу квалитета живота корисника у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот. У оквиру услуге дневног боравка, корисницима се обезбеђује дневни боравак, исхрана, здравствена заштита, саветодавно-терапијске, социјално-едукативне и васпитне функције и спортско-рекреативни садржај, према њиховим способностима, склоностима и интересовању.⁴⁷

Корисници услуге помоћ у кући могу бити особе старије од 65 година које имају ограничења физичких и психичких способности и особе са инвалидитетом, које живе саме и нису у стању да се старају о себи и обављају основне свакодневне животне послове и активности, или живе у породичном домаћинству са сродницима и другим лицима која им не могу обезбедити целовиту и континуирану подршку у активностима дневног живота, неге и надзора. Услугу помоћ у кући могу остварити и особе млађе од 65 година (одрасла лица) које испуњавају наведене услове. Сврха пружања услуге помоћ у кући за старе и особе са инвалидитетом је подршка корисницима у задовољавању свакодневних животних потреба, како би се унапредио или одржао квалитет њиховог живота и спречио одлазак у институцију. Услуга се пружа када је породична подршка недовољна или није расположива, у складу са идентификованим потребама старих особа и особа са инвалидитетом које услед немоћи или смањених функционалних способности нису у стању да живе без помоћи других лица. Активности услуге помоћ у кући усмерене су ка одржању и унапређењу квалитета живота корисника и обухватају: помоћ у обезбеђивању исхране, помоћ у одржавању личне хигијене и хигијене стана, помоћ у загревању просторија, помоћ у задовољавању социјалних, културно-забавних и других потреба, посредовање у обезбеђивању различитих врста услуга, набавку и надгледање узимања лекова, санирање и негу мањих повреда, контролу виталних функција.⁴⁸

Право на новчани додатак за помоћ и негу другог лица имају особе којима је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољиле своје основне животне потребе. Приликом признавања права на додатак за помоћ и негу другог лица не узима се у обзир материјално стање корисника, већ је пресудно медицинско

⁴⁷ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

⁴⁸ Исто

вештачење које обавља комисија Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Право на овај додатак остварује особа која то право не може остварити по другом правном основу. Изузетак од претходног правила су корисници новчане накнаде за помоћ и негу другог лица који су то право оставрили као инвалидно дете по ранијим прописима. У оваквим случајевима корисници остварују право на разлику између износа раније стеченог права и износа додатка за помоћ и негу другог лица.

Поред основног додатка за помоћ и негу другог лица, особама са инвалидитетом је намењен и увећани додатак. Право на увећани додатак имају особе за које је, на основу прописа о пензијском и инвалидском осигурању, утврђен инвалидитет од 100% по једном основу или органски трајни поремећај неуролошког и психичког типа. Такође, увећани додатак могу да користе особе са инвалидитетом по 70 и више процената по најмање два основа.

8.4. Подршка жртвама насиља

Насиље над женама и насиље у породици

Насиље у породици је акт физичког, сексуалног, психичког или економског насиља учиниоца према лицу са којим се учинилац налази у садашњем или ранијем брачном, ванбрачном или партнерском односу. Породични закон под насиљем у породици подразумева:

- наношење или покушај наношења телесне повреде;
- изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу;
- присиљавање на сексуални однос;
- навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14 година живота или немоћним лицем;
- ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима;
- вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање.⁴⁹

Члановима породице, у смислу Породичног закона, сматрају се:

- супружници или бивши супружници;
- деца, родитељи и остали крвни сродници, те лица у тазбинском или адоптивном сродству, односно лица које везује хранитељство;
- лица која живе или су живела у истом породичном домаћинству;
- ванбрачни партнери или бивши ванбрачни партнери;
- лица која су међусобно била или су још увек у емотивној или сексуалној вези, односно која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.⁵⁰

⁴⁹ Члан 197. Породичног закона (Сл. гл. РС“, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015)

⁵⁰ Исто

Питање заштите од насиља у породици регулисано је различитим механизмима законске заштите, с обзиром на посебан значај заштите коју породица на основу Устава ужива, те се примарна заштита од насиља у породици пружа кроз грађанскоправну заштиту, док је кривичноправна заштита супсидијарног карактера, посебно због природе односа у браку и породици који спадају у приватну сферу појединаца, па се и кривично право ограничава само на оне случајеве у којима друге врсте заштите нису довољне. Грађанскоправна заштита од насиља усмерена је више ка потребама жртве насиља у породици и има за циљ да жртви пружи заштиту физичког и психичког интегритета, те осигура стабилно и сигурно окружење за лица која су жртве насиља у породици. Са друге стране, кривичноправна заштита од насиља у породици, која је репресивног карактера, више је окренута ка насилнику, и више се бави чланом породице који је извршио насиље него жртвом насиља.

Поред Породичног закона и Кривичног законика, у Републици Србији је 2017. године почео са применом и Закон о спречавању насиља у породици чији је циљ да на општи и јединствен начин уреди организацију и поступање државних органа и установа и тиме омогући делотворно спречавање насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља у породици. Сходно наведеном закону, за спречавање насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом надлежни су полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности и прекршајни судови, као надлежни државни органи и центри за социјални рад, као установе.

Наведени Закон у складу је са Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (тзв. Истанбулском конвенцијом). У Конвенцији, коју наша држава примењује од 2014. године, препознаје се да насиље у породици несразмерно погађа жене. Према подацима МУП-а који се наводе у Националној стратегији за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021-2025. године, учиниоци насиља у просечно 82% случајева су мушкарци. С друге стране, у просечно 70% случајева, жртве насиља су особе женског пола.

Иако су последњих година интензивирани напори у борби против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, ове појаве су широко распрострањене. Анкета о насиљу према женама у Србији, спроведена 2018. године на репрезентативном узорку 2023 жене, показала је велику учесталост различитих облика насиља према женама: 62% жена је доживело неки облик родно заснованог насиља након своје 15. године, 42% је доживело сексуално узнемиравање, 22% физичко и/или сексуално насиље у партнерском односу или ван њега, а 11% жена имало је искуство прогањања.⁵¹ Када је у питању партнерско насиље, подаци су показали да је 45%

⁵¹ Анкета о насиљу према женама који је спровео ОЕБС – *Добробит и безбедност жена, Србија – основни извештај*. Београд: ОЕБС, 2019, стр. 21-33., доступно на: https://www.osce.org/files/f/documents/7/5/419756_1.pdf

анкетираних жена које су биле у партнерском односу искусило насиље од партнера након своје 15. године, 44% њих је доживело психичко, 17% физичко и 5% сексуално партнерско насиље.⁵² У периоду 2010-2020.године од стране партнера или члана породице убијено је најмање 333 жена, а у готово сваком трећем случају претходно насиље било је пријављено некој од надлежних институција.⁵³

Графикон 16: Анкета о насиљу према женама у Србији

Графикон 17: Анкета о партнерском насиљу у Србији

⁵² Исто.

⁵³ Извештаји Мреже Жене против насиља, Фемицид – убиства жена у Србији, доступни су на: <https://www.zeneprotivnasilja.net/femicid-u-srbiji>

У повећаном ризику од родно заснованог насиља су жене из посебно осетљивих група, као што су жене са инвалидитетом, старије жене, Ромкиње, жене чији партнери имају зависност од алкохола или психоактивних супстанци, жене другачије сексуалне оријентације и родног идентитета, азиланткиње, жене жртве трговине људима и др.⁵⁴

Иако је законска обавеза свакога да пријави насиље у породици надлежној институцији (полицији, јавном тужилаштву, центру за социјални рад и здравственој установи), стопа пријављивања насиља према женама још увек је ниска: само 25% жена које су трпеле насиље од стране бившег партнера пријавило је насиље полицији, а 18% оних које су доживеле прогањање и свега 3% жена пријавило је полицији сексуално узнемиравање.⁵⁵

Наше друштво у великој мери је сазрело и постало свесно опасности од насиља у породици, а та зрелост на нормативном плану исказује се детаљним регулисањем мера заштите од насиља у породици чији је циљ да пружи нужну заштиту психичког и физичког интегритета члана породице изложеног актима насиља од стране другог члана породице. Са друге стране, изнета нормативна решења представљају само „врх леденог брега“ борбе против насиља у породици. Оно што се у пракси мора предузимати јесте то да се сви органи, не само суд и орган старатељства, удруже у заједничкој борби против овог проблема, како би се, не само осујетила узлазна линија насиља, већ како би се насиље у породици на широј основи представило као неприхватљиво, последично и у потпуности искоренило.

Деца жртве насиља

Деца жртве насиља и занемаривања су деца код којих постоји опасност да ће постати жртве или ако јесу жртве злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације, односно ако су им физичко, психичко или емоционално благостање и развој угрожени деловањем или пропустима родитеља, старатеља или друге особе која се о њима непосредно стара.

Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године („Службени гласник РС” бр 80/ 2020) дефинише насиље међу децом (назива се и вршњачко насиље) као намерну, свесну жељу да се узнемири/малтретира, застраши, нанесе повреда другој особи–вршњаку. Најчешћи облици вршњачког насиља су: вербално злостављање, отимање и уништавање ствари, присиљавање и уцењивање других да раде оно што им је наређено, батине и физичко повређивање, новчано уцењивање, претње оружјем и сексуално насиље, социјална изолација детета, исмевање, вређање.

Родно засновано насиље међу и над децом је сваки чин насиља над особом због рода, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета, а може да укључи родне предрасуде и дискриминацију (сексизам), родно укалупљивање и сексуалну објектификацију, сексуално узнемиравање, насиље у (раним) партнерским везама, насиље због сексуалне оријентације и родног идентитета и друге форме физичког,

⁵⁴ Исто.

⁵⁵ ОЕБС (2019) оп.цит.

сексуалног и психичког насиља заснованог на роду. Реч је о кршењу људских права и облику дискриминације које доводе или могу да доведу до физичке, сексуалне, психичке, односно финансијске повреде или патње за жртве, обухватајући и претње таквим делима, принуду или произвољно лишење слободе, било у јавности или у приватном животу.

УНИЦЕФ-ова студија Детерминанте и фактори насиља над децом у Србији (Издавач публикације УНИЦЕФ Србија, датум објаве публикације август 2017. године) пружа документоване увиде у оне аспекте насиља који до сада нису били у средишту политика посвећених превенцији и заштити деце—детерминанте и факторе који покрећу насиље ради дефинисања нових националних политика. Налази истраживања показују да је насиље према деци у Србији широко распрострањено у различитим облицима. Типови насиља према деци могу се поделити према две основе: врста повреде која се наноси детету и према контексту у коме се насиље одвија.

Према врсти повреде разликујемо: физичко, психолошко/емоционално, сексуално насиље, занемаривање које детету ускраћује задовољење потреба и спречава његов развој, експлоатацију (штетну употребу детета у сврхе профита, рада или сексуалних и других активности), принудни брак и структурно насиље.

Структурно насиље је посредно насиље уткано у друштвене структуре које одликују неједнакост и дискриминација, укључујући неравноправне могућности за образовање, здравствену заштиту или запошљавање, глад, сиромаштво, расизам, родну неравноправност, као и друге институционализоване форме неправде које наносе штету деци и спречавају њихов развој.

Врсте насиља разликујемо и у зависности од контекста у ком се насиље одвија:

- Насиље над дететом у породици обухвата све облике насиља којима је дете изложено у домаћинству и/или од чланова породице и сродника, укључујући и присуствовање насиљу између одраслих,
- Насиље у школи обухвата све облике насиља који се одвијају између деце, тзв. вршњачко насиље, као и насиље које према деци врше одрасли (наставно и/или ненаставно особље),
- Социјално насиље у школи- облици социјалног насиља у школи, односно понашања и злостављања деле се по нивоима, од првог до трећег нивоа и могу бити следећи:

Први ниво социјалног понашања односно социјалног насиља у школи и злостављања може бити добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина. Други ниво социјалног насиља у школи и злостављања може бити ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање. Трећи ниво социјалног насиља у школи и злостављања могу бити претње, изолација, малтретирање

групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других. Дакле, социјално насиље у школи међу вршњацима се дешава када неко искључује из групних активности, оговара, када се причају лажи о некој особи, или се наговарају други да се са том особом не друже,

- Насиље у институцијама обухвата све облике насиља који се одвијају према деци смештеној у резиденцијалне установе за бригу о деци (вршњачко као и насиље одраслих према деци),
- Дигитално насиље представља све облике насиља који се одвијају путем дигиталних средстава комуникације и на интернету,
- Насиље у заједници обухвата различите облике директног насиља које према деци врше непозната лица или познаници, али и структурне облике насиља који се манифестују као друштвено искључивање и дискриминација.

УНИЦЕФ са партнерима покреће од септембра 2022. године свеобухватну кампању за промовисање ненасилног васпитног дисциплиновања деце под мотом „Буди рука која воли и реч која соколи“.

У последњих 15 година све је мање деце у Србији која су изложена насилном дисциплиновању у својим домовима. Ипак, скоро половина (45%) деце узраста од једне до 14 година и даље доживљава телесно и психолошко кажњавање. Овакве васпитне методе најчешће се примењују код мале деце која већ у узрасту од 2 до 3 године добијају прве батине. Охрабрујуће је да је преко 90 % родитеља сагласно да насилна дисциплина није добра за дете. Она повређује и понижава дете, развија неповерење и несигурност, а непожељна понашања се неретко понављају јер ауторитет који се гради на страху и насиљу производи страх и насиље које дете преноси и на односе са другима, често током целог свог живота.

Раскорак између широко распрострањене свести о томе да насилна дисциплина није добра и чињенице да се и даље примењује, говори о томе да је родитељима данас више него раније потребна подршка у савладавању изазова родитељства и усвајању алтернативних, позитивних дисциплинских пракси.

Родно засновано насиље је широко распрострањено и у основним и средњим школама и проценат изложености различитим облицима родно заснованог насиља повећава се са узрастом. Више од једне трећине девојчица у VII и VIII разреду основне школе је било изложено физичком и сексуалном узнемиравању, а 48% ученица IV разреда основне школе трпеле су неки облик родно заснованог насиља, који се повећава и достиже 85% у VIII разреду.⁵⁶

⁵⁶Периман, Ј. Духачек Н. Перишић К. Богдановић, М. Духачек, Д. *Истраживање родно заснованог насиља у школама у Србији*, Београд: УНИЦЕФ, 2015. стр. 8. Доступно на: <https://www.unicef.org/serbia/media/5976/file/Istra%20C5%BEivanje%20rodno%20zasnovanog%20nasilja%20u%20C5%A1kolama%20u%20Srbiji.pdf>

„Чувам те“ је национална платформа за превенцију насиља у школама која омогућава деци да пријаве вршњачко насиље или неки други облик насиља на тој платформи.

Као посебан вид подршке и привременог збрињавања жртава насиља, Одлуком о социјалној заштити општине Пожега је предвиђена услуга привременог смештаја у прихватилиште за жртве насиља којом се обезбеђује привремени смештај лицима у случајевима акутног стања насиља у породици, којима су по сопственој процени или по процени надлежних органа угрожени безбедност, здравље и живот. Услуга се обезбеђује у ситуацијама акутног стања насиља у породици (наношење или покушај наношења телесне повреде, изазивање страха претњом, присиљавање или навођење на сексуални однос, ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима, вређање као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање). Овом услугом обезбеђује се смештај, исхрана, здравствена заштита, правна помоћ, саветовање и консултације, психо-социјална подршка, упућивање на оспособљавање за рад, упућивање и повезивање са другим службама у заједници.

Услуга привременог смештаја у прихватилиште за жртве насиља у породици обезбеђује се деци и ненасилном родитељу, жртвама породичног злостављања и занемаривања, над којима се насиље врши. Смештај у прихватилиште реализује се издавањем упута од стране Центра, довођењем од стране службених лица и самоиницијативним доласком. Услуга се пружа до успостављања другог одговарајућег облика заштите или оспособљавања за безбедан, самосталан живот и укључивање у заједницу, најдуже до 12 месеци. Изузетно, по истеку рока смештај може бити продужен по процени Центра и пружаоца услуге, у складу са законом.

8.5. Породични односи

Систем социјалне заштите пружа подршку породицама са нарушеним унутрашњим односима путем примене породично-правне заштите и уз превентивно пружање услуга социјалне заштите. Приликом пружања подршке у овим околностима, приоритетну улогу има најбољи интерес детета у породици, а подршка се претежно остварује пружањем саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга. Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге пружају се као вид подршке појединцима и породицама у кризи, ради унапређивања породичних односа, превазилажења кризних ситуација и стицања вештина за самосталан и продуктиван живот у друштву. Ове услуге обухватају интензивне услуге подршке породици која је у кризи; саветовање и подршку родитељима, хранитељима и усвојитељима; подршку породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју; одржавање породичних односа и поновно спајање породице; саветовање и подршку у случајевима насиља; породичну терапију; медијацију; СОС телефоне; активацију и друге саветодавне и едукативне услуге и активности.

8.6. Подршка одраслим особама без одговарајуће породичне подршке

Подршка одраслим особама без одговарајуће породичне подршке се првенствено пружа особама старосне доби преко 65 година чији капацитети су ослабљени услед старења и потребна им је одговарајућа помоћ у условима када подршка породице није доступна. Подршка овој групи корисника се обезбеђује пружањем услуга смештаја, дневног боравка и помоћи у кући.

Услуга породичног смештаја се пружа старијима ради одржавања или побољшања квалитета живота у околностима које су најближе породичним. Смештај у другу породицу у току 2022. и 2023. године није користио ниједан становник Општине.

Услуге домског смештаја се пружају особама са навршених 65 година живота које услед ограничених способности имају тешкоће да живе самостално, без целодневне неге, подршке и надзора.

Смештајем у прихватилиште за одрасла и старија лица кориснику се обезбеђује привремени смештај и осигурава безбедност, задовољење његових основних потреба, изналажење одрживих решења за кризне ситуације и приступ другим услугама. Овом услугом кориснику се обезбеђују смештај, исхрана, здравствена заштита, саветовање и консултације, психо-социјална подршка, повезивање са другим службама у заједници.

Корисници услуге могу бити: бескућници, лица затечена у скитњи и просјачењу; егзистенцијално угрожена лица без личних докумената, дезоријентисана, без утврђеног идентитета; жртве насиља и трговине људима; особе са подручја других општина/градова затечена без средстава за основне животне потребе, до повратка у место пребивалишта/боравишта; особе којима је из других разлога неопходан привремени смештај.

Смештај у прихватилиште за одрасла и старија лица реализује се издавањем упута од стране Центра, довођењем од стране службених лица и самоиницијативним доласком. Услуга се пружа до успостављања другог одговарајућег облика заштите или оспособљавања за безбедан, самосталан живот и укључивање у заједницу, најдуже до 12 месеци. Изузетно, боравак у прихватилишту за одрасла и старија лица може се продужити када за то постоје оправдани разлози, по процени Центра и пружаоца услуге, у складу са законом.⁵⁷

⁵⁷ Одлука о социјалној заштити („Сл. лист општине Пожега“ бр. 7/24)

ОДЕЉАК 9

Општи и посебни циљеви Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега

9.1. Општи циљ Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега

Општи циљ Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године је развијање интегралне и одрживе социјалне заштите којом се унапређују постојеће и развијају нове услуге у заједници у циљу побољшања квалитета живота рањивих група и појединаца, стварање једнаких могућности за самосталан живот и независност појединаца и подстицање социјалног укључивања у заједницу

9.2. Посебни циљеви Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега

1. Унапређење инклузије лица из рањивих група кроз успостављање нових и унапређење постојећих услуга социјалне заштите
2. Успостављање развијеног система транспарентности и информисаности о услугама и правима из области социјалне заштите и начину њиховог остваривања
3. Јачање и развој локалних капацитета у циљу ефикасне социјалне заштите

Шема 8: Посебни циљеви Стратегија развоја

9.3. Стратешки правци за ostvarивање циљева

- Јачање капацитета локалне самоуправе и свих актера система социјалне заштите;
- Очување и подизање квалитета постојећих услуга и развој нових услуга намењених рањивим групама грађана обезбеђивањем оптималног, нормативног и институционалног оквира;
- Развој ефикаснијег система социјалне заштите у коме ће потребе корисника бити адекватно задовољене уз плурализам услуга;
- Унапређење потенцијала пружаоца услуга кроз едукацију и оспособљавање стручних радника;
- Повећање разумевања и подршке локалне заједнице према посебно осетљивим друштвеним групама кроз промовисање вредности друштвене солидарности и једнаких могућности;
- Унапређено информисање о могућностима коришћења услуга социјалне заштите и правима корисника;
- Подстицање корисника и актера социјалне заштите за коришћење додатних извора (донације) ради обезбеђења континуитета и сигурности коришћења/пружања услуга и ostvarивања права;
- Побољшање друштвеног положаја породице као основне институције кроз афирмацију традиционалних породичних вредности и обезбеђивање различитих видова помоћи мерама популационе и социјалне политике.

ОДЕЉАК 10

SWOT анализа и приоритетне циљне групе

У циљу дефинисања циљева и планирања развоја система социјалне заштите општине Пожега у наредном периоду, при обради података добијених кроз процес консултација од стране кључних актера, као методолошки инструмент коришћена је SWOT анализа.

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу интерних (снаге и слабости) и екстерних фактора (могућности и претње). Ова анализа представља основу за стратешко планирање односно дефинисање будућих циљева, пројеката и мера.

Као приоритетне циљне групе на које у наредном периоду треба ставити фокус рада, препознате су следеће категорије становништва:

- Старија лица
- Деца и млади
- Особе са инвалидитетом
- Жртве насиља
- Роми
- Избеглице, интерно расељена лица и повратници по основу Споразума о реадмисији

За набројене категорије које су издвојене као приоритетне циљне групе, нужно је и стварање услова за унапређење запошљавања, као теже запошљивих група, кроз систем континуираних програма за њихово активно укључивање у процес рада, уз сарадњу са Националном службом за запошљавање, као и побољшање информисаности појединаца и послодаваца о програмима Националне службе за запошљавање у вези са субвенцијама, олакшицама и стимулисањем запошљавања социјално рањивих група. Сходно томе, проблем незапослености обухваћен је и разрађен у оквиру наведених циљних група.

10.1. Приоритетне циљне групе

10.1.1. Старија лица

Анализа стања циљне групе

Старење је процес током којег се догађају промене у различитим функцијама. Разликују се три основна вида старења: биолошки (успоравање и опадање у функцијама организма с временом), психолошки (промене у психичким функцијама и прилагођавању личности на старење), социјални (промене у односу појединца који стари и друштва у којем живи).

Циљ израде Стратегије је јачање породичних вредности и моралних норми, развијање међугенерациске солидарности (старији-млађима, млађи-старијима), те пружање могућности за здраво и активно старење.

Према резултатима пописа становништва из 2022. године у општини Пожега удео становника старијих од 60 година износи 33,28%, при чему је нешто већи проценат женског становништва 35,66% у односу на 30,86% мушког становништва. Од укупног броја старијих лица на територији наше општине знатно већи удео живи у сеоским подручјима (37,47%) у односу на градско насеље где живи њих 28,66%.

Графикон 17: Процентуални приказ удела старијих од 60 година живота у Општини Пожега

Према Извештају о напретку у остваривању Циљева одрживог развоја за 2021. годину који је приредио Републички завод за статистику, последњих година постоји значајан тренд опадања стопе ризика од сиромаштва у укупној популацији становништва, док је овај показатељ финансијског сиромаштва у порасту код дела популације старије од 55 година.⁵⁸

На задовољавање основних материјалних, здравствених и социјалних потреба грађана, а самим тим и на социјално благостање, првенствено утичу месечна новчана примања грађана. Према подацима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање из 2022. године у општини Пожега је било 7176 прималаца пензије, од тога 1324 инвалидских, 4531 старосних и 1321 породичних пензија.

⁵⁸ Извештај о напретку у остваривању Циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији (<https://www.stat.gov.rs/vesti/20230427-izvestaj-o-napretku-u-ostvarivanju-ciljeva-odrzivog-razvoja-do-2030-godine-u-republici-srbiji/?a=0&s=1801>)

Врста права Категорија	ИНВАЛИДСКА	СТАРОСНА	ПОРОДИЧНА	УКУПНО
Фонд запослених	1132	3220	1109	5461
Фонд пољопривредника	95	959	105	1159
Фонд самосталних делатности	81	316	89	486
Бивши војни фонд	16	36	18	70
УКУПНО	1324	4531	1321	7176

Табела 6: Број прималаца пензији у општини Пожега, на дан 31. децембар 2022.⁵⁹

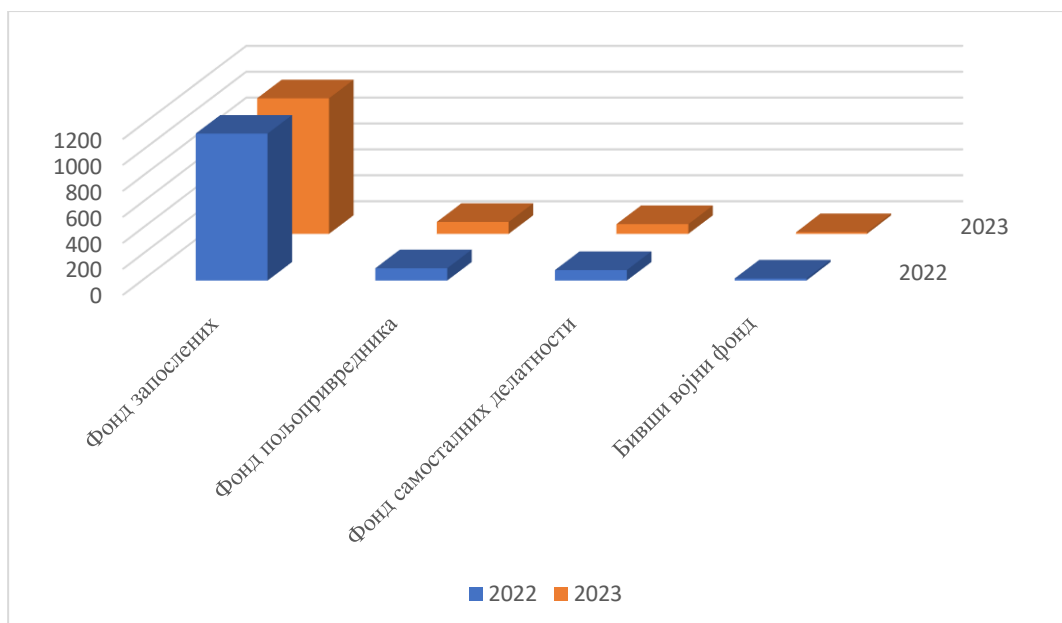
Према подацима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање из 2023. године у општини Пожега, било је незнатно мање прималаца пензије у односу на 2022. годину, и то 7 049, од чега 1226 инвалидских, 4545 старосних и 1278 породичних пензија.

Врсте права Категорија	ИНВАЛИДСКА	СТАРОСНА	ПОРОДИЧНА	УКУПНО
Фонд запослених	1046	3335	1070	5451
Фонд пољопривредника	92	823	102	1017
Фонд самосталних делатности	75	352	87	514
Бивши војни фонд	13	35	19	67
УКУПНО	1226	4545	1278	7049

Табела 7: Број прималаца пензије у општини Пожега на дан 31. децембар 2023.⁶⁰

⁵⁹ Извор: Фонд ПИО, април 2024.

⁶⁰ Исто

Графикон 18: Однос броја пензионера према врсти права/Категоријама у 2022. и 2023. години

Анализе годишњих извештаја о корисницима услуга Центра показују да су додаци за помоћ и негу другог лица и услуге смештаја доминантне методе за решавање егзистенцијалних проблема корисника старијих од 65 година.

У току 2022. године на евиденцији Центра је било 329 лица старијих од 65 година, при чему је било 191 жена и 138 мушкараца. У току године 36 корисника је остварило право на додатак за помоћ и негу другог лица, док је њих 48 остварило право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица. Током 2023. године забележен је нешто мањи број лица старијих од 65 година на евиденцији Центра (300), од чега су 174 жене и 126 мушкараца. Дошло је до повећања број корисника који су остварили право на додатак за помоћ и негу другог лица и тај број је у току 2023. године износио 74, док је 46 корисника остварило право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица.

У Домском одељењу за смештај старих и пензионера Пожега у току 2022. и 2023. године попуњеност смештајних капацитета је била 100% тј. 50 корисника, уз постојање листе чекања за пријем нових корисника.

У Домском одељењу је у току 2023. године од укупно 50 корисника примљено 40 нових корисника, што је за 14 корисника више у односу на 2022. годину. Од 40 новопримљених корисника, 15 су били мушкарци, а 25 жене. Од укупног броја нових корисника 24 корисника су била старости преко 80 година, 15 корисника старости од 65 до 79 година, док је реализован пријем једног корисника старости до 65 година.

Број новопримљених корисника у Домском одељењу Пожега у току 2023. године према полу и старости					
Пол		Старост			Укупно
мушки	женски	до 65 година	од 65 до 79 година	преко 80 година	
15	25	1	15	24	40

Табела 8: Број новопримљених корисника у Домском одељењу Пожега у току 2023. године

Током 2023. године било је 5 корисника којима је смештај престао услед повратка у своју породицу (претходне године 4 корисника) или који је напустио установу на свој захтев (претходне године 1 корисник), а преминуло је укупно 37 корисника (од чега 13 корисника старости између 65 и 79 година и 24 корисника старости преко 80 година).

Највећи број корисника на смештају у установи током 2023. године јесу, као и ранијих година, корисници који долазе из самачких домаћинстава (33), односно удовци (32) који чине више од половине смештених корисника. Два корисника су на смештај дошла као лица која су 2003. године прихваћена приликом распуштања избегличких колективних центара (избегла лица са подручја Републике Хрватске или Босне и Херцеговине која су накнадно, односно по смештају у установу, регулисала свој правни статус), док су још 2 корисника у установу смештена након напуштања других колективних смештаја.

Највећи број корисника, њих 12, се у установи налази од једне до две године што је приближан број као и у 2022. години. Следе корисници који се у установи налазе до 6 месеци/нови корисници и од 5 до 7 година (по 10 корисника), а затим од 7 до 11 месеци/такође нови корисници (9). Корисника који се на смештају налазе 3-4 године је троје, а по два корисника се на смештају налазе од 8 до 10 година као и преко 10 година (то су корисници који су на смештај дошли 2003. године када су прихваћени приликом распуштања избегличких колективних центара).

На смештају је највише породичних пензионера (17), одмах иза њих следе лични пензионери (16), затим издржавана лица (9), док је инвалидских пензионера 6. Наведени подаци указују да је 4/5 смештених корисника остварило неки вид пензије преко ПИО фонда. Тенденција која се уочава анализом ових података јесте повећан број корисника на смештају у установи који остварују примања преко Фонда ПИО. Ова тенденција присутна је неколико година уназад.

SWOT анализа

ЦИЉНА ГРУПА – СТАРИЈА ЛИЦА	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање националних и локалних стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о социјалној заштити општине Пожега...)</p> <p>Постојање институционалних капацитета тј. установа и организација које пружају услуге и подршку старијим лицима (Домско одељење за смештај старих и пензионера Пожега)</p> <p>Стручан кадар у установама социјалне заштите за рад са старијим лицима</p> <p>Повећана доступност здравствених услуга за старија лица кроз бесплатне превентивне прегледе</p> <p>Постојање удружења грађана за старија лица (Удружење пензионера општине Пожега и Удружење за спорт и рекреацију инвалида Пожега)</p>	<p>Недовољан број запослених стручних радника у установи социјалне заштите</p> <p>Недовољна информисаност старијих особа и чланова њихових породица о правима и услугама социјалне заштите</p> <p>Ограничена средства у буџету Општине за нове услуге и програме социјалне заштите старијих особа</p> <p>Непостојање Клуба за старије особе</p> <p>Непостојање Дневног боравка или Клуба за особе оболеле од деменције (Алцхајмерове болести, Паркинсонове болести и других облика деменција)</p> <p>Неповољна материјална ситуација старијих лица</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<p>Успостављање услуге помоћ у кући за старе и особе са инвалидитетом</p> <p>Развијање сервиса теренских услуга за старије особе којима је неопходна помоћ у свакодневном функционисању</p> <p>Развијање омладинског волонтеризма за пружање подршке старијим особама</p> <p>Повећање капацитета за пријем корисника у Домско одељење за смештај старих и пензионера Пожега</p> <p>Организовање циљаних здравствених прегледа старије популације у руралним подручјима</p> <p>Аплицирање за донаторска средства код домаћих и иностраних фондова за унапређење положаја старијих особа</p> <p>Иницијатива Министарства здравља за обнављање сеоских теренских амбуланти</p>	<p>Неповољни демографски трендови, старење становништва</p> <p>Недостатак финансијских средстава за подршку старијим особама</p> <p>Неповољна епидемиолошка ситуација</p> <p>Недостатак емпатије за старије особе</p>

Закључак о циљној групи

- Вредност индекса старења је висок и бележи се тренд пораста, што указује на процес старења становништва
- Старији од 60 година чине 33,28 % од укупног броја становништва општине Пожега
- Према Извештају о напретку Републике Србије у остваривању Циљева одрживог развоја за 2021. годину иако последњих година постоји значајн тренд опадања стопе ризика од сиромаштва у укупној популацији становништва, тај показатељ је у порасту код дела популације старије од 55 година
- Постојеће организације и удружења пензионера показују висок ниво самоорганизованости у погледу унапређења положаја старијих лица, али велики проблем у њиховом раду представља неадекватан простор и недовољна финансијска средства
- Неопходна је сарадња свих пружалаца услуга социјалне заштите са локалном самоуправом и другим партнерима у побољшању постојећих и развијању нових услуга социјалне заштите
- Повећава се број теже хронично оболелих и инвалидних старијих лица, па се њихове потребе и потребе особа са инвалидитетом преклапају у многим аспектима, због чега се препоручује јединствен приступ у планирању и пружању услуга овим двама групама, уз уважавање специфичних потреба појединаца
- Објављивање Јавног конкурса за доделу средстава из буџета општине Пожега за финансирање програма од јавног интереса у областима: друштвена бригаа о осетљивим групама, заштита лица са инвалидитетом и борачко-инвалидска заштита

Препоруке

- Побољшање квалитета и доступности постојећих услуга за старије особе
- Увођење нових услуга социјалне заштите за старија лица (помоћ у кући, дневни боравак)
- Интерсекторски приступ проблемима популације старијих лица
- Размена искустава и јачање сарадње са другим локалним заједницама ради ефикаснијег пружања подршке старијим лицима
- Јачање капацитета (организационих, људских и материјалних) организација и удружења старијих особа и пензионера
- Развијање свести и солидарности локалне заједнице о потребама старијих особа
- Успостављање ефикаснијег система информисања старијих особа о њиховим правима
- Развијање равноправног положаја старијих лица из сеоских и градског подручја о доступности права и услуга социјалне заштите

10.1.2. Деца и млади

Анализа стања циљне групе

Систем социјалне заштите деце у Србији, у складу са основним принципима Конвенције УН о правима детета и начелима на којима се заснивају релевантни закони у Републици Србији, а посебно Породични закон, Закон о социјалној заштити и Закон о финансијској подршци породици са децом, оријентисан је на остваривање минималне материјалне сигурности и независности, отклањање последица социјалне искључености и превенцију и санирање последица злостављања, занемаривања и експлоатације.

Удео деце која користе услуге система социјалне заштите је континуирано висок. У току 2022. године у општини Пожега на евиденцији Центра налазило се 251 дете и 87 младих. Тај број је знатно мањи у 2023. години када се на евиденцији Центра налазило 166 деце и 79 младих.

У наредној табели је приказан број деце и младих у току 2022. године који су на евиденцији Центра према узрасту и врсти поступака.

Корисничке групе	Узраст				Укупно
	0-2	3-5	6-14	15-17	
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	1	0	4	8	13
Деца жртве насиља и занемаривања	0	3	2	1	6
Деца са неадекватним родитељским старањем	1	0	2	0	3
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	0	0	2	13	15
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	7	18	38	5	68
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	3	4	53	18	78
Деца ОСИ	6	6	26	24	62
Деца у поступцима одређивања личног имена	0	0	0	0	0
Деца у поступцима располагања имовином	0	1	2	3	6
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0	0	0	0	0
Деца жртве трговине људима	0	0	0	0	0
Деца страни држављани без пратње	0	0	0	0	0
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	0	0	0	0	0
Деца повратници/из реадмисије	0	0	0	0	0
Остала деца	0	0	4	2	6
Укупно	18	32	133	74	257

Табела 9: Број младих према узрасту и врсти поступака 2022 год.

У наредној табели је приказан број деце и младих у току 2023. године који су на евиденцији Центра према узрасту и врсти поступака.

Корисничке групе	Узраст				Укупно
	0-2	3-5	6-14	15-17	
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	1	0	6	5	12
Деца жртве насиља и занемаривања	0	3	4	0	7
Деца са неадекватним родитељским старањем	1	3	5	0	9
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	0	0	3	17	20
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	7	11	26	5	49
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	4	10	16	3	33
Деца ОСИ	2	7	22	6	37
Деца у поступцима одређивања личног имена	1	0	0	0	1
Деца у поступцима располагања имовином	0	0	4	3	7
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0	0	0	0	0
Деца жртве трговине људима	0	0	0	0	0
Деца страни држављани без пратње	0	0	0	0	0
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	0	0	0	0	0
Деца повратници/из реадмисије	0	0	0	0	0
Остала деца	0	0	4	1	5
Укупно	16	34	90	40	180

Табела 10: Број младих према узрасту и врсти поступака 2023 год.

Као вид подршке деци и младима, Центар примењује мере сталне и привремене старатељске заштите, као и мере надзора над вршењем родитељског права.

У току 2022. године донето је 10 решења о примени сталне старатељске заштите. Од тог броја седморо деце је узраста од 15 до 17 година, а троје узраста од 6 до 14 година. У 6 случајева старатељ је физичко лице, док је Центар непосредно обављао ову улогу у 4 случаја. Деца која се налазе под старатељском заштитом најчешће су смештана у хранитељске породице (6), затим у сродничке породице (2) и на домски смештај (2). Донето је једно решење о престанку мере сталне старатељске заштите јер је малолетни штићеник навршио 18 година.

Током 2023. године донето је 8 решења о примени сталне старатељске заштите, од тог броја за петоро деце узраста од 15 до 17 година и за троје деце узраста од 6 до 14 година. Као и током претходне године у 6 случајева је за старатеља постављено физичко лице, а у 2 случаја Центар је непосредно обављао ову улогу. Деца под сталним старатељством су углавном смештена у хранитељске породице (4), док се у сродничким породицама и на домском смештају налази по двоје деце. За разлику од 2022. године, у 2023. години није донето ниједно решење о престанку сталне старатељске заштите.

Такође, у току 2022. године двоје деце се налазило под привременим старатељством услед неадекватног родитељског старања. У једном случају за старатеља је постављено физичко лице, а у другом је Центар непосредно вршио ту дужност. Оба детета су смештена у сродничку породицу.

У току 2023. године у односу на троје деце је примењена мера привремене старатељске заштите и то у два случаја услед неадекватног родитељског старања и једном услед спречености родитеља да врше родитељску дужност. У два случаја Центар је непосредно обављао дужност старатеља, а деца су смештена у сродничку породицу односно сродничку хранитељску породицу.

У току 2022. године једно дете, узраста до 2 године, је услед неадекватног родитељског старања измештено из биолошке породице и смештено код сродника, док у 2023. години није било деце издвојене из биолошких породица.

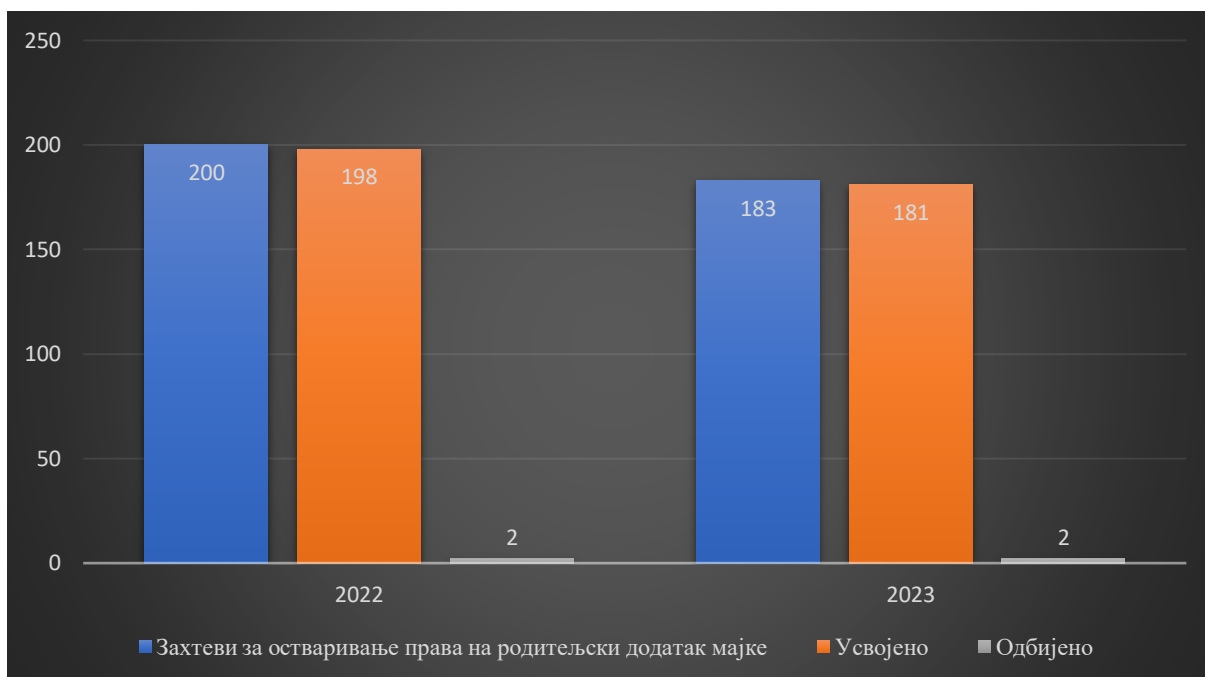
Када су у питању мере надзора над вршењем родитељског права, Центар је меру превентивног надзора над вршењем родитељског права применио у 7 случајева током 2022. године, што је знатно више у односу на 2023. годину када је само у једном случају изречена мера превентивног надзора. У току 2022. и 2023. године Центар ниједном није изрекао меру корективног надзора над вршењем родитељског права.

Додатни вид подршке деци и младима без одговарајућег родитељског старања јесу и услуге смештаја. У току 2022. године није донето ниједно ново решење о упућивању детета на породични смештај. На крају исте године ову услугу је користило шесторо деце, њих четворо узраста од 15 до 17 година и двоје узраста од 6 до 14 година.

У 2023. години донето је једно решење о упућивању детета узраста до две године на породични смештај и то у сродничку хранитељску породицу услед неадекватног родитељског старања. На крају године услугу породичног смештаја је користило петоро деце, једно дете узраста до две године, затим двоје деце узраста од 6 до 14 година и двоје деце узраста од 15 до 17 година. У току 2022. и 2023. године није било деце којој је прекинут породични смештај.

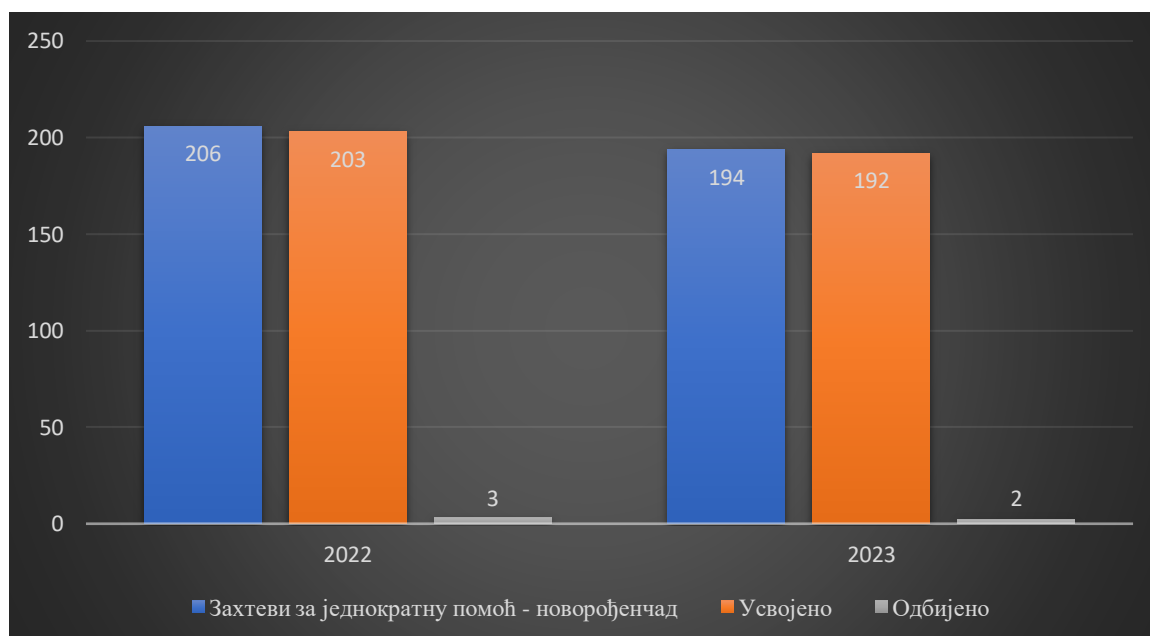
На крају 2022. године услугу домског смештаја је користило једно дете узраста од 15 до 17 година, а није било нових корисника ове услуге током године. Такође, ни 2023. године није било нових корисника услуге домског смештаја, а на крају исте године услугу је користило двоје деце узраста од 15 до 17 година.

Општинској управи Пожега, у 2022. години поднето је 200 затева за остваривање права на родитељски додатак мајке, од којих је 198 усвојено док су 2 захтева одбијена. У 2023. години поднето је 183 затева за остваривање права на родитељски додатак мајке, од којих је 181 усвојен, док су 2 захтева одбијена.

Графикон 18: Затеви за остваривање права на родитељски додатак мајке у 2022 и 2023. години⁶¹

У 2022. години поднето је 206 захтева за једнократну помоћ породици за новорођенчад, од којих је 203 решено позитивно, док су 3 захтева одбијена, а у 2023. години поднето је 194 захтева за једнократну помоћ породици за новорођенчад, од којих је 192 решено позитивно, док су 2 захтева одбијена.

Графикон 19: Захтеви за једнократну помоћ породици за новорођенчад у 2022 и у 2023. години⁶²

Право на дечији додатак у 2022. години у општини Пожега је остварило 521 дете. Основни износ дечијег додатка су користила 143 детета. Увећани износ ове врсте новчане

⁶¹ Извор: Општинска управа Пожега

⁶² Исто

помоћи, који је намењен једнородитељским породицама користило је 107 деце, док је увећани износ намењен старатељима односно родитељима деце са сметњама у развоју и деце са инвалидитетом, примало 36 деце. Број деце, корисника новчане социјалне помоћи који су остварили право на дечији додатак је 15.

Право на дечији додатак закључно са децембром 2023. године у општини Пожега је остварило 427 деце. Основни износ дечијег додатка је користило 141 дете. Увећани износ ове врсте новчане помоћи, који је намењен једнородитељским породицама користило је 108 деце, док је увећани износ намењен старатељима односно родитељима деце са сметњама у развоју и деце са инвалидитетом, примало 33 детета.

Број деце, корисника новчане социјалне помоћи који су остварили право на дечији додатак је 17.

Графикон 20: Број деце која су остварила право на дечији додатак у 2022 и 2023. години⁶³

Центар је у току 2022. године спровео 28 процена у поступцима за вршење родитељског права и 22 процене споразумних предлога родитеља о међусобном регулисању вршења родитељског права. Ове врсте процена се, по правилу, раде по налогу суда који одлучује о разводу брака и уређењу односа између супружника који се разводе. У 42 случаја Центар је доставио налаз и стручно мишљење у поступцима вршења родитељског права, у 7 случајева ради регулисања личног односа детета и родитеља, а у једном случају ради лишења родитељског права.

У току 2023. године Центар је спровео 24 процене у поступцима за вршење родитељског права и 16 процена споразумних предлога родитеља о вршењу родитељског права. Центар је доставио 36 налаза и стручних мишљења у поступцима вршења родитељског права, 5 ради регулисања личног односа детета и родитеља и 1 налаз и стручно мишљење за кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета.

⁶³ Извор: Општинска управа Пожега

Графикон 21: Број спроведених процена ради регулисања одитељског права у 2022 и 2023. години⁶⁴

Одлуком о социјалној заштити општине Пожега, као вид материјалне подршке деци и младима из материјално угрожених породица, предвиђени су следећи видови подршке:

- једнократна помоћ у новцу и у натури;
- набавка уџбеника за школу;
- бесплатна ужина у ђачкој кухињи;
- право на регресираан превоз за ученике средњих школа.

Као вид новчане подршке деци са сметњама у развоју предвиђен је додатак за помоћ и негу другог лица. Право на овај додатак има дете коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе. Број деце који је у току 2022. године био обухваћен правом на додатак за помоћ и негу другог лица је 38, а у току 2023. године тај број је износио 37.

Поред основног додатка за помоћ и негу другог лица, систем социјалне заштите препознаје и увећани додатак. Право на увећани додатак имају деца са сметњама у развоју за које је утврђен инвалидитет од 100% по једном основу или органски трајни поремећај неуролошког и психичког типа. Такође, увећани додатак могу да користе деца са вишеструким сметњама код којих је утврђен инвалидитет од по 70 и више процената по најмање два основа. Право на увећани додатак је остварило двадесетдвоје (22) деце у току 2022. године, а у 2023. години ово право је остварило двадесеттроје (23) деце.

⁶⁴ Извор: Центар за социјални рад Пожега

Деца и млади са сметњама у развоју

Интерресорна комисија у Општинској управи Пожега основана је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник Републике Србије“ број 88/17, 27/18-др.закон, 10/19,6/20, 129/21 и 92/23) и Правилником о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Службени Гласник РС“ број 63/10).

Инклузивно образовање подразумева једнако право и доступност образовно-васпитног система за свако дете, без дискриминације, уз обезбеђивање потребне подршке у складу са потребама и индивидуалним начином функционисања детета. Према подацима Интерресорне комисије, у току 2022. године донето је 39 мишљења о потреби за додатном подршком деци са сметњама у развоју у образовном систему, а у 2023. године донето је 23 мишљења о потреби за додатном подршком деци са сметњама у развоју у образовном систему.

Одлуком о социјалној заштити општине Пожега предвиђене су дневне услуге у заједници којима се подржава боравак корисника у породици и непосредном окружењу, као што су дневни боравак за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом и услуга личног пратиоца детета, затим услуге смештаја (прихватилиште за децу и младе, предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју), услуге подршке за самосталан живот (персонална асистенција) и иновациона услуга (Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом).

У општини Пожега није успостављена услуга дневног боравак за децу и младе.

Током 2022. године услугу личног пратиоца је користило 23 деце, што је и максималан капацитет обухвата корисника, услед чега је формирана листа чекања. Од септембра 2023. године повећан је обухват корисника и услугу лични пратилац детета је користило 26 деце, а од новембра исте године тај број је повећан на 28 корисника. Од фебруара 2024. године још један корисник је укључен у услугу, тако да укупан број деце и младих који користе услугу личног пратиоца износи 29 корисника.

Графикон 22: Кретање броја корисника услуге лични пратилац 2022-2024. године

Услуга персоналне асистенције је уведена на територији општине Пожега у новембру 2023. године и њоме је обухваћен један корисник.

Деца и млади са проблемима у понашању

На евиденцији Центра се на крају 2022. године налазило троје малолетника са проблемима у понашању, од који је 1 новоевидентирани корисник узраста од 16 до 17 година. Такође, и у току 2023. године на евиденцији Центра је било троје малолетника са проблемима у понашању (сва три корисника су новоевидентирана) узраста до 14 година.

У току 2022. године евидентиран је укупно 21 малолетник у сукобу са законом, од којих су 4 пренета, 2 реактивирани, а 15 нових корисника. У укупном броју малолетника у сукобу са законом, највише је њих узраста од 18 до 20 година (11 корисника), а затим узраста од 16 до 17 година (8 корисника). Три малолетника су евидентирана са рецидивом односно поновљеним кривичним делима.

У току 2023. године је евидентирано незнатно више малолетника у сукобу са законом (24), од којих је 6 пренетих корисника, 1 реактивирани и 17 новоевидентираних корисника. Од укупног броја, највише малолетника у сукобу са законом је узраста од 16 до 17 година (14 корисника), затим узраста од 18 до 20 година (8 корисника) и на крају узраста од 14 до 15 година (2 корисника). Пет малолетника је евидентирано са поновљеним кривичним делима.

Број малолетника у сукобу са законом на евиденцији ЦСР Пожега у току 2022. и 2023. године				
	Пренети корисници	Реактивирани корисници	Нови корисници	Укупно
2022. година	4	2	15	21
2023. година	6	1	17	24

Табела 11: Број малолетника у сукобу са законом на евиденцији ЦСР Пожега у току 2022. и 2023.

Васпитни налог је посебна мера која нема карактер кривичне санкције. У току 2022. године изречена су 3 васпитна налога и то мера укључивања, без накнаде, у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја, а слична ситуација је била и током 2023. године када је иста мера изречена према 2 малолетника.

Током 2022. године према 7 малолетних извршилаца кривичних дела изречене су кривичне санкције. Изречена су 4 судска укора и 3 мере појачаног надзора и то једна мера појачаног надзора од стране родитеља, усвојитеља или старатеља и две мере појачаног надзора од стране органа старатељства. Заводске мере нису примењиване у току 2022. године, а изречена је једна мера безбедности према старијем малолетнику и то обавезно психијатријско лечење на слободи. Током године укупно је покренуто 12 прекршајних поступака према малолетницима.

У току 2023. године према 11 малолетника који су извршили кривична дела изречене су кривичне санкције и то 8 судских укора и 3 мере појачаног надзора (једна мера појачаног надзора од стране родитеља, усвојитеља или старатеља и две мере појачаног надзора од стране органа старатељства). Заводске мере и мере безбедности

нису изрицане у току године. Током 2023. године укупно је покренуто 17 прекршајних поступака према малолетним учиниоцима кривичних дела.

SWOT анализа

ЦИЉНА ГРУПА – ДЕЦА И МЛАДИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање националних и локалних стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о социјалној заштити општине Пожега...)</p> <p>Успостављене услуге подршке деци и младима са сметњама у развоју-лични пратилац и персонални асистент</p> <p>Развијен омладински волонтеризам (Црвени крст Пожега, школе)</p> <p>Обучен стручни кадар за рад са децом и младима</p> <p>Постојање добре сарадње између установа и невладиног сектора</p> <p>Постојање различитих културних програма и активности за децу и младе</p> <p>Бесплатни уџбеници за све ученике основних школа</p>	<p>Непостојање институционалног оквира омладинске политике (Канцеларија за младе)</p> <p>Непостојање Локалног акционог плана за младе</p> <p>Недовољан број запослених стручних радника у институцијама и организацијама које се баве децом и младима</p> <p>Није развијена ниједна услуга за рад са децом и младима у сукобу са законом</p> <p>Неравноправни услови за запошљавање младих и започињање сопственог бизниса</p> <p>Недовољно превентивних програма о здрављу деце и младих</p> <p>Најчешћа ризична понашања младих: пушење, злоупотреба алкохола и дрога, зависност од рачунара, игрица, интернета, кладионица, незаштићен секс, насиље, неадекватна физичка активност и неадекватна исхрана</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<p>Унапређење услуге лични пратилац детета и услуге персонална асистенција</p> <p>Конкурси Националне службе за запошљавање за младе („Моја прва плата“)</p> <p>Организовање едукација и радионица у циљу превенције малолетничке деликвенције и ризичних понашања</p> <p>Унапређење рада Савета за младе као кључног механизма за побољшање положаја младих</p>	<p>Недовољна сензибилност друштвене заједнице за потребе и проблеме деце и младих</p> <p>Недовољна посвећеност менталном здрављу младих - различите тешкоће адолесцентног периода</p> <p>Превелика изложеност дигиталним садржајима и интернет насиљу</p> <p>Потенцијално штетни медијски садржаји (насиље, рекламе, стереотипи или порнографија)</p>

Закључак о циљној групи

- Недовољан број обука стручних радника којима би се унапредиле вештине и знања за рад са децом и младима
- Повећан обухват услугом лични пратилац детета
- Реализована услуга персонална асистенција
- Уведена услуга Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом
- Подршка општине Пожега деци са сметњама у развоју кроз пројекат Учимо сви заједно, (формирање Интерсекторског тима за унапређење инклузије, организовање трибина намењених родитељима деце са сметњама у развоју, опремање инклузивног кутка...)
- Објављивање јавног конкурса за доделу средстава из буџета општине Пожега за финансирање програма од јавног интереса у областима: друштвена брига о деци и младима, друштвена брига о осетљивим групама и заштита лица са инвалидитетом

Препоруке

- Унапређење компетенција запослених у институцијама које се баве децом и младима
- Оснивање Канцеларије за младе која би се бавила потребама младих
- Унапређење знања и вештина актера омладинске политике за активно учешће у друштвеним процесима (лидерске вештине, стратешки, организациони, волонтерски, пројектни менаџмент, упознавање са правним регулативама, управљање развојним процесима и сл.)
- Подстицање активне сарадње између различитих фактора који утичу на положај младих (савет за родитеље, запослени у школама, психолошко-педагошке службе и сл.)
- Предузимање превентивних програма и активности кроз едукације у виду стручних састанака, радионица, трибина, стручних скупова, семинара

10.1.3. Особе са инвалидитетом

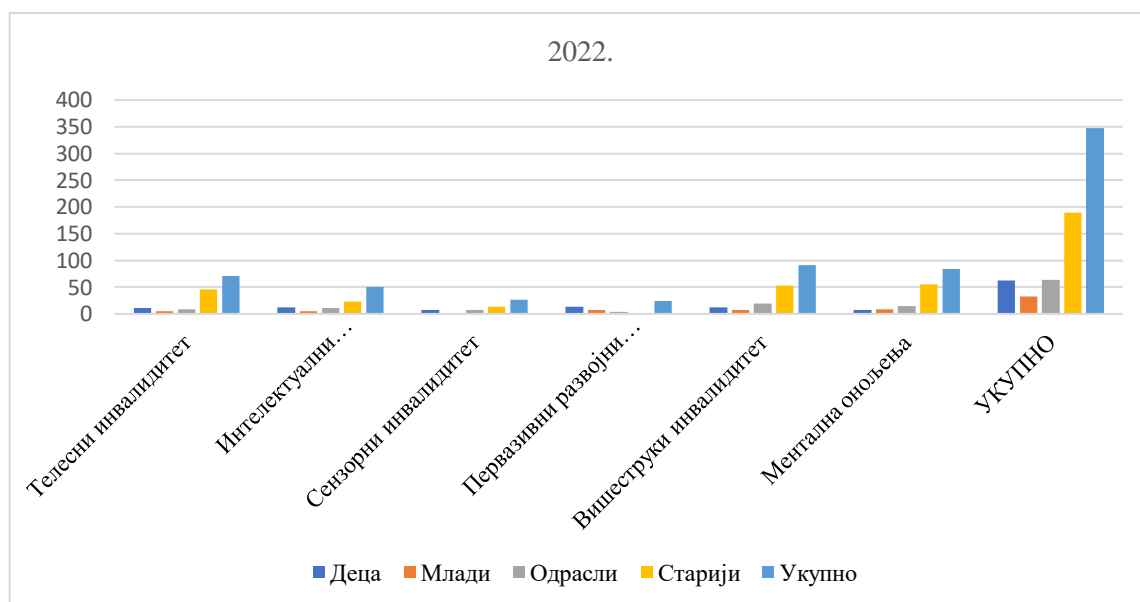
Анализа стања циљне групе

Циљ Стратегије је и побољшање свеукупног друштвеног и економског положаја особа са инвалидитетом у општини Пожега и њихово равноправно учешће у друштву, путем уклањања препрека у области приступачности, партиципације, једнакости, запошљавања, образовања и обуке, социјалне заштите, здравства и других аспеката који доприносе изједначавању њихових могућности и остваривању инклузије.

Током 2022. године на евиденцији Центра било је укупно 348 особа са инвалидитетом. Од укупног броја највише је старијих (190), затим одраслих (64) и деце (62) и на крају младих (32). Приближно исти број особа са инвалидитетом се налазио на евиденцији Центра и у току 2023. године (325), при чему је највише било старијих лица (152), затим одраслих (110), деце (37) и на крају младих (26).

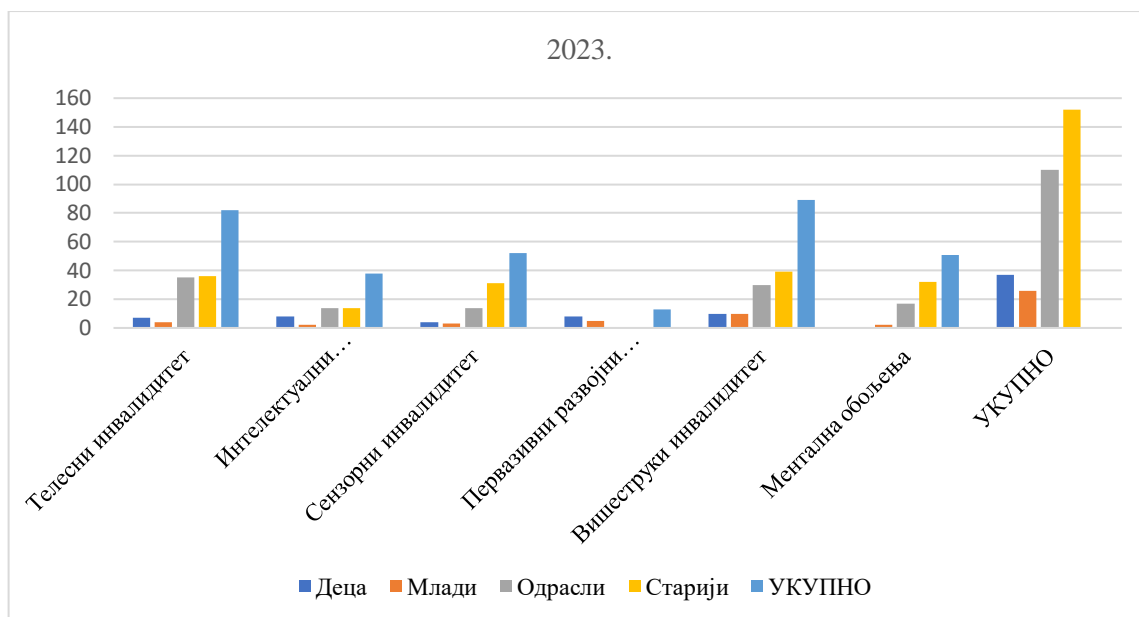
Број особа са инвалидитетом у ЦСР у току 2022. и 2023. године према врсти инвалидитета и старости										
	2022. година					2023. година				
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	Укупно	Деца	Млади	Одрасли	Старији	Укупно
Телесни инвалидитет	11	5	9	46	71	7	4	35	36	82
Интелектуални инвалидитет	12	5	11	23	51	8	2	14	14	38
Сензорни инвалидитет	7	0	7	13	27	4	3	14	31	52
Первазивни развојни поремећаји	13	7	4	0	24	8	5	0	0	13
Вишеструки инвалидитет	12	7	19	53	91	10	10	30	39	89
Ментална обољења	7	8	14	55	84	0	2	17	32	51
Укупно	62	32	64	190	348	37	26	110	152	325

Табела 12: Број особа са инвалидитетом у ЦСР у току 2022. и 2023. године⁶⁵

Графикон 23: Број особа са инвалидитетом у 2022. години

⁶⁵ Извор: Центар за социјални рад Пожега, април 2024.

Графикон 24: Број особа са инвалидитетом у 2023. години

У току 2022. године било је укупно 86 поднетих захтева за остваривање права на додатак за помоћ и негу другог лица, од којих је донето 36 решења о признавању права. Такође, поднето је и 114 захтева за остваривање права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, од којих је донето 48 решења о признавању права. И у току 2023. године забележен је исти број поднетих захтева (86) за остваривање права на додатак за помоћ и негу другог лица, од којих је донето 74 решења о признавању права. Поднето је и 86 захтева за остваривање права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, од којих је донето 46 решења о признавању права.

Као вид подршке особама са инвалидитетом, Центар покреће одређене поступке и примењује мере породично-правне заштите. У току 2022. године поднета су 2 предлога за лишавање пословне способности од стране Центра, оба предлога за потпуно лишавање пословне способности. На крају исте године укупно је 35 особа лишено пословне способности, од којих је само једна делимично лишена пословне способности. Током 2023. године поднет је 1 предлог за потпуно лишавање пословне способности од стране Центра. На крају године 26 одраслих лица је потпуно лишено пословне способности, док су 2 одрасла лица делимично лишена пословне способности.

Особе које су лишене пословне способности стављају се под старатељску заштиту. У 2022. години од укупно 35 лица која су лишена пословне способности, Центар је непосредно обављао улогу старатеља за 7 особа, а за 28 особа је одредио физичко лице за старатеља. Највише особа је смештено у установе социјалне заштите (18), затим у сродничку породицу (9), по 3 особе су смештене у сродничку хранитељску породицу или живе у самачком домаћинству и две особе су смештене у другу хранитељску породицу.

Током 2023. године 34 лица су лишена пословне способности и стављена под сталну старатељску заштиту, при чему је Центар непосредно обављао улогу старатеља за 8 особа, а за њих 26 је поставио физичко лице као старатеља. Међу особама које су лишене пословне способности највише њих се налази на домском смештају (16), затим

у сродничкој породици (11), па у сродничкој хранитељској породици и у самачком домаћинству (3) и на крају у другој хранитељској породици (1).

Привремена старатељска заштита која се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса лица без претходне одлуке суда о лишавању пословне способности, одређена је током 2022. године у 7 случајева. Центар је у 6 случајева привремено старатељство поверио физичким лицима, а у једном случају непосредно обављао ту улогу. У току 2023. године ова мера је примењена у 5 случајева, при чему је Центар непосредно обавља улогу старатеља у 3 случаја, а у 2 случаја је привремено старатељство поверио физичким лицима.

Према подацима Националне службе за запошљавање, у општина Пожега на евиденцији незапослених лица се налази 56 особа са инвалидитетом, од чега су 32 жене.

Општинској управи Пожега, у 2022. години поднето је и усвојено 44 захтева за бесплатно коришћење паркинг места за особе са инвалидитетом, а у 2023. години поднето је и усвојено 45 захтева за бесплатно коришћење паркинг места за особе са инвалидитетом.

SWOT анализа

ЦИЉНА ГРУПА – ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање националних и локалних стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о социјалној заштити општине Пожега...)</p> <p>Постојање организација за особе са инвалидитетом (Друштво за церебралну и дечју парализу Пожега, Друштво за спорт и рекреацију инвалида Пожега)</p> <p>Постојање лиценцираних пружалаца услуга за особе са инвалидитетом (лични пратилац детета, персонална асистенција)</p> <p>Успостављена сарадња између организација особа са инвалидитетом, Општине, Центра за социјални рад и других релевантних установа</p>	<p>Неадекватна приступачност објектима, установама, јавним предузећима за особе са инвалидитетом (непостојање рампи, лифтова...)</p> <p>Недовољан број запослених стручних радника у установама и организацијама које пружају услуге особама са инвалидитетом</p> <p>Непостојање дневног боравка за особе са инвалидитетом</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<p>Успостављање услуге Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом</p> <p>Повећање доступности и приступа информацијама (Брајево писмо, веб приступачност, тумач знаковног језика)</p> <p>Повећање броја приступних рампи и лифтова за особе са инвалидитетом</p> <p>Унапређење здравствене заштите особа са инвалидитетом</p> <p>Израда информативно-едукативног водича о правима и услугама доступним особама са инвалидитетом</p> <p>Аплицирање за пројекте који се односе на инклузију особа са инвалидитетом</p> <p>Креирање програма/пројеката у циљу пружања подршке особама са инвалидитетом</p>	<p>Недовољна сензибилност друштвене заједнице о потребама особа са инвалидитетом</p> <p>Недовољна финансијска средства за рад удружења особа са инвалидитетом</p> <p>Недовољна заступљеност особа са инвалидитетом у јавним службама и другим институцијама</p>

Закључак о циљној групи

- Инвалидитет је сложен друштвени феномен који задире у све области савременог живота и изискује мултисекторски приступ и сарадњу различитих органа власти, локалне самоуправе, цивилног сектора и особа са инвалидитетом и њихових организација
- Заштита особа са инвалидитетом је један од најосетљивијих и најспецифичнијих елемената друштвено-развојне, економске и социјалне политике
- Обезбеђена паркинг места за особе са инвалидитетом
- Недовољно обезбеђена приступачност особама са инвалидитетом стамбеним објектима, јавним установама, радним срединама, саобраћајницама, јавном превозу...
- Компликоване процедуре за добијање ортопедских помагала и приступних рампи

Препоруке

- Неопходно је радити на унапређењу физичке приступачности за особе са инвалидитетом (приступне рампе, лифтови, прилагођени тоалети и сл.)
- Константно информисање и подизање нивоа свести друштва о питањима инвалидитета, равноправности и остваривању права особа са инвалидитетом
- Побољшавање постојећих и стварање нових могућности за особе са инвалидитетом у уживању свих грађанских, политичких, здравствених, образовних, економских, социјалних, културних и других права у локалној заједници
- Одржавање едукативних трибина из области заштите особа са инвалидитетом
- Подизање нивоа свести друштвене заједнице о потребама особа са инвалидитетом
- Пружање саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга особама са инвалидитетом

10.1.4. Жртве насиља

Анализа стања циљне групе

Жртва насиља у породици је лице које је изложено чину насиља у породици. Упркос чињеници да су жене чешће жртве насиља у породици, мушкарци, деца, старије особе и лица са ограниченим способностима такође могу бити жртве насиља у породици. Породично насиље може да утиче на сваког, без обзира на пол, узраст, вероисповест, родни идентитет, сексуалну оријентацију, етничку, политичку припадност или други статус.

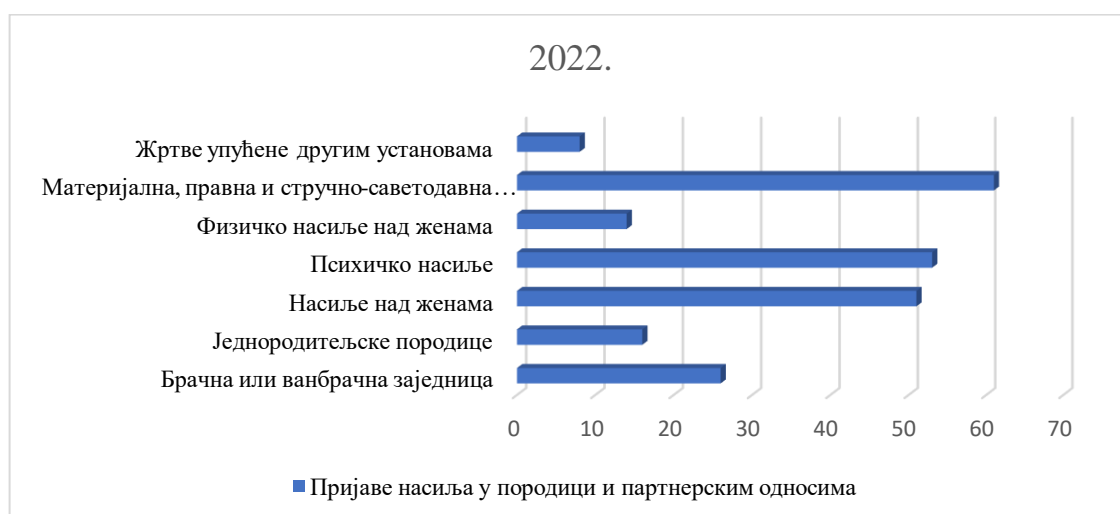
Спречавање насиља у породици састоји се од скупа мера којима се открива да ли прети непосредна опасност од насиља у породици и скупа мера које се примењују када је непосредна опасност откривена.

У току 2022. године Центар је евидентирао 6 пријава у којима су деца означена као жртве насиља. У 3 случаја насиље се догодило у једнородитељској проширеној породици, у 2 случаја у потпуној биолошкој породици, а једна пријава се односила на једнородитељску породицу. Пет пријава је поднето због емоционалног насиља, а једна због физичког. У свих 6 случајева Центар је предузео поступке пружања материјалне, правне или стручно- саветодавне подршке и помоћи. У току године Центар није покретао поступке за потпуно или делимично лишавање родитељског права, као ни поступке за изрицање мере заштите од насиља у породици.

Током 2023. године евидентирано је 9 пријава насиља у којима су деца била жртве насиља, од чега се у 5 случајева насиље догодило у једнородитељској проширеној породици, у 3 случаја у потпуној биолошкој породици и једном у једнородитељској породици. Седам пријава се односило на емоционално насиље, а две на физичко насиље. У свих 9 случајева Центар је предузео поступке пружања материјалне, правне или стручно- саветодавне подршке и помоћи детету. Као ни претходне године, ни у 2023. години Центар није покретао поступке за лишавање родитељског права, као ни поступке за изрицање мере заштите од насиља у породици.

Током 2022. године евидентирана је једна пријава вршњачког насиља, а у 2023. години евидентиране су 4 пријаве.

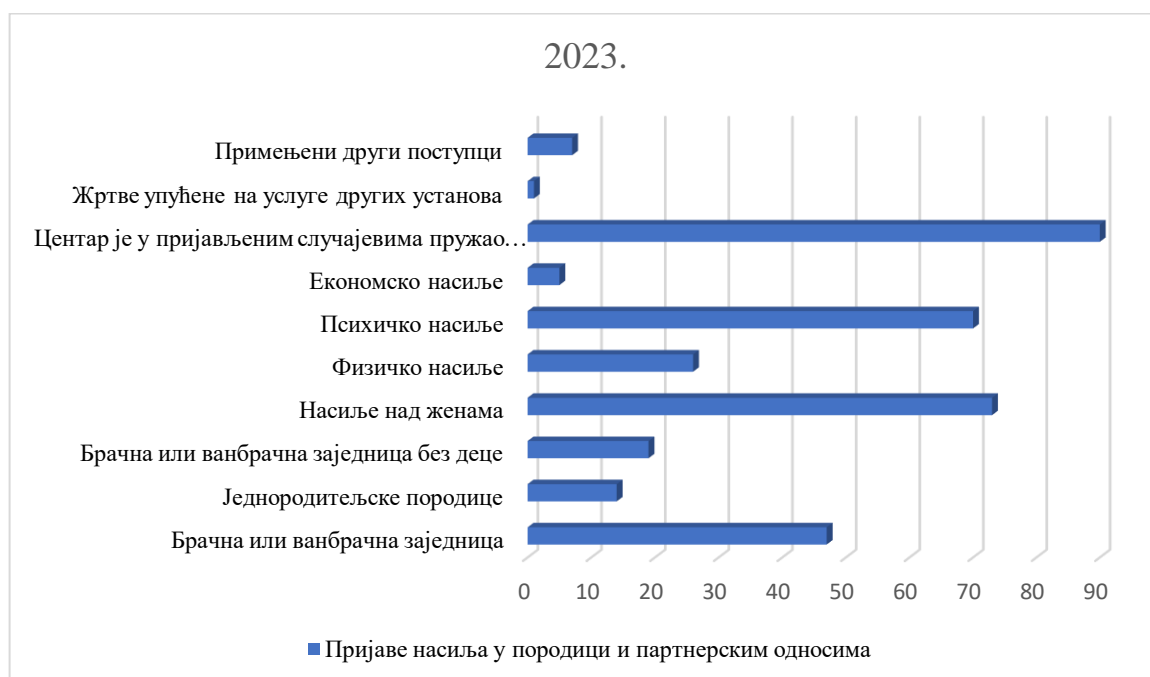
Центар је током 2022. године евидентирао 67 пријава насиља у породици и партнерским односима. Највише пријава насиља је било у брачној или ванбрачној заједници са биолошком децом (26), а затим у једнородитељским породицама (16). Жене су биле жртве насиља у знатно већем броју (51 случај), а највећи број пријава односио се на психичко (53) и физичко насиље (14). Центар је у пријављеним случајевима насиља доминантно пружао материјалну, правну и стручно-саветодавну подршку жртвама насиља и то 61 пут током године, а у 8 случајева жртве насиља су упућиване на услуге других одговарајућих установа.

Графикон 25: Број пријава насиља у породици и партнерским односима у 2022. години⁶⁶

⁶⁶ Извор: Центар за социјални рад Пожега

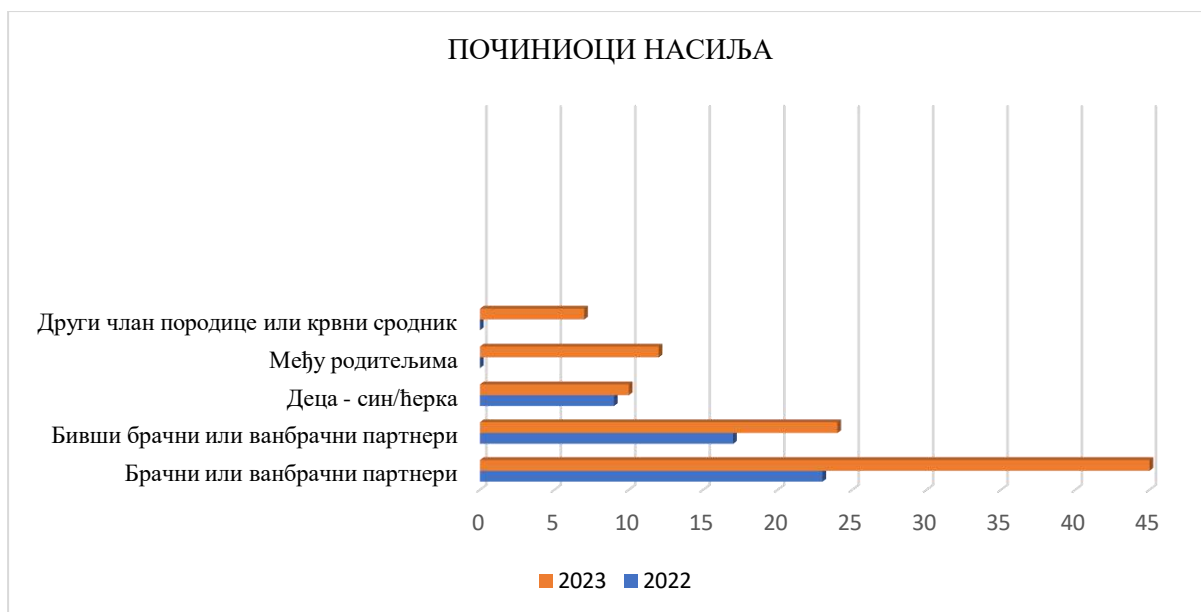
У 2023. години је дошло до пораста броја пријава насиља у породици и партнерским односима, чак 101 пријава. Највише пријава је било у брачној или ванбрачној заједници са биолошком децом (47), затим у брачној или ванбрачној заједници без деце (19), па у једнородитељским породицама (14). Поново су жене биле евидентирани у знатно већем броју као жртве насиља (73), а најчешће је пријављивано психичко насиље (70), затим физичко насиље (26) и на крају економско насиље (5). Центар је у пријављеним случајевима насиља доминантно пружао материјалну, правну и стручно-саветодавну подршку жртвама насиља и то у 90 случајева, једном су жртве насиља упућене на услуге других одговарајућих установа, а у 7 случајева су примењени неки други поступци.

Графикон 26: Број пријава насиља у породици и партнерским односима у 2023. години⁶⁷

Према евиденцији Центра, у 2022. години међу починиоцима насиља највише је брачних односно ванбрачних партнера (23), затим бивших брачних односно ванбрачних партнера (17), а након тога су деца - син односно ћерка (9). Остали починиоци насиља евидентирани су у мањој мери (родитељ, брат/сестра, други члан породице или крвни сродник, неко други). И у 2023. години највише починилаца насиља је било међу брачним односно ванбрачним партнерима (45), затим бившим брачним односно ванбрачним партнерима (24), а након тога међу родитељима (12) и децом – син односно ћерка (10). Други члан породице или крвни сродник односно брат/сестра су по 7 пута евидентирани као починиоци насиља.

⁶⁷ Извор: Центар за социјални рад Пожега

Графикон 27: Починиоци насиља у 2022 и 2023. години⁶⁸

Приказ изречених мера према учиниоцима насиља у току 2022. и 2023. године је дат у наредној табели.

Број хитних мера изречених учиниоцима у току 2022. и 2023. године (према Закону о спречавању насиља у породици) према врсти мере и службеном лицу које изриче меру						
Број хитних мера	2022. година			2023. година		
	Службено лице које изриче меру		Укупно	Службено лице које изриче меру		Укупно
	Полицијски службеник	Суд		Полицијски службеник	Суд	
Мера привременог удаљења учиниоца из стана	42	41	83	61	54	115
Мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој	67	67	134	86	84	170
Укупно	109	108	217	147	138	285

Табела 13: Број хитних мера изречених учиниоцима у току 2022. и 2023. године

⁶⁸ Извор: Центар за социјални рад Пожега

SWOT анализа

ЦИЉНА ГРУПА – ЖРТВЕ НАСИЉА	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање националних и локалних стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о социјалној заштити општине Пожега...)</p> <p>Постојање адекватне законске регулативе и примена исте за заштиту жртава насиља</p> <p>Успостављена интерсекторска сарадња у заштити жртава насиља (Центар за социјални рад, Основни суд, Полиција, Општинско јавно тужилаштво)</p> <p>Спремност на континуирану едукацију свих актера социјалне заштите у јавном и цивилном сектору у области заштите од насиља</p> <p>Доступност услуга неодложне интервенције Центра за социјални рад током 24 часа</p> <p>Унапређена информисаност и оснаженост жена за тражење заштите и пријављивање насиља у породици</p> <p>Успостављена бесплатна правна помоћ жртвама насиља</p> <p>Програми превенције вршњачког насиља у основним и средњим школама</p>	<p>Недовољна информисаност о врстама насиља и начинима заштите посебно у руралним подручјима</p> <p>Недовољан број запослених стручних радника за рад са жртвама насиља у односу на број пријава</p> <p>Недовољан број акредитованих обука за стручне раднике у раду са жртвама и починиоцима насиља</p> <p>Непостојање програма превенције насиља на нивоу локалне самоуправе</p> <p>Непостојање Сигурне куће за жртве насиља</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<p>Оснаживање посебно осетљивих група грађана да пријаве насиље</p> <p>Унапређење сарадње свих актера укључених у заштиту жртава насиља</p> <p>Организовање кампања и програма превенције насиља посебно у руралним подручјима</p> <p>Постојање простора који би се могао адаптирати у стамбену јединицу предвиђену за привремено склониште за жртве насиља</p> <p>Успостављање СОС телефона</p>	<p>Страх жртава да пријаве насилнике</p> <p>Неповерење жртава насиља према појединим системима</p> <p>Формализоване процедуре у појединим сегментима поступака заштите од насиља</p> <p>Пребацивање одговорности са једног система на други</p> <p>Пораст броја пријављеног насиља у породици и над женама</p>

Закључак о циљној групи

- Лоша економска ситуација у друштву одражава се директно на функционалност породице
- Насиље у породици је све присутније (услед дисфункционалних породичних односа, лоших партнерских односа, неповољне економске ситуације, алкохолизма, наркоманије, коцкања...)
- Недовољна информисаност грађана о врстама насиља и начинима заштите
- Непостојање програма за превенцију насиља
- Предрасуде и неповерење о улози одређених институција и служби за заштиту од насиља
- Правна регулатива јасно дефинисала поступке и кораке који се предузимају у сваком систему (правосуђе, здравство, полиција, ЦСР, образовање...).
- Сарадња међу институцијама је на задовољавајућем нивоу
- Стручни радници из различитих система прошли више едукација и семинара из области насиља у породици, али је потребно повећати кадар с обзиром на број пријава насиља
- Недовољна сензибилност локалне заједнице о проблемима жртава насиља

Препоруке

- Развијање свести и оснаживање жртава насиља о потреби пријављивања насиља
- Успостављање ефикаснијег система информисања о могућностима заштите од насиља
- Повећање броја програма усмерених на превенцију насиља
- Обезбедити средства за материјално техничке услове СОС телефона
- Јачање сарадње свих институција укључених у пружање подршке жртвама насиља
- Перманентне едукације и унапређење компетенција запослених у свим релевантним институцијама

10.1.5. Роми

Анализа стања циљне групе

Најбројнију националну мањину у општини Пожега чине Роми, којих је према званичним подацима 221. Према подацима Ромског центра Пожега стварни број припадника ромске заједнице је неколико пута већи. Процене се крећу од око 450 (двострука вредност званичних података, што се сматра реалном проценом тзв „тамних бројки“).

Половина ромске популације је млађа од 25 година, док је само 4% старије од 60 година. Процент незапослених је десет пута већи од просека укупне популације. Само 5% је економски активно, више од три четвртине прима неки облик социјалне помоћи, а за више од 80% породица то је једини извор прихода. Само 3% има сталне приходе од рада, док је број ромских жена које имају приходе од рада занемарљив и креће се испод 1%.

Број припадника ромске националности на евиденцији ЦСР у току 2022. и 2023. године према старости и полу				
	2022. година		2023. година	
Старост	Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене
Деца	18	11	16	10
Млади	11	7	10	7
Одрасли	46	61	47	58
Старији	13	15	14	12
Укупно	88	94	87	87

Табела 14: Број припадника ромске националности на евиденцији ЦСР у 2022 и 2023. години

Роми претежно живе у два урбана, тренутно нелегализована ромска насеља, у сталним кућама. У насељу које се зове Горња мала које се налази на Лисишту живи 80% од укупног броја Рома. У насељу Доња мала које се налази у близини фабрике Будимка живи око 15% ромског живља, док је 5% Рома који не живе у овим насељима, већ су распоређени по граду на различитим локацијама.

По питању здравствене заштите, иако не постоје прецизни подаци, може се рећи да већина Рома има регулисан социјални и здравствени статус, с обзиром да више од половине Рома има отворену здравствену књижицу, односно налази се на евиденцији Дома здравља у Пожеги.

Социјална заштита Рома на подручју општине Пожега перманентно се одвија преко Центра за социјални рад. Корисници оваквог вида заштите углавном су Роми, којима се преко новчаних помоћи пружају финансијска средства за задовољавање егзистенцијалних потреба, помоћ у огреву у току зимске сезоне, при набавци лекова, плаћању трошкова лечења, надокнаде путних трошкова, прибављања личне документације и сл. Знатан број Рома користи и новчану социјалну помоћ која се исплаћује на месечном нивоу.

Проблем укључености Рома у образовни систем један је од најактуелнијих проблема, посебно са становишта интеграције у друштво. У општини Пожега сва ромска деца обухваћена су системом основног образовања и похађају основну школу од I до VIII разреда, а већина њих је уписана у средњу школу. У последњих неколико година присутан је и све већи број студената.

Назив индикатора	Број деце	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем	1013		
Број деце ромске националности која су обухваћена ПВО	3	1	2
Број деце узраста 0–3 године обухваћених ПВО	284		
Број деце ромске националности узраста 0–3 године обухваћених ПВО	2	1	1

Број деце узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	523		
Број деце ромске националности узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	1		1
Број деце која похађају припремни предшколски програм (ППП)	206		
Број деце ромске националности која похађају ППП	4	2	2

Табела 15: Број ромске деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем у школској 2022/2023. години⁶⁹

Назив индикатора	Број деце	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене основним образовањем			
Број деце ромске националности која су обухваћена основним образовањем	46	25	21

Табела 16: Број ромске деце обухваћене основним образовањем у школској 2022/2023. години⁷⁰

Назив индикатора	Број младих	Број девојчица	Број дечака
Број младих обухваћених средњошколским образовањем			
Број младих ромске националности обухваћених средњошколским образовањем	42	20	22

Табела 17: Број младих Рома обухваћених средњошколским образовањем у школској 2022/2023. години⁷¹

Укупан број студената	Број жена	Број мушкараца
2	2	0

Табела 18: Број младих ромске националности који похађају више и високе школе уписане путем афирмативних мера у школској 2022/2023. години

Када је у питању запошљавање, ромско становништво карактерише изузетно низак степен активности, висока незапосленост и искљученост рада у јавним институцијама, али и у осталим предузећима. Недостатак квалификација их искључује из привредних и друштвених токова, а они који су запослени углавном спадају у категорију нискоквалификоване радне снаге. Роми су углавном запослени у хладњачама, баве се грађевинарством, ангажовани су на сезонским пословима. У општини Пожега 90% Рома је незапослено.

На евиденцији НСЗ у 2023. години налази се 67 незапослених припадника ромске националности.

⁶⁹ Извор: Педагошки асистент и Школска управа Ужице

⁷⁰ Исто

⁷¹ Исто

У општини Пожега постоји традиција добрих односа између Рома и већинског становништва, као и пружање подршке ромској заједници од стране локалне самоуправе. Преко Друштва Рома, а уз финансијску подршку општине Пожега, обезбеђују се средства и уступа простор (простор Спортско-културног центра, Клуба младих, Градске галерије „Милан Туцовић“) за организовање разних активности и културних манифестација. Сваке године организује се и обележавање ромске славе Бибије.

Општина Пожега има важећи Локални акциони план за унапређење положаја Рома на територији општине Пожега за период од 2021. до 2024.године

Споразумом о сарадњи за добијање свеобухватне подршке у процесу успостављања/унапређења локалних механизма за инклузију Рома и Ромкиња, закљученог 2023. године између општине Пожега и Сталне конференције градова и општина, започети су процеси успостављања/унапређивања локалних механизма за инклузију Рома и Ромкиња. У новембру 2023. године образовано је Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња, као и Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња, као и израда односно унапређење Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња.

SWOT анализа

ЦИЉНА ГРУПА – РОМИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање националних и локалних стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о социјалној заштити општине Пожега...)</p> <p>Добро организован Ромски сектор</p> <p>Сензибилност стручних радника установа социјалне заштите за препознавање потреба лица ромске националности</p> <p>Постојање Мобилног тима за социјално укључивање Рома и Ромкиња</p> <p>Добра међусекторска сарадња у области социјалне заштите</p> <p>Позитивна искуства и примери добре праксе ванинституционалних услуга у локалној заједници</p> <p>Педагошки асистент</p>	<p>Нижи просечни ниво образовања у односу на остатак популације</p> <p>Недовољан степен институционалне подршке</p> <p>Непостојање ромске здравствене медијаторке</p> <p>Висока стопа незапослености Рома</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<p>Обезбеђеност средстава из буџета општине, ЕУ фондова, других фондов.</p> <p>Сарадња са надлежним министарствима и другим релевантним органима и институцијама</p> <p>Аплицирање у пројектима који имају за циљ инклузију Рома</p> <p>Сензибилитет заједнице и активно укључивање у решавање проблема</p>	<p>Смањен просечни животни век грађана ромске националности</p> <p>Израженија дискриминација у односу на општу популацију</p> <p>Још увек присутно неповерење грађана ромске националности у нове програме и институције</p> <p>Присутност болести зависности</p>

Закључак о циљној групи

- Више од половине од укупног броја ромске популације на територији општине Пожега чине лица млађа од 25 година старости
- Побољшани услови становања, унапређена инфраструктура
- Повећање свести о потреби редовних здравствених и стоматолошких прегледа,
- Ангажовање педагошког асистента

- Боља информисаност о правима и услугама из области социјалне заштите
- Повећан је обухват деце основним и средњим образовањем, а присутан је и већи број студената
- Велики проценат ромског становништва је незапослен због чега су неопходни програми активних мера за њихово укључивање на тржиште рада
- Постојање Мобилног тима за социјално укључивање Рома и Ромкиња
- Неговање ромске културе и обичаја кроз организовање ликовних, драмских, музичких и других догађаја и манифестација
- Ромске организације и удружења показују висок ниво самоорганизованости и активитета у циљу унапређења положаја ромског становништва и боље интеграције у друштвену заједницу, али проблем у њиховом раду представљају недовољна финансијска средства
- Објављивање Јавног конкурса за доделу средстава из буџета општине Пожега за финансирање програма од јавног интереса у области заштита и унапређење људских и мањинских права

Препоруке

- Побољшање превенције обољевања од хроничних, масовних, незаразних болести
- Ангажовање здравствене медијаторке у циљу повећања обухвата ромске популације циљаним прегледима ради побољшања квалитета живота Рома
- Промоција националног идентитета, обичаја и културе припадника ромске националности
- Интензивирање активности које се односе на превенцију болести зависности кроз реализовање превентивних и куративних програма
- Развијање програма и интензивирање активности за подршку деци и младима са деликвентним и асоцијалним понашањем
- Повећана осетљивост локалне заједнице за специфичне потребе ромске популације
- Заједничка сарадња свих актера социјалне заштите при аплицирању за фондове ЕУ и друге фондове

10.1.6. Избеглице, интерно расељена лица (ИРЛ) и повратници по основу Споразума о реадмисији

Анализа стања циљне групе

Прве избеглице на територији општине Пожега регистроване су 1991. године. Од 1991. године до данас на евиденцији Повереника за избеглице општине Пожега налази се 2582 избегла лица. Од 1999. године евидентирано је 256 интерно расељених лица. У сарадњи општине Пожега са Комесаријатом за избеглице РС, Високим Комесаријатом УН (УНХЦР), Швајцарском дирекцијом за развој и сарадњу (СДЦ), спроведене су активности стамбеног збрињавања избеглих и интерно расељених лица, кроз пројекте куповине сеоских кућа, набавке пакета грађевинског материјала и куповине монтажних кућа.

Према подацима Повереника за избеглице општине Пожега, у априлу 2024. године, на територији општине Пожега боравило је:

- 1 лице са активним избегличким статусом
- 254 избеглих лица која су стекла држављанство Републике Србије
- 146 интерно расељених лица (39 породица)
- 58 повратника по основу Споразума о реадмисији (16 породица)

Графикон 27: Број избеглих, ИРЛ и повратника по основу Споразума о реадмисији⁷²

На територији општине Пожега међу избегличком популацијом је: 54% или 136 жена и 46% или 118 мушкараца.

Графикон 28: Старосна структура избеглих лица са активним избегличким статусом и која су стекла држављанство

⁷² Извор: Повереник за избеглице

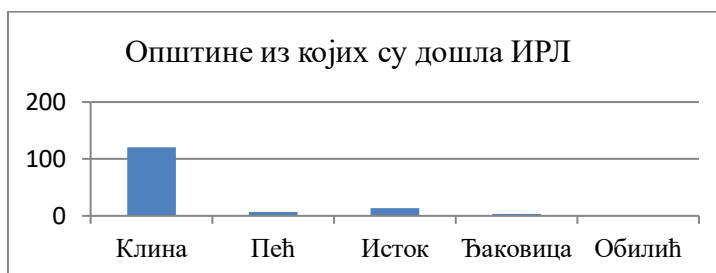
ИЗБЕГЛА ЛИЦА	
Деца од 0 до 7 година	0
Деца од 8 до 18 година	0
Одрасли од 19 до 60	177
Одрасли преко 60	77
Укупно	254

Табела 19: Старосна структура избеглих лица са активним избегличким статусом и која су стекла држављанство

Графикон 28: Старосна структура избеглих лица у општини Пожега

Интерно расељена лица са Косова и Метохије која имају боравиште на територији општине Пожега (146) дошла су из следећих општина: Клина (120), Исток (14), Пећ (7), Ђаковица (3) и Обилић (2).

Графикон 29: Општине из којих су дошла ИРЛ

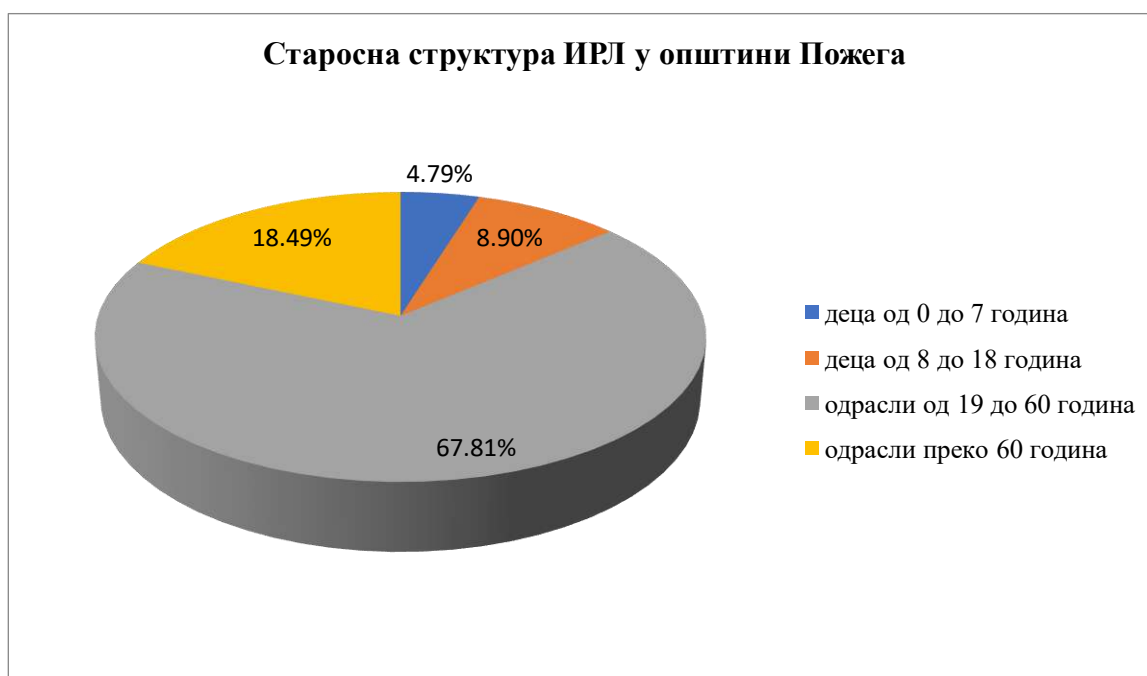
На територији општине Пожега међу ИРЛ је: 47,26% или 69 жена и 52,74% или 77 мушкараца

Графикон 30: Полна структура ИРЛ у општини Пожега⁷³

СТАРОСНА СТРУКТУРА ИРЛ	
Деца од 0 до 7 година	7
Деца од 8 до 18 година	27
Одрасли од 19 до 60	99
Одрасли преко 60	13
Укупно	146

Табела 31. Старосна структура ИРЛ⁷⁴

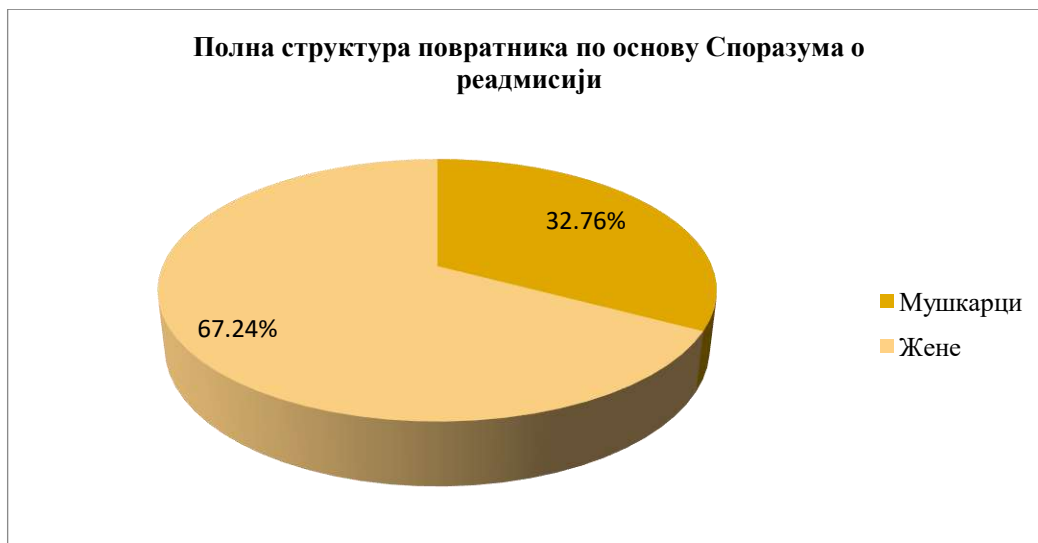
Графикон 31 . Старосна структура ИРЛ у општини Пожега⁷⁵

⁷³ Извор: Повереник за избеглице

⁷⁴ Исто

⁷⁵ Извор: Повереник за избеглице

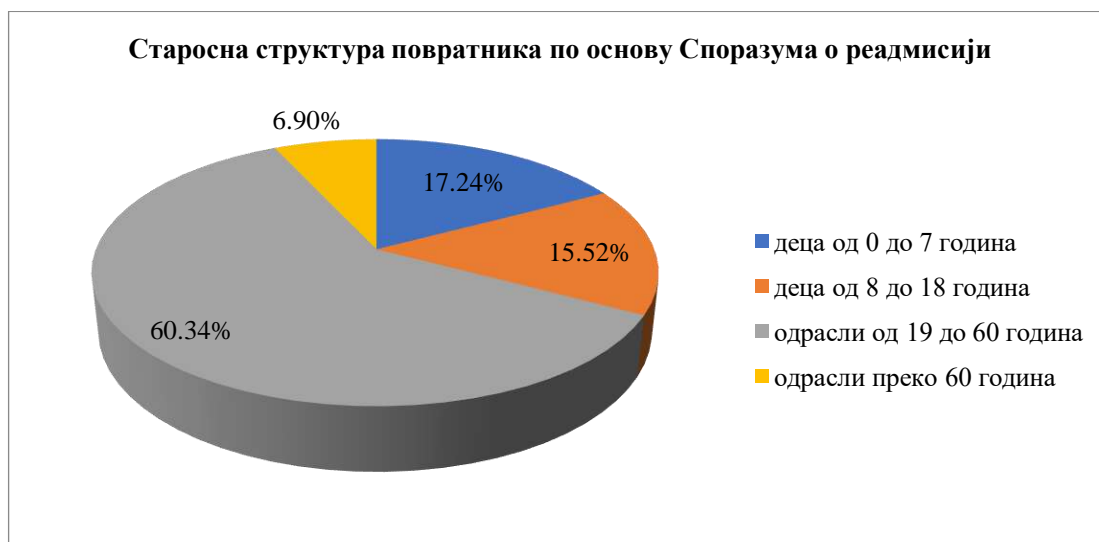
На територији општине Пожега међу повратницима по основу Споразума о реадмисији је: 67,24% или 39 жена и 32,76% или 19 мушкараца.

Графикон 32: Полна структура повратника по основу Споразума о реадмисији⁷⁶

Старосна структура повратника по основу Споразума о реадмисији	
Деца од 0 до 7 година	10
Деца од 8 до 18 година	9
Одрасли од 19 до 60	35
Одрасли преко 60	4
Укупно	58

Табела 21: Старосна структура повратника по основу Споразума о реадмисији⁷⁷

Графикон 33. Старосна структура повратника по основу Споразума о реадмисији⁷⁸

⁷⁶ Исто

⁷⁷ Извор: Повереник за избеглице

⁷⁸ Исто

Основни послови Повереника за избеглице су послови на изради предлога решења о признавању и укидању избегличког статуса, евиденција промене боравка, припремање предмета за израду нових избегличких легитимација и дупликата изгубљених или уништених, упис и евиденција лица расељених са КиМ и све промене везане за њихов статус, издавање разних потврда и уверења. Повереник за избеглице у пружању што комплетније и ефикасније помоћи избеглим и расељеним лицима сарађује са КИРС-ом, међународним и хуманитарним организацијама и основна је карика у ланцу приликом остваривања права повратника по основу Споразума о реадмисији. Повереник остварује контакт са осталим институцијама на локалном ниво како би обезбедио припадајућа права повратницима по основу Споразума о реадмисији.

Општина Пожега је донела Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији у општини Пожега за период 2021-2025.године.

У току 2022. и 2023. године сарађивано је са Комесаријатом за избеглице и миграције РС за доделу једнократних новчаних помоћи за болесне и сиромашне. У 2022. години додељена је новчана помоћ за једно избегло лице, два интерно расељена лица и новчана помоћ за две породице са децом из Украјине. У 2023. години новчана помоћ је додељена за три интерно расељена лица. На евиденцији НСЗ у 2023. години налазе се 4 незапослена интерно расељена лица.

SWOT анализа

ЦИЉНА ГРУПА-ИЗБЕГЛА ЛИЦА, ИРЛ И ПОВРАТНИЦИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање националних и локалних стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о социјалној заштити општине Пожега...)</p> <p>Подршка Локалне самоуправе (повереник за избеглице, Центар за социјални рад, Црвени крст)</p> <p>Расположиви људски ресурси у локалној заједници</p> <p>Заинтересованост и укључивање циљне групе у решавање проблема</p> <p>Сарадња са Комесаријатом са избеглице и миграције Републике Србије</p> <p>Асимилација млађе популације и добро прилагођавање локалном амбијенту</p>	<p>Недостатак потпуних и ажурираних података о циљној групи</p> <p>Висок проценат старијих избеглих и расељених лица, тешко запошљава категорија</p> <p>Неадекватна образовна структура ове популације</p> <p>Недовољна информисаност јавности о проблемима избеглих, ИРЛ и повратника</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<p>Стратешки документи на националном нивоу</p> <p>Опређелена средства у буџету Републике Србије</p> <p>Интензивирање сарадње са Комесаријатом и другим потенцијалним донаторима</p> <p>Могућност приступа предприсупним фондовима ЕУ</p> <p>Програми НСЗ (доквалификација и преквалификација)</p> <p>Образовање Савета за миграције као кључног механизма за побољшање положаја ове циљне групе</p>	<p>Неповољна економска ситуација на глобалном нивоу</p> <p>Недостатак фокуса шире јавности за потребе и проблеме самачких домаћинстава</p> <p>Проблеми у располагању сопственом имовином у земљама порекла</p>

Закључак о циљној групи

- Поддршка локалне самоуправе у смислу спремности да се бави проблемима ове циљне групе (постојање ЛАП-а)
- Постојање капацитета локалне самоуправе за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника, нарочито у области људских ресурса и институционалног оквира
- Избегла, интерно расељена лица и повратници по основу Споразума о реадмисији немају адекватан образовни ниво, што отежава њихово запошљавање
- Неадекватно решено стамбено питање циљне групе
- Постојање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији са коришћењем и управљањем својом имовином, у земљама из којих су дошли
- Обезбеђени услови за интеграцију избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији

Препоруке

- Континуирано планирање наменских средстава у буџету локалне самоуправе у складу са циљевима утврђеним важећим ЛАП -ом
- Унапређење сарадње са републичким и локалним институцијама и организацијама за побољшање положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији
- Сензибилност локалне заједнице за потребе и проблеме циљне групе
- Постојање јединствене базе података ради континуираног праћења стања циљне групе
- Интензивирање активности усмерених на подршку старијој популацији у оквиру ове циљне групе

ОДЕЉАК 11

Праћење и извештавање

Праћење имплементације Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године биће реализовано континуирано, кроз механизме који су већ функционални на нивоу локалне самоуправе: финансирање услуга социјалне заштите и праћење њиховог рада кроз извештавање, финансирање редовних делатности, програма и пројеката у области социјалне заштите и праћење њиховог рада кроз редовно извештавање.

По усвајању Стратегије, председник општине именује Тим за праћење реализације овог документа. Задаци Тима обухватиће праћење процеса имплементације, праћење исхода активности, евалуацију успешности целокупног документа и израду годишњег извештаја који садржи квантитативне и квалитативне податке за циљне групе дефинисане Стратегијом.

За процену потребе финансијских средстава и осталих нематеријалних ресурса, биће одговорна одељења Општинске управе општине Пожега - Одељење за буџет, финансије и јавне набавке и Одељење за друштвене делатности.

Рокове за спровођење мера одређиваће на годишњем нивоу Одељење за друштвене делатности Општинске управе Пожега, у сарадњи са Тимом за праћење реализације Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године.

Локални акциони план Стратегије развоја социјалне заштите општине Пожега за период од 2024. до 2029. године

ПОСЕБАН ЦИЉ 1						
РАЗВОЈ ИНКЛУЗИЈЕ ЛИЦА ИЗ РАЊИВИХ ГРУПА КРОЗ УСПОСТАВЉАЊЕ НОВИХ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ						
	Мере и активности	Индикатори	Носиоци	Средства верификације	Временски оквир	Извор финансирања
1.1.	Израда Програма унапређења социјалне заштите у општини Пожега	Усвојен Програм унапређења социјалне заштите у општини Пожега	Општинска управа, Скупштина општине	Службени лист општине Пожега	2024- 2029 континуирано	-
1.2.	Успостављање услуге Клуб за особе са сметњама у развоју/инвалидитетом	Број обухваћених корисника 10 дневно	Општинска управа, Центар за социјални рад, Пружалац услуге	Годишњи извештај пружаоца услуге о реализованој услузи	2024	Буџет општине, Надлежно министарство, Донатори
1.3.	Успостављање услуге Помоћ у кући за старе и особе са инвалидитетом	Број обухваћених корисника 15 месечно	Општинска управа, Центар за социјални рад, Пружалац услуге	Годишњи извештај пружаоца услуге о реализованој услузи	2024	Буџет општине, Надлежно министарство, Донатори
1.4.	Успостављање саветодавно-терапијских и социјално-едукативних усуга	Број успостављених услуга	Општинска управа, Центар за социјални рад, Пружалац услуге	Годишњи извештај пружаоца услуге о реализованој услузи	2025	Буџет општине, Надлежно министарство

1.5.	Унапређење услуге Лични пратилац детета	Повећање обухвата корисника услугом личног пратиоца детета до 5% годишње	Општинска управа, Центар за социјални рад, Пружалац услуге	Годишњи извештај пружаоца услуге о реализованој услузи	2024-2029 континуирано	Буџет општине, Надлежно министарство
1.6.	Унапређење услуге Персонална асистенција	Повећање обухвата корисника услугом персонална асистенција за по 2 нова корисника годишње	Општинска управа, Центар за социјални рад, Пружалац услуге	Годишњи извештај пружаоца услуге о реализованој услузи	2024-2029 континуирано	Буџет општине, Надлежно министарство
1.7.	Анализа потреба рањивих група и планирање нових услуга на основу утврђених потреба	Број нових корисника и нових услуга	Општинска управа, Савет за социјалну политику, Центар за социјални рад, Дом здравља, Пружаоци услуга	Извештај о анализи и извештај о планираним услугама, Листа чекања	2024-2029	-
1.8.	Пружање бесплатне правне помоћи рањивим групама грађана у складу са законом	Број корисника бесплатне правне помоћи	Општинска управа	Годишњи извештај	2024-2029	-

ПОСЕБАН ЦИЉ 2**УСПОСТАВЉАЊЕ РАЗВИЈЕНОГ СИСТЕМА ТРАНСПАРЕНТНОСТИ И ИНФОРМИСАНОСТИ
О УСЛУГАМА И ПРАВИМА ИЗ ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И НАЧИНУ ЊИХОВОГ ОСТВАРИВАЊА**

	Мере и активности	Индикатори	Носиоци	Средства верификације	Временски оквир	Извор финансирања
2.1.	Припрема нацрта правних аката за објављивање јавног позива односно позива за подношење понуда за наручивање услуга социјалне заштите	Број припремљених нацрта и број услуга за које су објављени јавни позиви	Општина	Портал јавних набавки и позиви упућени за подношење понуда	2024-2029.	Буџет општине
2.2.	Припрема нацрта правних аката и процедура за расписивање Јавног конкурса за доделу средстава из буџета општине за финансирање програма удружења	Број припремљених нацрта правних аката и процедура и број пријављених удружења на Јавни конкурс	Општина	Интернет страница општине	2024-2029	Буџет општине
2.3.	Праћење процеса наручивања услуга социјалне заштите и доделе средстава удружењима путем Јавног конкурса	Број пружалаца услуга који су се јавили на јавни позив и број подржаних и реализованих програма удружења пријављених на Јавни конкурс	Општинска управа - Одељење за јавне набавке, Одељење за друштвене делатности	Годишњи извештај наручиоца и пружаоца услуге и Годишњи извештај о поступку доделе средстава удружењима путем Јавног конкурса	2024-2029	-

2.4.	Унапређење постојећих и увођење нових мера популационе политике	Број корисника/породица који су обухваћени мерама популационе политике	Општинска управа, Центар за социјални рад	Решења и Одлуке о оствареним правима	2024-2029	Буџет општине
2.5.	Консултације са пружаоцима услуга за унапређење услуге	Број спроведених консултација	Општинска управа	Извештај о спроведеним консултацијама	2024-2029	-
2.6.	Утврђивање потреба различитих група грађана о правима на услуге социјалне заштите и мере материјалне подршке	Број грађана који су поднели захтев Центру за социјални рад	Општинска управа, Центар за социјални рад	Годишњи извештај Центра за социјални рад	2024-2029	-
2.7.	Израда информативно-едукативног водича за остваривање права из домена социјалне заштите	Број одштампаних примерака	Општинска управа	Урађен водич	2025-2029	Буџет општине
2.8.	Унапређење сарадње са локалним медијима за информисање грађана о правима и услугама у социјалној заштити	Број објављених прилога у медијима	Општина, Медији	Објављени прилози	2024-2029	-

ПОСЕБАН ЦИЉ 3						
ЈАЧАЊЕ И РАЗВОЈ ЛОКАЛНИХ КАПАЦИТЕТА У ЦИЉУ ЕФИКАСНИЈЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ						
	Мере и активности	Индикатори	Носиоци	Средства верификације	Време	Извор финансирања
3.1.	Унапређење капацитета организација цивилног друштва за пружање услуга социјалне заштите	Ниво унапређења просторних, организационих и стручних капацитета	Општина, Организације цивилног друштва	Извештај о капацитетима организација цивилног друштва	2025-2029	Буџет општине, Донатори, Организације цивилног друштва
3.2.	Јачање професионалних компетенција запослених у систему социјалне заштите	Број акредитованих програма стручног усавршавања	Установе социјалне заштите, Организације цивилног друштва	Сертификати о завршеним обукама релевантних установа	2024-2029	Буџет општине, Донатори
3.3.	Идентификација установа за обезбеђивање приступачности/уклањање физичких баријера за особе са инвалидитетом	Број обезбеђених приступних рампи јавним установама	Општина, Одељење за привреду и локални економски развој	Фото документација о постављеним приступним рампама	2024-2029	Буџет општине, Донатори
3.4.	Развој омладинског волонтеризма за подршку рањивим групама кроз јачање међугенерациске солидарности	Број ангажованих волонтера Број реализованих програма	Црвени крст, Организације цивилног друштва	Извештај Црвеног крста	2024–2029.	-
3.5.	Унапређење и развој програма заштите деце и младих од вршњачког насиља	Број деце и младих укључених у програме	Школе, Организације цивилног друштва	Објављени медијски прилози и извештаји о реализованим програмима	2024-2029	Буџет општине, Донатори

3.6.	Иницирање састанака са представницима јавног, приватног и цивилног сектора у области социјалне заштите-идентификовање предлога за сарадњу свих актера у општини	Број одржаних састанака	Општина	Извештај о одржаним састанцима	2024-2029	-
3.7.	Подстицање партнерства са организацијама цивилног друштва кроз развијање пројектних апликација за ЕУ и друге фондове у реализацији развојних пројеката у области социјалне заштите	Број пројектних апликација у области социјалне заштите	Општинска управа, Одељење за привреду и локални економски развој	Извештај о аплицираним и реализованим пројектима	2024-2029	Буџет општине, Донатори

